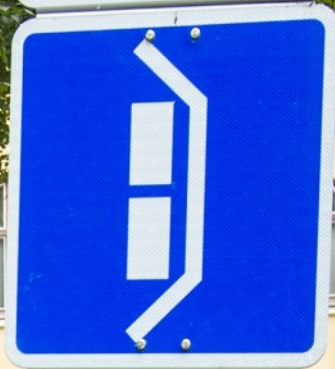

KUOPION KAUPUNGIN ARVIOINTIKERTOMUS 2020

Tarkastuslautakunta

KUOPIO

SISÄLLYS

PUHEENJOHTAJAN KATSAUS.....	1
1 TARKASTUSTOIMI	2
1.1 Kuopion kaupungin tarkastuslautakunta	2
1.2 Ulkoisen valvonnan järjestäminen	2
1.3 Tarkastuslautakunnan toiminta	3
2 KAUPUNGIN STRATEGISTEN TAVOITTEIDEN ARVIOINTI	4
2.1 Kuopion strategia ja toimenpideohjelmat	4
2.2 Henkilöstöasiat	5
2.3 Yhteenveto strategisten tavoitteiden toteutumisesta	6
3 KAUPUNGIN TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN ARVIOINTI	12
3.1 Koronan vaikutukset kuntatalouteen	13
3.2 Talousarviotavoitteiden asettaminen ja sitovuus	14
3.3 Investoinnit ja lainakanta	17
3.4 Korjausvelka ja talouden tasapainottaminen	18
4 TOIMINNAN ARVIOINTI TYÖOHJELMAN MUKAISESTI	20
4.1 Vammaispalvelut ja kehitysvammahuolto	20
4.2 Savonia Ammattikorkeakoulu Oy	21
4.3 Pohjois-Savon aluepelastuslautakunta	22
4.4 Tietohallinto	23
4.5 Istekki Oy	24
4.6 Savilahti-hanke	25
4.7 Alueellinen rakennusvalvonta	26
4.8 Perusopetuspalvelut	27
4.9 Kuopion Pysäköinti Oy	28
4.10 Yhteiskokous Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kanssa	29
4.11 Vastaanottopalvelut	31
4.12 Kuopion kaupunginteatteri	32
4.13 Kuopion Musiikkikeskus	34
4.14 Kuopion Energia-konserni	35
4.15 Kuopion Vesi Oy	36
4.16 Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen	37
5 KONSERNITAVOITTEIDEN JA –TALouden TOTEUTUMIEN ARVIOINTI	39
5.1 Konsernissa arviointivuonna tapahtuneet muutokset	40
5.2 Konsernitavoitteiden toteutuma	40
5.3 Omistajaohjaus	42
5.4 Konsernitälouden toteutuma	43
6 ARVIOINTIHAVAINTOJEN JÄLKISEURANTA	46
7 YHTEENVETO/VASTINEPYYNNÖT VUODEN 2020 HAVAINNOISTA	48
8 ALLEKIRJOITUKSET	49

PUHEENJOHTAJAN KATSAUS

Istuvan valtuuston kausi on päättymässä ja tämä on valtuustokauden viimeinen arviointikertomus. Keski-tytyn tässä katsauksessa tarkastelemaan muutamia keskeisiä strategian toimenpideohjelmien kohtia ja kuinka tavoitteissa on onnistuttu.

Kasvava Kuopio- toimenpideohjelman osalta Kuopion on pärjännyt hyvin yrittäjien elinkeinopoliittisessa kokonaisarviossa. Haasteita kuitenkin on ollut mm. yrityskaavojen laadinnassa. Kaavoituksen resursointiin on kiinnitettävä huomiota, että olisimme myös jatkossa vetovoimainen ja houkutteleva kaupunki yrittäjille. Savilahden alueen rakentaminen on edennyt valtuustokauden suunnitelmien mukaisesti ja uusia alueita on suunniteltu ja kehitetty.

Kuopio on tapahtuma-, matkailu ja lomakaupunki ja siksi tarvitsemme nopeita ja sujuvat liikennepäätökset saavutettavuuden edistämiseksi. Edunvalvontaan tällä osa-alueella tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Hyvinvoiva Kuopio- toimenpideohjelman näkökulmasta liikuntapaikkoihin on satsattu valtuustokaudella runsaasti. Muutamana esimerkkinä mainittakoon Kuntolaakso, Lippumäen uimahallin peruskorjaus, Lippumäen liikunta-alue ja Puijon alueen kehittäminen. Tulevaisuuteen jää jalkapallostadionia koskevan ratkaisun tekeminen. Kuopiossa on hyvät ulkoilumahdollisuudet ja niiden kehittämiseen on satsattu. Hiihtolatuja, kävelyreittejä ja retkikohteita on ympäri kaupunkia ja koronapandemian myötä niiden merkitys kuntalaisille on tullut tärkeäksi ja tutuksi.

Lasten ja nuorten mielenterveyteen liittyvät ongelmat ja lisäksi huumeiden käyttö ja huumeiden käyttö ovat huolestuttavasti lisääntyneet. Perhekeskustamallia on valmisteltu useampi vuosi, mallista otetaan apua nopeampaan puuttumiseen, se otetaan käyttöön tulevina vuosina. Työttömyyden vähentämisessä, varsinkin pitkäaikaistyöttömien osalta ei onnistuttu.

Resurssiviisas Kuopio- toimenpideohjelman osalta on edetty tehokkaasti. Vilku- kaupunkisähköpyörät otettiin käyttöön ja ne ovat olleet menestys. Etätyö ja etäkokoukset ovat nyt otettu haltuun ja jäävät varmasti osaksi uutta normaalia toimintamallia. Lisäksi uusiutuvan energian ratkaisuja on lähdetty systemaattisesti selvittämään ja käyttämään kaupungin uudisrakennuskohteissa ja peruskorjauskohteissa.

Uudistuva Kuopio-toimenpideohjelmaan kytkeytyy vahvasti poliittisen johtamisjärjestelmän uudistaminen. Uudesta poliittisesta johtamisjärjestelmästä sovittiin ja se otetaan käyttöön seuraavan valtuustokauden alussa. Kaupunki- ja konsernitalouden näkökulmasta velkaannumme huolestuttavaa vauhtia ja tulevalle valtuustolle jääkin siitä iso haaste. Taloutta on paikattu satunnaisilla kertaerillä ja tilikauden tuloista paikkasi myös valtion lisääntynyt tuki koronapandemia vuoksi.

Olemme investoineet paljon tulevaisuuteen. Laajat musiikkikeskuksen ja kaupunginteatterin peruskorjaukset ja satama alueen kehitys ovat tästä hyviä esimerkkejä. Pandemian väistyessä mahdollisuus matkailun lisääntymiselle on myös sitä kautta olemassa. Kuopioon on valmistunut tällä valtuustokaudella uusia kouluja ja päiväkotia, mutta myös haas-

teita jää. Hatsalan koulun ja keskustan lukioiden ratkaisut vaativat rohkeaa ja eteenpäin suuntautuvaa päätöksentekoa.

Tulevan valtuuston on strategisia tavoitteita laatiessaan kiinnitettävä erityistä huomiota mittareiden asettamiseen. Mittareiden tulee olla selkeitä, yksinkertaisia sekä viestittäviä ja tunnuslukujen tulee olla helposti tuotettavissa. Nyt hankaluutena on ollut arvioinnissa se, että tavoitteiden yhteyteen ei ole asetettu riittäviä mittareita, joihin arvioinnin voisi perustaa. Seuraavaan strategiatyöhön on kytkettävä selkeämmin myös strategiaa konkretisoivien toimenpideohjelmien tekeminen aikatauluineen.

Kuopio on hyvä kaupunki elää ja asua. Kuopio on vetovoimainen, kasvava ja monipuolinen kaupunki. Kuopiossa on kehittyvää kaupunkimaista keskustaa ja useiden kuntaliitosten myötä useita keskuspaikkoja laajoine maaseutumaisine alueineen, joiden kehittämisestä ja elinvoimaisuudesta tulee pitää huolta myös jatkossa.

Vaikka koronapandemia aiheutti ja aiheuttaa ennen näkemättömiä haasteita, olemme kuitenkin pystyneet viemään kaupunkiamme kohti vuoden 2030 visiota: Hyvän elämän pääkaupunkia.

Tarkastuslautakunnan puolesta kiitän kaikkia niitä tahoja, joiden kanssa olemme tehneet yhteistyötä näinä neljänä vuotena. Yhteistyö on ollut avointa ja rakentavaa. Lisäksi haluan tarkastuslautakunnan puolesta erityisesti kiittää koko kaupungin henkilökuntaa hyvästä työstä, jota olette tehneet kaupunkilaisten hyväksi vaikean ja poikkeuksellisen vuoden aikana.

Hilikka Kontiainen

Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

1. TARKASTUSTOIMI

1.1 Kuopion kaupungin tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunnan on kuntalain 121 §:n mukaan valmisteltava valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Havainnot annetaan valtuustolle vuosittain arviointikertomuksessa. Tarkastuslautakunnan on huolehdittava kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta. Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, tarkastuslautakunnan on arvioitava myös talouden tasapainotuksen toteutumista.

Tarkastuslautakunnan keskeisenä tehtävänä on arvioida hallinnon ja taloudenhoidon sekä palvelutoiminnan tuloksellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Lautakunnan tulee seurata tarkastustoimintaa ja tarvittaessa tehdä sitä koskevia kehittämishdotuksia. Lisäksi lautakunnan tehtävänä on tehdä aloitteita ja esityksiä lautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen valvonnan tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla. Lisäksi tarkastuslautakunnan tehtävänä on valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi. Edellä mainitut tarkastuslautakunnan tehtävät voidaan jakaa kolmeen tehtäväkokonaisuuteen: hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestäminen, arviointi ja muut tehtävät.

1.2. Ulkoisen valvonnan järjestäminen

Kuntalain ja hallintosäännön mukaisesti ulkoisesta valvonnasta vastaavat tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja.

Tilintarkastus

Kuntalain mukaan valtuusto valitsee hallinnon ja talouden tarkastamista varten tilintarkastusyhteisön, jonka on määrättävä vastuunalaiseksi tilintarkastajaksi JHT-tilintarkastaja. Tilintarkastaja toimii tehtävässään virkavastuulla. Kaupungin tytäryhteisön tilintarkastajaksi on valittava kaupungin tilintarkastusyhteisö, jollei tästä poikkeamiseen ole perusteltua tarkastuksen järjestämiseen liittyvää syytä. Vuonna 2020 kaupungin ja konserniyhteisöjen lakisääteisenä tilintarkastusyhteisönä on toiminut BDO Audiator Oy vastuunalaisena tilintarkastajana JHT, KHT **Tiina Lind**. Tilintarkastusta on tehty tarkastuslautakunnalle esitellyn työohjelman mukaisesti ja tilintarkastaja on raportoinut lautakunnalle vuoden aikana ja tilintarkastuskertomuksen luovutuksen yhteydessä.

Tarkastustoimisto

Tarkastuslautakunnan alaisena hallinnon ja talouden tarkastusyksikkönä toimii tarkastustoimisto (2 htv), jonka tehtävänä on Kuopion kaupungin hallintosäännön 90 §:n mukaan valmistella tarkastuslautakunnan käsiteltäväksi tulevat asiat ja toteuttaa hallinnon ja talouden tarkastusta sekä avustaa tilintarkastajaa. Tarkastustoimiston tehtävistä säädetään tarkemmin tarkastustoimiston toimintasäännössä.

Tarkastuslautakunnan esittelijänä on toiminut tarkastuspäällikkö **Alexi Paananen** ja sihteerinä tarkastussihteerinä **Sari Düssel**. Kevään 2021 tarkastussihteerinä on ollut virkavapaalla toimiessaan vs. sisäisenä tarkastajana.

Kuopion kaupungin tarkastuslautakunta on muodostettu kaupunginvaltuuston hyväksymän tarkastussääntöperusteella valiokuntamallin mukaisena eli jäseninä voivat olla vain valtuutetut ja varavaltuutetut.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano vuosille 2017–2021 varsinaiset jäsenet ja varajäsenet:

- Kontiainen Hilikka pj. (Airaksinen Tanja)
- Toppinen Taisto varapj. (Hakala Jussi)
- Keinänen Kalle (Kukkonen Veijo)
- Löönen Jouko (Leskinen Jaakko)
- Paanala Ari (Väisälä Iiro)
- Räsänen Kaija (Savolainen-Lipponen Teija 15.2.2021 asti, Rytsy Hetti 15.2.2021 alkaen.)
- Sahlberg Minna (Happonen Hanna)

Esteellisyydet

Hallintolain kohdissa 27 §, 28 § ja 29 § määritellään keskeiset perusteet esteellisyyden arvioinnissa. Lähikohtaisesti henkilöt itse arvioivat omaa esteellisyyttään. Puheenjohtaja Hilikka Kontiainen ei ole osallistunut erikoissairaanhoidon/Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin arviointiin.

Sidonnaisuudet

Kuntalain (410/2015) 84 §:n mukaan tiettyjen kunnan luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden on ilmoitettava sidonnaisuuksistaan tarkastuslautakunnalle, joka valvoo ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuuston tiedoksi. Ilmoitukset julkaistaan yleisessä tietoverkossa. Säännöstä on sovellettu 1.6.2017 alkaen. Tarkastuslautakunta on pyytänyt ja käsitellyt sidonnaisuusilmoitukset ja ne on saatettu tiedoksi kaupunginvaltuustolle. Yhteenveto on julkaistu internet-sivuilla: <https://www.kuopio.fi/sidonnaisuudet>. Sidonnaisuustietoja päivitetään tarpeen mukaan.

Sidonnaisuusilmoituksia koskevan sääntelyn tarkoituksena on kunnan päätöksenteon avoimuuden ja läpinäkyvyyden edistäminen. On ajateltu, että sidonnaisuusrekisterin avulla voidaan ennakoitavasti estää tilanteita, joissa luottamus viranhaltijan tai luottamushenkilön toimintaan voisi vaarantua ja siten myös yleisellä tasolla vahvistaa poliittisen järjestelmän luotettavuutta kunnissa.

1.3 Tarkastuslautakunnan toiminta

Toiminta

Tarkastuslautakunta on hyväksynyt valtuustokaudelle 2017 – 2021 tarkastus- ja arviointisuunnitelman kokouksessaan 21.6.2017 § 5. Tarkastus- ja arviointisuunnitelma muodostaa perustan toiminnalle ja ohjaa vuosittaista työohjelman laadintaa.

Tarkastuslautakunnan työohjelma vuodelle 2020 hyväksyttiin 9.4.2020 pidetyssä kokouksessa. Vuoden 2020 arvioinnissa tarkastuslautakunta kokoontui yhteensä 18 kertaa. Kokouksissa on käsitelty tarkastustoimen hallintoon ja tarkastustoimintaan liittyviä asioita sekä toimialojen ja konserniyhteisöjen arviointoja. Kokoukset pidettiin sähköisesti etäkokouksina.

Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt arviointikokouksissaan huomioita kaupungin palvelutuotannon vaikuttavuuteen osana tavoitteiden arviointia. Arviointikokouksissa on kuultu kunkin arviointikohteen keskeisimpiä viranhaltijoita ja luottamushenkilöitä.

Arviointikokousten lisäksi tarkastuslautakunta on tavannut kaupungin poliittista ja virkajohtoa talousarvion ja tilinpäätösten esittelyiden merkeissä. Lisäksi joulukuussa 2020 pidettiin yhteiskokous Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kanssa, jossa kuultiin sairaanhoitopiirin ja yhteisesti omistettujen yhtiöiden ajankohtaisia asioita.

Tarkastuslautakunta varasi arviointikertomuksen käsittelyyn ja hyväksymiseen yhteensä neljä tarkastuslautakunnan kokousta maaliskuussa. Arviointikertomukseen on koottu arviointikokousten ja tilinpäätösaineiston pohjalta keskeisimpiä havaintoja arviointivuodelta 2020.

Tarkastuslautakunnan arviointikohteet	
Kokouspäivä	Arvioinnin kohde
14.5.2020	Vammaispalvelut ja kehitysvammahuolto
11.6.2020	Savonia Oy ja Pohjois-Savon aluepelastuslautakunta
20.8.2020	Tietohallinto ja Istekki Oy
14.9.2020	Omistajaohjausjaosto
1.10.2020	Strategiatyö ja Savilahti-projekti
22.10.2020	Alueellinen rakennusvalvonta
12.11.2020	Perusopetuspalvelut
26.11.2020	Kuopion Pysäköinti Oy
14.1.2021	Vastaanottopalvelut
11.2.2021	Kuopion Opiskelija-asunnot Oy
4.3.2021	Kuopion kaupunginteatteri ja Kuopion Musiikkikeskus
18.3.2021	Kuopion Energia-konserni ja Kuopion Vesi Oy

Tarkastuslautakunnan havainnot on laatikoitu erilaisiin kehysväreihin: positiivisiin (vihreä), kriittisiin (punainen) ja neutraalimpiin huomiointeihin (sininen). Tavoitteena on erottaa tarkastuslautakunnan huomiot muusta tekstistä.

Torinäkymää, kuvaaja Ari Paanala

2. KAUPUNGIN STRATEGISTEN TAVOITTEIDEN ARVIOINTI

2.1 Kuopion strategia ja toimenpideohjelmat

Kuopion strategia on kaupunkiyhteisön strategia ja se ohjaa koko kaupunkikonsernin toimintaa. Kuopion strategiassa on neljä näkökulmaa: Kasvava Kuopio, Hyvinvoiva Kuopio, Uudistuva Kuopio ja Resurssiviisas Kuopio. Kuopion menestystekijät (14 kpl) on ryhmitelty näitten näkökulmien mukaan. Strategias- sa on myös kolme läpileikkaavaa strategista tavoit- tetta: digitalisaatio, kansainvälisyys ja kumppanuus.

Talousarvion strategiaosaan (s.60-80) on koottu valtuustoon nähden sitovat kaupunkistrategiaa vuonna 2020 toteuttavat tavoitteet. Palvelualuekohtaisissa osissa strategian tavoitteita täsmennetään toimenpiteillä.

Strategiaa täydennetään erillisillä poikkihallinnollisilla toimenpideohjelmilla, joissa tullaan tarkemmin konkretisoimaan valtuustokauden tavoitteet, mittarit ja toimenpiteet. Toimenpideohjelmat laaditaan strategian näkökulmittain: Kasvava Kuopio, Hyvinvoiva Kuopio, Uudistuva Kuopio. Kuopion resurssiviisaisuus-ohjelma on laadittu syksyllä 2017 yhtä aikaa strategi- atyön kanssa. Strategiset toimenpideohjelmat ovat poikkihallinnollisia tai kumppanuusohjelmia. Ohjelmien avulla tunnistetaan uusia tarpeita ja kehittämisalueita sekä käynnistetään uudistuksia projek- tien, kokeilujen tai oman toiminnan kehittämisen kautta.

Toimenpideohjelmien valmistelutilanne

Tarkastuslautakunta kuuli arviointikokouksessaan kaupungin strategiajohtajan selvityksen strategian jalkauttamisen ja toimenpideohjelmien valmisteluti- lanteesta. Myös toimenpideohjelmien vastuuvälis- telijät kertoivat yksityiskohtaisemmin toimenpideoh- jelmien sisällöstä.

Kasvava Kuopio –toimenpideohjelma on yksi neljäs- tä Kuopio 2030-strategiaa toteuttavasta ohjelmasta. Se täsmentää strategian tavoitteita ja mittareita se- kä sisältää toimenpiteitä lähivuosille. Ohjelma päivit-

tyy jatkuvasti erityisesti toimenpiteiden ja hankkei- den osalta.

Uudistuva Kuopio –ohjelman kokoaminen on tapah- tunut pääosin elinvoima- ja konsernipalvelujen vi- ranhaltijatyönä. Sisältöä ja painotuksia ohjelmaan on valmisteltu kaupungin viranhaltijoiden ja valtuus- ton strategiaseminaareissa sekä muissa foorumeis- sa, kuten työpajassa sidosryhmien kanssa.

Hyvinvoiva Kuopio –ohjelman keskeisenä lähtökoh- tana on tiedolla johtamisen kehittäminen, jossa kes- kiössä on tieto väestön hyvinvoinnin asuinaluekoh- taisesta tilasta ja tarpeista. Strategisten toimenpitei- den tavoitteena on hyvinvoinnin edistämisen pitkä- jänteisyyden ja vaikuttavuuden lisääminen ja hyvin- vointityön läpileikkaavuuden vahvistaminen osato- teuttajien rooleja selkiyttämällä. Hyvinvointityö ha- lutaan kytkeä kiinteäksi osaksi talouden seurannan raportointia. Tavoitteiden tulee olla yhteisiä. Hyvän elämän elementtien vahvistaminen on poikkihallin- nollinen tehtävä, jossa keskiössä on myös hyvin- vointiviestinnän roolin vahvistaminen ja fokuksen selkiyttäminen.

Kuopion strategian yksi päätavoitteista on Resurssi- viisas Kuopio. Resurssiviisassa Kuopiossa suositaan uusiutuvan energian käyttöä, viisasta liikkumista sekä kiertotaloutta ja huolehditaan luonnon moni- muotoisuudesta. Resurssiviisaisuus on Kuopion kau- pungissa sisällytetty toiminnan ja talouden suunnit- teluun.

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt resurssiviisaisuus- ohjelman kokouksessaan 11.12.2017 § 72. Muut strategian toimenpideohjelmat on merkitty tiedoksi kaupunginhallituksessa 1.2.2021 § 62. Ohjelmien oli tarkoitus valmistua päätöksentekoon jo keväällä 2020, mutta koronapandemia muutti tilannetta. Oh- jelmien ovat myös luonnosvaiheessa toimineet tuki- materiaalina tulevan vuoden sitovien tavoitteiden asettamisessa ja toimenpiteitä käyttösuunnitelmiin asetettaessa.

Strategian hyväksymisestä vuonna 2017 kului yli neljä vuotta toimenpideohjelmien hyväksy- miseen. Tarkastuslautakunnan mukaan lähes valtuustokausi on liian pitkä aika strategian konkretisoimiseen.

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä asiana, et- tä strategian toimenpideohjelmille on saatu selkeä hyväksytty lähtötilanne, jotta toimen- pideohjelmien kehitystä voidaan seurata.

2.2 Henkilöstöasiat

Tarkastuslautakunta arvioi henkilöstölle asetettuja tavoitteita muun muassa henkilöstökertomuksesta saatujen tietojen pohjalta.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi (9.11.2020 §80) henkilöstöpoliittiset linjaukset, jotka ohjaavat ja määrittävät kaupungin harjoittaman henkilöstöpolitiikan suunnan. Henkilöstöjohtamisen painopistealueita olivat vuonna 2020 työhyvinvoinnin parantaminen, osaamisen vahvistaminen ja työturvallisuudesta huolehtiminen.

Yhteistoimintaneuvottelujen tuloksena vuodelle 2020 tavoitteeksi asetetut 6,0 miljoonan euron henkilöstömenosäästöt saavutettiin. Kokonaisuutena henkilöstömenot toteutuivat 8,4 milj. euroa talousarvion merkittävä pienempinä. Pysyvät henkilöstömenosäästöt saavutettiin, kun jätettiin täyttämättä avoimeksi tulleita tehtäviä ja virkoja sekä vähennettiin määräaikaisen henkilöstön palkkaamista.

Yhteistoimintaneuvottelujen alkaessa arvioitiin, että irtisanomistarve olisi jopa 91 henkilöä. Irtisanottavien tehtävien ja virkojen määrä oli kuitenkin ennakoitua pienempi eli 31 htv.

Henkilötyövuosien vähennys vuoteen 2019 verrattuna oli 73.

Henkilötyövuodet ilman työllistämistä	2020	2019	Muutos
Keskusvaalilautakunta		0	0
Tarkastustoimi	2	2	0
Yleishallinto	4	4	0
Elinvoima- ja konsernipalvelu*)	127	140	-13
Lomituspalvelu	176	180	-4
Kaupunkiympäristön palvelualue	217	222	-5
Hyvinvoinnin edistäminen	364	402	-38
Kasvu ja oppiminen	2438	2491	-53
Perusturvan palvelualue	1600	1547	54
Terveystieteiden palvelualue	874	883	-9
Ydinkaupunki yhteensä	5803	5871	-69
Liikelaitokset			
Kuopion Kuntatekniikkaliikelaitos	218	217	1
Taseyksiköt			
Pohjois-Savon Pelastuslaitos	292	293	-1
Isäntäkuntapalvelut	42	42	0
Tilapalvelut	45	49	-5
Yhteensä	6399	6472	-73

Koronan vaikutukset

Koronapandemian vuoksi henkilökuntaa jouduttiin keväällä lomauttamaan ja suljetuissa työyksiköissä työskentelevien (mm. kirjasto, museot, liikuntatoimi) palkanmaksu keskeyttämään.

Keväällä osa koulunkäynnin ohjaajista ja varhaiskasvatuksen lastenhoitajista suorittivat nopealla aikataululla lääkeluvat ja siirtyivät hoivapalveluihin töihin turvaamaan riittävän työvoiman saamisen hoivapalveluihin. Kouluilta ja varhaiskasvatuksesta siirtyi 268 henkilöä vanhustaloihin eri mittaisiin pätkiin, sen mukaan kuinka pitkä tarve heillä oli sijoittua muuhun yksikköön. Tämän lisäksi hammashoitajia 36, fysioterapeutteja n 30 siirtyi hoivaan tekemään hoivatyötä, kun omat työt oli tauolla.

Hammashoitajilla ja fysioterapeuteilla oli jo lääkeluvat kunnossa. Varhaiskasvatuksen ja koulutoimen henkilöt suorittivat lääkeluvat tasolla mini-Lop, jolloin he voivat antaa valmiiksi jaetut lääkkeet asiakkaille. Osa suoritti love-osion, jolloin he pystyivät lääkitsemään ja jakaa lääkkeitä laajemmalla luvalla sekä pistää injektoitavia lääkkeitä.

Työhyvinvoinnin kehittäminen

Henkilöstön kehittämisen määrärahoihin varattiin 0,2 milj. euron ylimääräinen panostus työhyvinvoinnin edistämiseen.

Työyhteisöt laativat työhyvinvointisuunnitelmat, joissa määriteltiin työyhteisön kehittämisen kohteet, toimenpiteet ja vastuut. Koronapandemian vuoksi määrärahasta kohdistettiin satatuhatta euroa psykososiaaliseen tukeen.

ESR-työhyvinvointihanke ”Yhdessä työhyvinvointia Kuopio-Siinijärvi” kokeiluilla uusia toimintamalleja jatkui vuonna 2020. Hankkeen tavoitteena oli työhyvinvoinnin vahvistaminen työyksiköissä. Hankkeen kustannusarvio oli 0,5milj. euroa, josta ESR-rahoituksen osuus on 70 prosenttia.

Hankkeessa oli kaksi kokeilukokonaisuutta: Yksilöllisten ratkaisujen uudet toimintamallit ja Työyhteisön uudet toimintamallit. Hanke ajoittui ajalle 1.5.2018 – 31.10.2020. Hankkeelle saatiin muutama kuukausi lisäaikaa, jolloin hanke päättyi 31.12.2020.

Sairauspoissaolot

Tavoitteena oli vähentää kaupungin sairauspoissaolot 15,4 pv/htv tasolle. Tavoitteeseen ei päästy. Sairauspoissaolot pysyivät edellisvuoden tasolla, ollen 17,14 pv/htv. Tapaturmat laskivat hieman edellisvuoteen nähden, ollen 0,65 pv/htv. Sairauspoissaoloja oli kuitenkin 3584 päivää vähemmän vuoteen 2019 verrattuna. Tapaturmapoissaoloja oli vastaavasti noin 552 päivää vähemmän. Useilla palvelualueilla tapahtuikin myönteistä kehitystä. Kaupunkiympäristön palvelualueella ja Tilapalveluissa sairauspoissaolot vähenivät huomattavasti. Keskeiset sairauspoissaolosten syyt olivat tuki- ja liikuntaelinten sairaudet ja mielenterveyteen liittyvät syyt.

Sairauspoissaolot pysyivät vuoden 2019 tasolla: 17,1 pv/htv.

Tavoite 2020 oli vähentää kaupungin sairauspoissaoloja 15,4 pv/htv tasolle, joten sairauspoissaoloja koskeva tavoite ei toteutunut.

2.3 Yhteenveto strategisten tavoitteiden toteutumisesta

Tarkastuslautakunta arvioi valtuustoon nähden sitovien tavoitteiden toteutumaennustetta tavoitekohtaisessa taulukossa, johon on koottu tavoitteet vastuutahoineen sekä kaupunginhallituksen oma arvio, että tarkastuslautakunnan arvio vierekkäisin sarakkein. Valtuustoon nähden sitovien, strategisten tavoitteiden seurantatietojen mukaan, toiminta on edennyt pääsääntöisesti suunnitelmien mukaisesti.

Tarkastuslautakunta on laskenut 44 tavoitetta, joista toteutuneita on 26. Tavoitteista 11 on jäänyt toteutumatta ja seitsemää tavoitetta ei voitu arvioida, koska mittaritieto puuttui tai sen ei katsottu kuvaavan tavoitteiden toteutumista.

Tarkastuslautakunta huomauttaa talousarvio-tavoitteiden toteutumaa kuvaavien mittareiden puutteista. Edelleen tavoitteissa viitataan sellaisiin mittareihin, joiden toteutumia ei ole tilinpäätöksessä esitetty. Mittariin perustuva tavoitteiden toteutumien arviointi ei näin ollen onnistu.

Tavoitteiden toteutumista kuvaavat taulukot on kuvattu tarkemmin sivuilla 7-10. Näitä ennen käydään läpi Kuopion kuntatekniikkaliikelaitos Mestarin tavoitteet.

Yhteenveto strategisten tavoitteiden toteutumisesta				
Strategiset tavoitteet Kriittiset menestystekijät	Tavoitteiden lukumäärä	Tavoite on toteutunut	Tavoite ei ole toteutunut	Ei voida arvioida
KASVAVA KUOPIO				
Kilpailukykyinen yrittäjyysympäristö	5	1	3	1
Vetovoimainen innovaatio- ja oppimisympäristö sekä laadukas koulutusketju	2	2	0	0
Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta	1	1	0	0
Rohkea kaupunkikehitys, elinvoimainen kaupunkikeskusta, monimuotoinen kaupunkikulttuuri	4	3	1	0
HYVINVOIVA KUOPIO				
Aktiivisuuteen innostava arki	3	2	1	0
Varhainen tuki	3	0	2	1
Työllistyminen ja toimeentulo	2	1	1	0
Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö	3	1	0	2
RESURSSIVIISAS KUOPIO				
Viisas liikkuminen	3	2	0	1
Kiertotalous ja resurssien viisas käyttö	4	2	1	1
Energiatehokkuus ja uusiutuva energia	3	3	0	0
UUDISTUVA KUOPIO				
Kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen	2	1	1	0
Sujuva ja uudistuva toiminta	5	4	0	1
Kestävä talous	4	3	1	0
Yhteensä	44	26	11	7

Merkkien selitteet	Kaupunginhallituksen arvio
	Etenee suunnitellusti
	Etenee hitaasti tai osittain
	Ei etene
	Tavoite on valmis
Tarkastuslautakunnan arvio	
	Tavoite toteutui
	Tavoite ei toteutunut
	Tavoitteen toteutumista ei voida arvioida

Käytetyt lyhenteet:
ELKO = Elinvoima- ja konsernipalvelut
KYP = Kaupunkiympäristön palvelualue
HEP = Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue
KOP = Kasvun ja oppimisen palvelualue
PTP = Perusturvan palvelualue
THP = Terveystieteiden palvelualue
Kaikki = kaikki palvelualueet

Kuopion kaupunkitekniikkaliikelaitos Mestarille asetetut tavoitteet

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Tarkastuslautakunnan arvio
Vuosikate / poistot, %	Vuosikate kattaa poistot	 Vuosikate 2,1 milj. euroa, poistot 0,7 milj. euroa, 304,4 %, tavoite toteutui.
Euroa	Korvaus peruspääomasta 255 000 euroa	 Korvaus peruspääomasta oli 255 000 euroa, tavoite toteutui
Euroa	Nettoinvestoinnit ovat 669 000 euroa	 Investoinnit olivat 737 684 euroa, joten tavoite ylittyi 68 684 eurolla, tavoite ei toteutunut

1.KASVAVA KUOPIO

Kriittinen menestystekijä	Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Arvio 31.12.	Vastuutaho	Tarkastuslautakunnan arvio
1.1. Kilpailukykyinen yrittäjyyssymppäristö	Yritystävällisyys/ELPO-mittaristo	Kuopio säilyttää asemansa yritystävällisten kärkikaupunkien joukossa		Kaikki	Tavoite on toteutunut. Kuopio sijoittui suurten (yli 50 000 asukkaan) kaupunkien joukossa viidenneksi elinkeinopolitiikan kokonaisarvosanassa Suomen Yrittäjien kesäkuussa julkistamassa kuntabarometrissä (ent. ELPO-mittaristo). Kuopio oli yli 100 000 asukkaan kaupunkien joukossa toiseksi suosituin toimipaikka yrityksille Taloustutkimuksen Kuntien imago 2020 -tutkimuksessa.
	Yritysten työvoiman saatavuus (kysely), väestökehitys, ulkomaan kansalaiset ja vieraskieliset (%) väestöstä, oppilaitoksista valmistuneista jää alueelle (%), tarjotut harjoittelu- ja kesätyöpaikat	Edistetään opiskelu- ja työperäistä muuttoa ja maahanmuuttoa Kuopioon sekä ulkomaalaisten ammattiosaajien sitoutumista alueeseen.		Kaikki	Tavoitteen toteutumista ei voida arvioida. Koronatilanteen vuoksi kansainvälinen liikkuvuus on rajoittunut. Kansainvälisten opiskelijoiden alueelle sitoutumiseen tähtäävä Pohjois-Savo Talent Hub -hanke (ESR), jossa kaupunki on osatoteuttajana, käynnistyi syksyllä. Ulkomaan kansalaiset / vieraskieliset (%) osuus kasvanut viime vuosina. Vuoden 2020 mittaritietoa ei ole saatavilla.
	Tonttivaranto	Huolehditaan riittävästä ja monipuolisesta yritystontitarjonnasta.		ELKO KYP	Tavoite ei toteutunut. Yrityskaavojen laidinnassa oli resurssihaasteita. Kaavoituksessa pääpaino oli elinkeinokohteissa. Savilahden kaavoitus eteni suunnitellusti. Matkusten logistiikka-alueen kaavoitus viivästyi mm. luontoselvitysten vuoksi.
	Uudet yritykset, työpaikkakehitys, liikevaihto, vienti ja palkkasumma	Kehitetään edelleen yrityksille suunnattuja palveluja yhteistyössä kumppanien kanssa.		ELKO KYP	Tavoite ei toteutunut. Yrityksille suunnattuja palveluja kehitettiin Savonia-AMK:n hallinnoiman ja kaupungin osatoteuttaman Business Center -hankkeen (ESR) kautta. Mittaritietojen mukaan tavoite ei toteutunut, uusien yritysten määrä on laskenut ja liikevaihto, vienti sekä palkkasumma on pudonnut.
	Matkailijoiden yöpymiset	Kehitetään matkailun ja tapahtumien toimintaympäristöä (Puijo, Tahko, Kuopionlahti, Matkustajasatama).		ELKO KYP	Tavoite ei toteutunut. Koronapandemia vaikutti alueen matkailuun ja matkailijoiden yöpymiset vähenivät 25 %:a vuoteen 2019 verrattuna. Matkailun toimintaympäristöä kehitettiin Puijolla, jossa tuulihissi ja ympäristö -yleissuunnitelma valmistui ja Puijo Peak Oy:n osahankkeet hyväksyttiin
1.2. Vetovoimainen innovaatio- ja oppimisympäristö sekä laadukas koulutusketju	Tutkimus- ja kehittämisrahoitus, kaupungin panostus innovaatiotoimintaan	Innovaatioympäristön synergia toimii ja tukee start up -toimintaa sekä yritysten kansainvälistymistä.		ELKO KYP	Tavoite toteutui. Valmisteltiin yhteistyössä tiedelaakson toimijoiden kanssa valtion ja alueen välistä innovaatioekosysteemisopimusta vuosille 2021-2023. Toteutettiin yrityksille tuotekehitysmahdollisuuksia aidossa käyttäjäympäristössä tarjoavaa Kuopio Living Lab -hanketta (EAKR) ja väljennettiin hankkeen aiempia toimialarajauksia. Pohjois-Savon pääomasijoitusrahaston toiminta käynnistyi kesäkuussa.
	Käynnissä olevat kehittämishankkeet.	Savilahden ICT-ympäristöä kehitetään avoimeksi ja yritystoimintaa edistäväksi.		ELKO KYP	Tavoite toteutui. Savilahdentien saneeraus on aloitettu Valosali-urakalla, toteutus sisältää älykästä ICT-ympäristöä mikroputkiverkoston avulla.
1.3. Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta	Edunvalvonnan vaikuttavuus	Viestintää ja edunvalvontaa kehitetään systemaattisesti edelleen (vaikuttamisen kohteet, vaikuttavuusviestintä yhteistyö).		Kaikki	Tavoite toteutui. Edunvalvonnan keskeisinä kärkinä olivat saavutettavuuteen liittyvät hankkeet (itärata, vt5, ratapiha), MAL-sopimukset sekä kuntatalous. Markkinoinnin uusi yhteistyön koordinaattimalli yhdessä Kuopio Tahko -matkailumarkkinointiyhtiön sekä alueen oppilaitosten kanssa on otettu käyttöön.
1.4. Rohkea kaupunkikehitys, elinvoimainen kaupunkikeskusta, monimuotoinen kaupunkikulttuuri	Rakentamisen määrä, kaupunkikeskustan väestömäärä ja työpaikkamäärä ja elinvoimallisuus	Kaupunkikeskustan täydennysrakentaminen jatkuu.		ELKO KYP HEP	Tavoite toteutui. Keskustan asukasmäärä ja työpaikkamäärä ovat kasvussa. Keskustan alueelle valmistui uusia asuintaloja. Rakentamisen osalta täydennysrakentamiskohteet ovat toteutuneet suunnitellusti.
	Kaupunkikeskustan elinvoimallisuus, uudet tapahtumat	Aktivoidaan kaupunkikeskustan tapahtumatoimintaa yhdessä järjestöjen yms. kanssa.		ELKO KYP HEP	Tavoite ei toteutunut. Koronapandemian takia tapahtumia siirrettiin myöhempään ajankohtaan tai järjestettiin verkkotapahtumina tai striimattuina.
	Savilahden rakentamisen eteneminen	Savilahden toteutus etenee suunnitellun mukaisesti.		KYP	Tavoite toteutui. Savilahdentien ensimmäinen urakka (Valosali) ja infran siirrot ovat käynnissä, rakentaminen on edennyt aikataulussa. Toisen urakan (Hehkun Sydän) rakentaja on valittu.
	Savilahden näkyvyys	Savilahden tunnettuutta edistetään markkinoinnin ja viestinnän keinoin.		ELKO KYP	Tavoite toteutui. Savilahti –brändiä vahvistava uusi visiotyö on valmis. Markkinointitoimenpiteet etenevät suunnitellusti.

2. HYVINVOIVA KUOPIO

Kriittinen menestystekijä	Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Arvio 31.12.	Vastuutaho	Tarkastuslautakunnan arvio
2.1. Aktiivisuuteen innostava arki	Harrastusmahdollisuuksien saavutettavuus, harrastuksen hinnan kokeminen, liikunnan harrastaminen, kulttuuriharrastuksiin osallistuminen	Mahdollistetaan harrastamisen lapsille ja nuorille mm. siirtämällä harrastamisen ajallista painopistettä koulupäivän yhteyteen.		HEP KYP KOP PTP THP	Tavoite toteutui. Kaupungissa on päätetty 17.6.2020 ottaa käyttöön alle 20-vuotiaiden lasten ja nuorten hyvinvointiranneke. Yleisavustuksista jätetty 30 000 euroa jakamatta ja kohdennettavaksi syksyllä seurojen järjestämään lasten ja nuorten harrastustoimintaan koulupäivän aikana tai heti koulun jälkeen sekä perheiden yhteisen matalan kynnyksen liikkumisen tukemiseen.
	Uudistuksen eteneminen	Uudistetaan liikunnan avustus- ja maksupolitiikkaa.		HEP	Tavoite ei toteutunut. Maksu- ja avustuspolitiikan valmistelu on kesken.
	Toteutetut toimenpiteet	Tehostetaan hyvinvointimarkkinointia.		ELKO HEP	Tavoite toteutui. Hyvinvointimarkkinointia edistetty mm. Liikkuva Kuopio-sivuston alla.
2.2. Varhainen tuki	Lasten ja nuorten kokema perheen yhdessä viettämisen ajan riittävyys (kouluterveyskysely) huostaanotossa vuoden aikana olleet 0-17v, % vastaavan ikäisestä väestöstä, lastensuojelun tehostetussa perhetyössä, % lapsiperheistä.	Lapsiperheiden hyvinvointia edistetään tukemalla vanhemmuutta eri keinoin.		HEP KOP PTP THP	Tavoitteen toteutumista ei voida arvioida. Monitoimijasta työskentelyä ja perheiden tukea pilotoitiin Yhteinen aika -kokeilulla Saarijärvi-Männistö alueella. Lisäksi pilotoitiin alueellista vanhempien puhelinkonsultaatioaikaa korona-aikana. Mittaritietoja ei ole saatavilla.
	Nuorten huolta herättävä toiminta	Päihteiden käyttö vähenee ja mielen hyvinvointi lisääntyy. Painopiste on erityisesti syrjäytymisuhan alla olevien nuorten hyvinvoinnin edistämässä.		HEP KOP PTP THP	Tavoite ei toteutunut. Perhekeskusmallia, ts. lasten ja nuorten hyvää arkea ja koko perheen terveyttä ja hyvinvointia tukevaa alueellisten lähipalvelujen verkostoa valmisteltiin laajasti ja käyttöönotto tapahtuu vuoden 2021 alusta.
	Nuorten huolta herättävä toiminta	Päihteiden käyttö vähenee ja mielen hyvinvointi lisääntyy. Painopiste on erityisesti syrjäytymisuhan alla olevien nuorten hyvinvoinnin edistämässä.		Kaikki	Tavoite ei toteutunut. Kouluterveyskyselyn 2019 mukaan mielenterveyteen liittyvät ongelmat ovat lisääntyneet kaikilla tutkituilla kouluasteilla ja päihteistä erityisesti huumeiden käyttö ja kokeilu ovat lisääntyneet yläkoulun, lukion ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoilla.
2.3. Työllistyminen ja toimeentulo	Pitkäaikaistyöttömien määrä, nuorisotyöttömien määrä, työttömyysaste, työllisyysaste, työkyvyttömyyseläkettä saavat 25-64-vuotiaat, koulutuspaikan ulkopuolelle jääneet 17-24-vuotiaat	Pitkäaikaistyöttömyys ja nuorisotyöttömyys vähenevät.		ELKO KOP PTP THP Kaupunkikonserni	Tavoite ei toteutunut. Vuonna 2020 työttömyysaste oli keskimäärin 13,0 % (10,9 % vuonna 2019). Joulukuun lopussa työttömiä oli 7 517 (6 149 vuonna 2019), pitkäaikaistyöttömiä 2 378 (1 866 vuonna 2019) ja nuorisotyöttömiä 980 (907 vuonna 2019).
		Kehitetään työllisyyttä edistäviä moniammatillisia ohjaus- ja neuvontapalveluja (ns. ohjaamo-toiminta)		ELKO KOP PTP THP Kaupunkikonserni	Tavoite toteutui. Työllisyyden palvelutori, johon kuuluvat nuorten Ohjaamo-palvelut sekä aikuisten ohjaus- ja neuvontapalvelut aloitti toimintansa toukokuussa ja uudenlainen asiakaspalvelu avautui elokuussa. Työllisyyden kuntakokeilun käynnistäminen siirrettiin koronapandemian takia vuodelle 2021.
2.4. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö	Monikäyttöisten tilojen määrä, tilojen käyttöaste	Kaupungin tilat ovat helposti asukkaiden ja järjestöjen käytössä.		HEP KOP Tilapalvelut	Tavoitteen toteutumista ei voida arvioida. Monikäyttöisten tilojen määrää ja käyttöastetta koskevaa mittaritietoa ei ole saatavilla. Asukkaiden vaikuttamista julkisten tilojen käyttöön ja julkisten tilojen saavutettavuutta on lisätty.
	Monikäyttöisten tilojen määrä, tilojen käyttöaste	Tilojen suunnittelussa otetaan huomioon tilojen monikäyttöisyys.		HEP KOP Tilapalvelut	Tavoitteen toteutumista ei voida arvioida. Kirjaston tiloja on tarkasteltu asukastoiminnan sekä muiden kaupungin palvelujen näkökulmasta ja asukkaita on osallistettu tilojen suunnitteluun. Liikuntapaikkapalveluiden uusien ja uudistettavien tilojen suunnittelussa on huomioitu asiakastarpeet ja asukkaita osallistettu on palvelumuotoiluun avulla. Monikäyttöisten tilojen määrää ja käyttöastetta koskevaa mittaritietoa ei ole saatavilla.
	Viheralueiden osuus kaavoitetusta alueesta, luonnon koettu merkitys hyvinvoinnin kannalta	Luonnon saavutettavuutta parannetaan mm. viestinnän keinoin ja kehittämällä luontokohteita ja puistoja asukkaiden kohtaamispaikkoina.		ELKO KYP HEP	Tavoite toteutui. Uusina retkikohteina rakennettiin mm. Syväniemen Keihäsjärven esteetön lintutorni, Maaningan Korkeakosken Kanjonin kierros ja Etelä-Kallaveden Vatasen saaren rantautumispaikka. Lisäksi on rahoitettu Tahkon kyläyhdistyksen Tahkon Tähdet -reitistön Leader-hanketta. Korona-aikana luontokohteiden kysyntä on lisääntynyt.

3. RESURSSIVIISAS KUOPIO

Kriittinen menestystekijä	Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Arvio 31.12.	Vastuutaho	Tarkastuslautakunnan arvio
3.1. Viisas liikkuminen	Kaupungin henkilökunnan etätyöpäivien lukumäärä, etätyöskentelypisteet (lkm)	Edistetään edelleen etätyön tekemismahdollisuuksia ja vähennetään liikkumistarvetta.		Kaikki	Tavoite toteutui. Etätyömahdollisuutta hyödynnettiin laajasti tehtävissä, joissa se oli mahdollista. Alkuvuonna etätyötä teki 2 248 henkilöä yhteensä 107 944 päivää.
	Kaupunkiliikenteen matkustajamäärä	Edistetään joukkoliikenteen vähäpäästöisyyttä ja parannetaan toimintaedellytyksiä.		KYP	Tavoite toteutui. Kaupungissa valmisteltiin joukkoliikenteen siirtymistä käyttämään käyttövoimana sähköä ja fossiilittomia polttoaineita. Toisen polven biodiesel on käytössä osassa liikenteessä ja syksyllä 2021 tulee 13 sähköbussia. Uusia pysäkkikatoksia on toteutettu ja vanhoja parannettu. Asemansuudulla on toteutettu joukkoliikenteen ajantasainen informaatiojärjestelmä. Korona on vähentänyt merkittävästi joukkoliikenteen käyttöastetta. Joukkoliikenteen matkustajamäärä väheni koronapandemian vuoksi noin 29 % vuoteen 2019 verrattuna, ollen noin 5,2 milj. matkustajaa.
	Pyöräilyn ja jalan-kulun osuus tehdyistä matkoista	Huolehditaan kävely- ja pyöräilyväylien kunnossapidon ympärivuotisesta laadusta.		KYP	Tavoitteen toteutumista ei voida arvioida kokonaisuutena, koska mittaritieto puuttuu. Pyöräilyn pääväylien talvikunnossapitoa parannettiin talvipyöräilyn edistämiseksi. Kaupunkipyörrien määrää lisättiin 250 pyörään ja otettiin käyttöön uusia kaupunkipyöräasemia.
3.2. Kiertotalous ja resurssien viisas käyttö	Jätteen määrä, rakentamisen jätteiden hyödyntämisen osuus kaupungilla ja konserniyhdytöissä (%)	Sisällytetään resurssiviisaus hankintaprosesseihin koko konsernissa ja koulutetaan henkilökunta.		Kaikki, Sansia	Tavoite toteutui. Kaupunki on selvittänyt yhteistyössä Sansia Oy:n kanssa, miten hankintaohjeistuksen ympäristövaikutuksia ja vastuullisuutta voidaan kehittää ja lisätä hankintaprosesseissa. Lisäksi on järjestetty Vähähiiliset kiertotaloushankinnat –koulutus 11.2.2020 ja Vastuulliset teknisen sektorin hankinnat –tapaaminen asiakkaille 20.2.2020 (Sansian järjestämä).
	Jätteen määrä	Kaupungin omistamissa toimitiloissa muovinkeräys hoidetaan mahdollisimman tehokkaasti.		Tilapalvelut, Servica	Tavoitteen toteutumista ei voida arvioida. Jätteiden lajittelu otettiin käyttöön myös yleisötiloissa, esim. musiikkikeskuksella. Kirjaston aineistojen muovittamattomuuskokeilua jatkettiin hyvien kokemusten takia. Uimahalleihin otettiin käyttöön omien laudesuojien käyttö. Tämän odotetaan vähentävän jätteen määrää n.45t/vuosi. Jätteen määrää kuvaavaa mittaritietoa ei ole saatavilla.
	Uusiomateriaalien käyttöosuus uusissa rakenteissa ja rakennuksissa	Uusiomateriaalien käyttöä lisätään suunnitelmallisesti rakentamisessa.		Tilapalvelut, Kaupunkikonserni	Uusio- ja kierrätysmateriaaleja hyödynnettiin mm. viherkohteiden ja urheilualueiden suunnittelussa, Savilahdessa tuhkaa käytettiin luonnonmateriaalien tilalla ja teatterissa osa lavasteista oli kierrätettyjä ja kierrätetään edelleen esityskauden loputtua. Tietoa uusiomateriaalien käyttöosuudesta uusissa rakenteissa ja rakennuksissa ei ole saatavilla.
	Syntyneen ruokahävikin määrä (kg/€)	Ruokahävikin seuranta laajennetaan kaikkiin kaupungin tiloissa toimiviin ruokapalvelupisteisiin.		Servica	Tavoite ei toteutunut. Koronapandemia, ruokapalvelupisteiden sulkeminen ja koulujen etäopiskeluun siirtyminen hidastivat tavoitteen toteutumista. Ruokahävikin määrää ei ole seurattavissa.
3.3. Energia- tehokkuus ja uusiutuva energia	Kasviuonekaasupäästöt, aurinkoenergian ja muun uusiutuvan energian tuotantomäärä (MWh/v)	Hyödynnetään älyenergiaverkkoja ja automaatiota entistä paremmin energiätehokkuuden lisäämiseksi.		Tilapalvelut	Tavoite toteutui. Tilapalvelut tapasi energia-alan keskeisiä toimijoita ja selvitti heidän ratkaisujen soveltuvuutta kaupungin rakennuskantaan. Pilotti-kohteena käynnistyi Maaningan urheilu- ja nuorisotalon energiansäästötoimet. Kasviuonekaasupäästöjä koskevaa mittaritietoa ei ole saatavilla.
	Uusiutuvan energian osuus sähkön ja lämmön hankinnasta sekä omasta tuotannosta	Tarkastellaan uusiutuvien energiamuotojen hyödyntämismahdollisuudet kaikissa peruskorjaus- ja uudiskohteissa sekä uusilla rakentamisalueilla.		Tilapalvelut, Kaupunkikonserni	Tavoite toteutui. Tilapalvelut on selvittänyt kaikissa uudisrakennus- ja peruskorjaushankkeissa uusiutuvan energian käyttömahdollisuudet. Vuonna 2020 otettiin käyttöön Kuopion klassillisen lukion aurinkovoimala sekä von Wrightin koulun ja päiväkodin aurinkovoimala ja maalämpöjärjestelmä.
	Vähäpäästöisten ajoneuvojen lukumäärä	Kuljetushankintojen kilpailutuksessa suositaan vähäpäästöisiä käyttövoimia. Ajoneuvohankinnoissa tulee selvittää ensisijaisesti vähäpäästöisten ajoneuvojen hankintamahdollisuus.		Kaikki, Kaupunkikonserni	Tavoite toteutui. Kuljetushankintojen kilpailutuksissa ja ajoneuvohankinnoissa on edellytetty vähäpäästöisiä käyttövoimia. Yhteiskäyttöauto -selvitys on valmis. Henkilökunnan työasiamatkoihin tarkoitettu ensimmäinen yhteiskäyttöinen sähköauto otettiin käyttöön loppuvuodesta.

4. UUDISTUVA KUOPIO

Kriittinen menestystekijä	Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Arvio 31.12.	Vastuutaho	Tarkastuslautakunnan arvio
4.1. Kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen	Sairauspoissaolot pv/htv, työtyytyväisyys, korvaavan työn malli käytössä	Henkilöstön työhyvinvointi paranee ja sairauspoissaolot vähenevät kaupunkitasoisesti 15,4 pv/htv tasolle.		Kaikki	Tavoite ei toteutunut. Sairauspoissaolot olivat 17,14 pv/htv ja pysyivät vuoden 2019 tasolla. Sairauspoissaolopäiviä oli kuitenkin 3 584 päivää vähemmän kuin edellisellä vuonna. Tapaturmapoissaolot olivat 0,65 pv/htv, laskua 0,06 pv/htv vuoteen 2019 verrattuna. Korvaavan työn malli otettiin käyttöön ja sitä hyödynnettiin mm. henkilöillä, jotka eivät ole voineet koronakaranteenin vuoksi tehdä asiakastyötä.
	Uudistuksen eteneminen	Poliittisen johtamisjärjestelmän uudistamistyötä viedään eteenpäin luottamushenkilöiden johdolla.		Kaupungin johto	Tavoite toteutui. Poliittisen johtamisjärjestelmän muutoksista päätettiin 30.11.2020 (KV § 89) ja uudistukset tulevat voimaan seuraavan valtuustokauden alussa.
4.2. Sujuva ja uudistuva toiminta	Kokeilut ja kehittämishankkeet	Kehitetään tiedolla johtamista (tiedon kerääminen, analysointi ja hyödyntäminen) kaupunkitasoisesti, jotta se palvelee paremmin toiminnan, palvelujen ja palveluverkoston suunnittelua ja seuranta.		Kaikki	Tavoite toteutui. Tiedolla johtamisen (TiJo) –hanke on käynnissä. Hankkeen tavoitteena on ulkoisen ja sisäisen tiedolla johtamisen digitalisointi. Hyvinvointitiedolla johtamista kehitettiin yhdessä Isteikin, Itä-Suomen yliopiston, Living Labin, P-S sairaanhoitopiirin kanssa. Kirjasto osallistui valtakunnalliseen tiedolla johtamisen kehittämiseen.
	Kunnan digitalisaatioaste, hankkeiden määrä ja eteneminen, asiakaspalaute	Palvelujen saavutettavuuden ja sujuvuuden parantaminen digitalisaation avulla. Laaditaan digitalisaation tiekartta ja viedään eteenpäin toimintaa ja palveluja uudistavia digihankkeita.		Kaikki	Tavoite toteutui. Digitalisaation tiekartan työstäminen on edennyt yhteistyössä Isteikki Oy:n kanssa. Lisäksi esimerkiksi lapsiperhepalveluissa avattiin koronapandemian takia sähköinen ns. ”tarvitsen apua” -palvelu ja vammaispalveluissa otettiin käyttöön virtuaalinen päivätoiminta.
	Osaamiskartoitukset	Parannetaan henkilöstön digitaalista kyvykkyyttä.		Kaikki	Tavoite toteutui. Ihmisläheinen digitaalinen kunta –hanke (ESR) käynnistyi huhtikuun alussa. Alkuvaiheessa työtä on suunnattu poikkeustilanteen synnyttämään akuuttiin digituen tarpeeseen. Poikkeusolojen ja etätöiden myötä digitaaliset taidot kehittyivät.
	Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksiin tyytyväisten osuus, kuntalais- ja asiakaspalauteiden määrä.	Kehitetään keskeisen kaupunkialueen osallisuuden ja vaikuttamisen toimintamalleja.		Kaikki	Tavoitteen toteutumista ei voida arvioida. Asukas-toiminnan uudistaminen käynnistyi Kuopion asukas-toiminnan suunnitelman mukaisesti, mutta kehittämistyö on kesken. Asukasviestintää on lisätty ja asukaspalauteiden määrä on kasvanut. Asukkaiden osallistamista on tehty mm. erilaisin kyselyin sekä asiakasraateja ja digitaalisia alustoja hyödyntäen. Tarkastuslautakunnan mukaan kehittämistyössä pitää keskittyä monipuolisesti eri väestöryhmien tavoittamiseen.
		Parannetaan kuntalaisviestintää matalan kynnyksen vaikuttamistavoista.		Kaikki	Tavoite toteutui. Kevään ja kesän aikana pääpaino viestinnässä on ollut kriisiviestinnässä koronatilanteen takia. Monikanavaista viestintää on lisätty.
4.3. Kestävä talous	Investointien kustannusarvioiden pitävyyttä	Investointien hankesuunnitteluprosessi uudistetaan.		Kaikki	Tavoite ei toteutunut. Talonrakennusinvestointien hankeprosessin kuvaus on uudistettu. Talonrakennushankkeiden hankeohjeistuksen päivitys on käynnistetty. Ensimmäiset hankemallien vertailut on tehty. Uudistustyö on vielä kesken.
	Lainamäärä €/asukas, lainanhoitokyky, taseen ulkopuoliset sopimusvastuut, vuokratilustusten kasvu	Selvitetään vaihtoehtoisia investointimalleja kokonaistaloushuomioiden investointitasoa pienentämiseksi.		Kaikki Tilapalvelut	Tavoite toteutui. Investointien suunnitteluprosessia on tehostettu ja suunnittelua aikaistettu. Eri vaihtoehtoja (laina, vuokra, leasing, elinkaari) käyty läpi kohteiden suunnittelussa.
	Tilikauden tulos, toimintakatteen kasvu%, toimintakulujen kasvu%	Talousarvioon sisältyvä 6 M€:n henkilöstömenojen säästö tavoite toteutuu.		Kaikki	Tavoite toteutui. Kaupunginvaltuusto hyväksyi henkilöstömenojen talousarviomuutokset 8.6.2020. Vuodelle 2020 kohdistui pysyviä henkilöstömenosäästöjä 4,0 milj. euroa ja kertaluonteisia 2,0 milj. euroa.
	Tilikauden tulos, toimintakatteen kasvu%, toimintakulujen kasvu%	Laaditaan kaupungin talouden tasapainotussuunnitelma suunnittelukaudelle.		Kaikki	Tavoite toteutui. Poliittinen, kaupunginvaltuuston ryhmäpuheenjohtajista sekä kaupungin hallituksen ja –valtuuston puheenjohtajista koostuva Kuopio 2025 –ryhmä perustettiin 11.5.2020. Talousarvioon 2021 sisältyi lähes 12 milj. euroa Kuopio 2025 -ryhmän työskentelyssä valmisteltuja kaupungin alijäämän korjaustoimia.

Kuopion aallonmurtajan puisto, kuvaaja Aleksi Paananen

3. KAUPUNGIN TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN ARVIOINTI

Toimintatuotot olivat yhteensä 165 milj. euroa. Toimintatuottojen kertymä oli 21,7 milj. euroa pienempi kuin edellisenä vuonna. Valmistus omaan käyttöön oli 17,7 milj. euroa, kun se oli edellisenä vuonna 24,3 milj. euroa.

Toimintakulujen toteutuma oli 872,2 milj. euroa, kasvua 1,2 milj. euroa (0,1 %) edelliseen vuoteen verrattuna. Toimintakuluista eniten käytettiin palveluiden ostoihin, 416,4 milj. euroa, 3,1 milj. euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Erikoissairaanhoidon ostopalveluihin käytettiin 184,2 milj. euroa, 7,6 milj. euroa edellisvuotta enemmän.

Henkilöstökulut olivat yhteensä 331,5 milj. euroa, joista palkkojen ja palkkioiden toteutuma on 262 milj. euroa, eläkekulujen 59,9 milj. euroa ja muiden henkilösivukulujen 9,6 milj. euroa. Henkilöstökulut alenivat 7 milj. euroa edellisestä vuodesta.

Maksetut avustukset 60,1 milj. euroa, 4,1 milj. euroa edellisvuotta enemmän. Summaa nostaa sairaanhoitopiirin tilikauden 2020 alijäämän kattaminen 5,5 milj. euroa, mikä on kirjattu avustuksiin. Kotitalouksille on myönnetty erilaisia avustuksia yhteensä 31,1 milj. euroa, työmarkkinatuen kuntaosuutta on maksettu 12 milj. euroa ja yleisavustuksia kansalaisuudentoiminnan edistämiseen on myönnetty 3,2 milj. euroa.

Toimintakate eli toimintatuottojen ja -menojen erotus oli -689,6 milj. euroa, se on heikentynyt edellisestä vuodesta 29,5 milj. euroa (4,5 %).

Verotulokertymä oli 486,2 milj. euroa ja ne kasvivat 22,2 milj. euroa (4,8 %) edelliseen vuoteen verrattuna. Valtionosuudet olivat 248,5 milj. euroa, kasvua valtionosuuksissa oli 45,2 milj. euroa (22,2 %). Valtion kuntiin kohdistamilla korona-pandemian tukitoimilla oli merkittävä vaikutus verotulojen ja valtionosuuksien kertymään. Verotulot ja valtionosuudet eli verorahoitus olivat yhteensä 734,7 milj. euroa. Ne olivat 67,4 milj. euroa (10,1 %) suuremmat kuin edellisenä vuonna.

Rahoitustuotot ja -kulut

Korkotuotot olivat 11,1 milj. euroa, 3,6 milj. euroa suuremmat kuin edellisenä vuonna. Muita rahoitustuottoja kertyi 5 milj. euroa, joista osinkotuottoja ja osuuspääoman korkoja 4,1 milj. euroa. Korkokuluja

kirjattiin 3,9 milj. euroa, 0,7 milj. euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Muut rahoituskulut jäivät hyvin vähäisiksi ollen 0,1 milj. euroa.

Vuosikate osoittaa tulo-rahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikatetta kertyi tilikaudella 52,2 milj. euroa. Edelliseen vuoteen verrattuna vuosikate parani 40,7 milj. euroa. Vuosikate oli 6 milj. euroa suurempi kuin suunnitelman mukaiset poistot. Vuosikate kattaa poistoista 119,6 %, kun edellisenä vuonna luku oli huomattavasti pienempi, 30,2 %. Asukaskohtainen vuosikate oli 476 euroa, se parani 338 euroa edellisestä vuodesta. Kunnan tulo-rahoituksen voidaan katsoa olevan riittävä, jos poistot kattavat pitkällä aikavälillä keskimääräiset poistonlaiset investoinnit.

Suunnitelman mukaisia poistoja ja arvonalentumisia kertyi 47,8 milj. euroa, 6,8 milj. euroa edellisvuotta vähemmän. Poistot olivat 46,2 milj. euroa, 5 milj. euroa pienemmät kuin edellisenä vuonna. Arvonalentumisia kirjattiin 1,7 milj. euroa, 1,8 milj. vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tilikaudelle kohdistuvien tulojen ja menojen erotuksesta muodostuu tilikauden tulos. Vuoden 2020 tilikauden tulos oli 18,6 milj. euroa. Tuloslaskelmassa tilikauden tuloksen jälkeiset tuloksen käsittelyerät ovat poistoeron sekä varausten ja rahastojen muutoksia. Poistoeron vähennyksiä kirjattiin tilikaudelle 0,2 milj. euroa ja rahastojen vähennyksiä 0,4 milj. euroa. Vuoden 2020 tilikauden ylijäämäksi muodostui 19,2 milj. euroa. Ilman Kuntatekniikkaliikelaitoksen yhtiöittämisestä saatua 9,2 milj. euron satunnaista erää tilikausi olisi ollut ylijäämäinen 10 milj. euroa.

Kuntatekniikkaliikelaitos Mestarin yhtiöittämisessä syntyi satunnainen, kirjanpidollinen myyntivoitto, suuruudeltaan 9,2 milj. euroa.

Toimintakatteen toteutuma (milj. euroa)	TA 2020 alkuperäinen	Talousarviomuutos	TA 2020 Muutoksin	TP 2020	Vrt. alkup. TA (+) paremmin (-) huonommin	Vrt. TA muutoksin (+) paremmin (-) huonommin
TOIMINTAKATE KOKO KAUPUNKI	-690,8	-17,2	708,0	-689,2		1,6 18,8
Verotulot	488,8	-10,7	478,1	486,2	-2,6	8,1
Valtionosuudet	215,6	33,0	248,6	248,5	32,9	0,1
Rahoitustuotot ja -kulut	12,7	0,0	12,7	12,1	-0,7	-0,7
Vuosikate	26,3	4,5	30,8	57,6	31,3	26,8
Poistot ja arvonalentumiset	-47,2	0,0	-47,2	-48,0	-0,8	-0,8
Satunnaiset erät	7,0	2,0	9,0	9,2	2,2	0,2
Tilikauden tulos	-13,9	6,5	-7,4	18,8	32,7	11,4
Tilinpäätöserät	0,2	2,0	2,2	0,6	0,4	1,6
Tilikauden yli-/alijäämä	-13,7	6,5	7,2	19,4	33,1	12,2

3.1 Koronan vaikutus kuntatalouteen

Koronan vaikutus kuntatalouteen

Kuntatalous kokonaisuudessaan selviytyi pelättyä paremmin valtion kuntiin kohdistamien tukitoimien avulla. Valtio kohdensi useissa lisätalousarvioissa kunnille lisää valtionosuuksia. Kuopion osuus valtionavuuista oli yhteensä noin 32 milj. euroa. Lisäksi valtio suuntasi kohdennettuja valtionapuja mm. joukkoliikenteeseen, perusopetukseen, varhaiskasvatukseen ja kulttuuripalveluihin 2,6 milj. euroa. Kuntien osuutta yhteisöverosta korotettiin 10 %-yksiköllä, minkä vaikutus Kuopion verotuloihin oli n. 5,6 milj. euroa, toimenpide jatkuu 2021.

Koronasta johtuneet välittömät terveydenhuollon ja hoivapalvelujen menolisäykset olivat noin 7 milj. euroa. Työllisyystilanteen heikentyessä kaupungin maksama työmarkkinatuen kuntaosuus kasvoi yli miljoonalla eurolla. Asiakasmaksuja, lipputuloja, vuokratuloja sekä muita myyntituloja menetettiin yli 8 milj. euroa.

Kokous-, neuvottelu-, matkustus- ja koulutusmenot vähenivät arviolta 1,9 miljoonalla eurolla vuoteen 2019 verrattuna toimintatapojen muutoksen vuoksi. Talousarvioon 2020 oli ko. menoihin varattu 4,8 milj. euroa, toteuma oli noin 2 milj. euroa vähemmän, toteumaprosentti 59 %.

Sairaanhoitopiireille suunnatusta valtiontuesta huolimatta kuntayhtymän 2020 tilinpäätös muodostui alijäämäiseksi ja sen kattamiseen varauduttiin 5,5 miljoonalla eurolla. Sairaanhoitopiirin edellisvuosien ja kuluneen vuoden alijäämiä katettiin lähes 11 miljoonalla eurolla.

Valtio kohdensi useissa lisätalousarvioissa kunnille lisää valtionosuuksia ja korotti yhteisöverojen maksuosuuksia 10 %-yksikköä. Kuopion osuus valtionavuuista oli yhteensä noin 32 milj. euroa.

Tarkastuslautakunta korostaa, että kun koronatuot (n. 32 milj. euroa) ja Mestar Oy:n perustamisesta saatu satunnainen erä (9,2 milj. euroa) eliminoidaan, kaupungin raken-teellinen alijäämä on edelleen hankala.

Arvioidut pandemian talousvaikutukset	Tulot lisäys (+) menetyks (-) M€	Menot lisäys (-) väheneminen(+) M€
Avustus joukkoliikenteeseen	1,4	
Joukkoliikennelipputulot	-3,2	
Liikennöintikustannusten säästö		1,2
Valtion avustukset teatterille, orkesterille, museolle, varhaiskasvatukseen, perusopetukseen ja lukiokoulutukseen.	1,2	
Asiakasmaksujen, lipputulojen ja myyntitulojen menetykset	-3,6	0,5
Tilavuokrien menetykset	-1,4	
Työmarkkinatukimenojen kasvu		-1,2
Työllisyyspalvelu pl. työmarkkinatuki	-1,2	3,1
Lomautukset ja palkanmaksun keskeytykset		1,7
Henkilöstökustannukset		-1,0
Asiakaspalvelun lisäykset perusturvan ja terveydenhuollon toiminnoissa		-0,3
Työn tekemisen toimintatapojen muutoksen tuomat säästöt kokous-, matkustus- ja koulutusmenoihin		1,9
Hoitotarvike- ja testauskulut, siivoustason nosto ym. kulut		-5,3
Vammaisten/kehitysvammaisten kuljetuskustannukset		0,8
Erillinen pandemiaosasto		-0,2
Sairaanhoitopiirin alijäämän kattaminen		-5,5
Avustukset, hanketoiminta ym.	-0,1	1,1
Varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja lukion ateriapalvelut		0,9
Käyttötalous yhteensä	-6,9	-2,5
Peruspalvelujen valtionosuuksien lisäys	30,0	
Verotulomenetysten kompensatio	2,3	
Yhteisöveron jako-osuuden korotus	5,6	
YHTEENSÄ	31,0	-2,5

3.2 Talousarviotavoitteiden asettaminen ja sitovuus

Talousarviolukujen täsmäytys talousarviokirjan ja tilinpäätöksen välillä

Talousarvion sitovuustason mukaan käyttötalousosassa palvelualueita sitoo toimintakate. Lautakunnilla on oikeus tehdä palvelualueiden tuloarvioiden ja määrärahojen muutoksia, kun ne eivät muuta toimintakattea. Toimintakatteeseen vaikuttavat ja palvelualueiden väliset muutokset on valtuuston hyväksyttävä.

Tänäkin vuonna tarkastuslautakunnan havainnon mukaan kolmen toimialueen alkuperäiset talousarvioluvut toimintatuottojen ja -kulujen osalta ovat vaihtuneet siirryttäessä talousarviosta tilinpäätökseen. Havainnon mukaan myös perusturvan palvelualueen talousarviomuutosten käsittelyn yhteydessä on esitetty alkuperäisestä poikkeavia talousarviolukuja alkuperäisinä. Toimintakate on säilynyt alkuperäisen talousarvion mukaisena. Tilinpäätöksessä tai käyttösuunnitelman seurantaraporteissa syitä ei ole avattu.

Vaikka toimintakate sitovuustason mukaisesti viimekädessä ratkaisee, kovin marginaalisia muutoksia ei ole tarkoituksenmukaista lähteä sisällyttämään jo hyväksytyyn talousarvioon. Mikäli muutoksia on pakko tehdä, tulisi ne viedä käyttösuunnitelman hyväksymisen yhteydessä ao. lautakunnille tiedoksi. Tilinpäätöstä lukevan tulisi pystyä varmistumaan siitä, että tilinpäätöksessä mainittu alkuperäinen talousarvioluku on alkuperäinen, riippumatta sitovuustasosta. Vähintäänkin tehdyt tekniset muutokset tulisi olla dokumentoituja.

Tarkastuslautakunta muistuttaa edelleen, että talousarviokirjassa esitetyt tulo- ja menoarviot ovat alkuperäisiä ja ne tulee esittää sellaisenaan tilinpäätöksessä.

Alkuperäisten talousarviolukujen muutokset (luvut tuhansia euroja)			
Elinvoima- ja konsernipalvelu	Alkuperäinen talousarviokirjan luku (s.49)	Alkuperäinen talousarvioluku tilinpäätöksessä (s.102)	Erotus
TOIMINTATUOTOT	13 492	14 481	989
TOIMINTAKULUT	-40 047	-41 036	989
Kaupunkiympäristön palvelualue	Alkuperäinen talousarviokirjan luku (s.53)	Alkuperäinen talousarvioluku tilinpäätöksessä (s.112)	Erotus
TOIMINTATUOTOT	55 919	56 119	200
TOIMINTAKULUT	-61 011	-61 211	200
Perusturvan palvelualue	Alkuperäinen talousarviokirjan luku (s.67)	Alkuperäinen talousarvioluku tilinpäätöksessä (s.141)	Erotus
TOIMINTATUOTOT	29 161	29 211	50
TOIMINTAKULUT	-194 485	-194 535	50

Talousarviomuutokset

Tilinpäätösvuoden aikana hyväksytyt määrärahamuutokset heikensivät toimintakattea 17,2 milj. euroa, kun toimintatuotot lisääntyivät 0,5 milj. euroa ja toimintakulut 17,7 milj. euroa. Merkittävimmät muutokset toimintakatteissa olivat perusturvan ja terveydenhuollon palvelualueilla sekä yleishallinnossa.

Perusturvan toimintakate heikkeni 10,2 milj. euroa, terveydenhuollon 3 milj. euroa ja yleishallinnon 8,9 milj. euroa. Perusturvan toimintakatteen heikentyminen syntyi pääasiassa vanhusten hoivapalveluiden henkilöstömenoista, palvelujen ostoista vammaispalveluissa ja kehitysvammahuollossa, sosiaalikutoutuksen palvelusetelimenosta sekä koronan vuoksi lisääntyneistä hoitotarvike-, siivous- ja suojavaus- tekustannuksista sekä koronatestauksen aiheuttamista laboratoriokustannuksista. Tuloarvio ylittyi mm. veteraaniavustuksissa.

Terveydenhuollon toimintakatteen suurin muutos liittyi sairaanhoitopiirin vuoden 2019 lopussa olleiden alijäämien kattamiseen. Lisämääräraharavetta vähensi kuitenkin kuluneen vuoden kuntalaskutuksen jääminen talousarvioon merkittävä pienemmäksi.

Yleishallinnon talousarvioon oli sisällytetty 6 milj. euron henkilöstömenosäästötavoite. Talousarviomuutoksissa se vähennettiin palvelualueiden, taseyksiköiden ja liikelaitoksen henkilöstömenoista,

koulutusmäärärahoista sekä työllistämisestä. Lisäksi osakkeiden myyntivoittojen tuloarviota pienennettiin 3,0 milj. euroa.

Talousarviomuutoksena verotulokertymää pienennettiin 10,7 milj. eurolla. Valtionosuuksiin lisättiin 33 milj. euroa. Talousarviomuutokset pienensivät tilikauden alijäämää 7,1 milj. eurolla 6,6 milj. euroon. Alkuperäisessä talousarviossa tilikausi oli alijäämäinen 13,7 milj. euroa.

Tilinpäätöksessä toimintatuottoja kertyi 288,8 milj. euroa (toteutuma 103,6 %) ja se oli 10,1 milj. euroa muutettua talousarviota enemmän. Alkuperäiseen talousarvioon nähden toimintatuottoja kertyi 10,5 milj. euroa enemmän. Merkittävin poikkeama oli kaupunkiympäristön palvelualueella, 7,5 milj. euroa talousarviota enemmän. Toimintatuottoja kertyi 18,1 milj. euroa (5,9 %) vähemmän kuin edellisena vuonna.

Toimintakulujen toteutuma oli 996,1 milj. euroa (98,3 %), 17 milj. euroa muutettua talousarviota pienempi ja lähes alkuperäisen talousarvion mukaisesti, 0,7 milj. euroa suurempina. Merkittävimmät poikkeamat muutettuun talousarvioon nähden olivat terveydenhuollon palvelualueella 11,4 milj. euroa ylitystä, kun taas kasvun ja oppimisen palvelualueella toimintakulut alittuivat 5,7 milj. euroa. Toimintakulut kasvoivat edellisestä vuodesta 4,9 milj. euroa ja 0,5 %.

Kaupunginhallitus päätti syyskuussa 2019 käynnistää tuotannollisin ja taloudellisin perustein työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnissa annetun lain (2007/449) mukaiset neuvottelut henkilöstön edustajien kanssa talouden tasapainottamiseen tarvittavien toimenpiteiden toteuttamiseksi vuosina 2020 -2021. Kaupunginhallituksen päätöksen mukaan tavoitteena oli saada henkilöstömenoisissa noin 8,8 milj. euron säästö vuosina 2020 - 2021. Tavoitteesta vuodelle 2020 kohdistui pysyviä henkilöstömenosäästöjä 4,0 milj. euroa ja kertaluonteisia 2,0 milj. euroa. Henkilöstömenosäästöt saavutettiin muutettuun talousarvioon verrattuna henkilöstökulut toteutuivat 8,4 milj. euroa pienempinä.

Toimintakatteen toteutuma oli -689,2 milj. euroa (toteutuma 97,3 %). Toimintakate toteutui 18,9 milj. euroa muutettua talousarviota ja 1,7 milj. euroa alkuperäistä talousarviota parempana. Toimintakate heikkeni edelliseen vuoteen verrattuna 29,2 milj. euroa (4,4 %).

Lähes kaikkien palvelualueiden toimintakatteen olivat parempia kuin muutetussa talousarviossa, poikkeuksena terveydenhuollon palvelualue, sen toimintakate oli 10 milj. euroa muutettua talousarviota heikompi.

Kaupunkiympäristön toimintakate oli 10,5 milj. euroa, perusturvan 5,3 milj. euroa sekä kasvun ja oppimisen 4,6 milj. euroa parempi kuin muutetussa talousarviossa. Tilapalveluiden toimintakate oli 3,2 milj. euroa parempi kuin talousarviossa. Vuosikate oli 57,6 milj. euroa, selvästi parempi kuin alkuperäisessä ja muutetussa talousarviossa.

Alkuperäisessä talousarviossa vuosikate oli 26,3 milj. euroa ja muutetussa talousarviossa 31,4 milj. euroa. Poistojen ja arvonalentumisten toteutuma oli 48 milj. euroa, kun poistot olivat 46,3 milj. euroa ja arvonalentumiset 1,7 milj. euroa. Suunnitelman mukaiset poistot olivat 0,9 milj. euroa talousarviota pienemmät. Satunnaiset erät olivat 9,2 milj. euroa, Kuntateknikkaliikelaitoksen yhtiöittämisen omistujärjestelyjen myyntivoittoa. Satunnaiset erät toteutuivat lähes talousarvion mukaisesti.

Talousarvion toteutuma toimintakatetasolla						
Toimintakatteen toteutuma (milj. euroa)	TA 2020 alkuperäinen	TA muutos	TA 2020 Muutoksin	TP 2020	Vrt. alkup. TA (+) paremmin (-) huonommin	Vrt. TA muutoksin (+) paremmin (-) huonommin
Elinvoima ja konsernipalvelu	-26,6	0,7	-25,9	-24,6	2,0	1,3
Kaupunkiympäristön palvelualue	-5,1	0,8	-4,3	6,2	11,3	10,5
Hyvinvoinnin edistämisen palvelu-alue	-41,7	0,8	-41,0	-39,9	1,8	1,1
Kasvun ja oppimisen palvelualue	-209,0	1,8	-207,6	-202,4	6,6	5,2
Perusturvan palvelualue	-165,3	-10,2	-175,6	-170,2	4,9	5,4
Terveydenhuollon palvelualue	-262,9	-3,0	-266,0	-275,9	-13	-9,9
-josta erikoissairaanhoido	-178,4	-2,7	-181,1	-193,1	-14,7	-12,0
- terveydenhuollon palvelualue ilman erikoissairaanhoidoa	-83,6	-0,3	-83,9	-82,8	0,8	1,1
Vaalit	-0,0	0,0	-0,0	-0,0	0	0
Tarkastustoimi	-0,3	0,0	-0,3	-0,2	0,1	0,1
Yleishallinto	-15,8	-8,9	-24,7	-21,9	6,1	2,8
TOIMINTAKATE YDINKAUPUNKI	-726,5	-18,0	-744,6	-729,0	19,8	16,5

Verotulokertymä

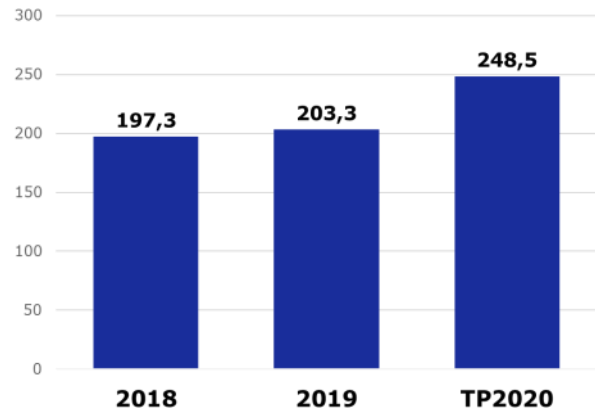
Verotulojen kertymä oli 486,2 milj. euroa, 22,2 milj. euroa enemmän kuin edellisellä vuonna. Verotulot kasvoivat 4,8 %, kun koko maassa kasvu oli 4 %. Talousarviomuutoksena verotulokertymää pienennettiin 10,7 milj. eurolla. Verotulojen toteutuma ylittyi 8,1 milj. euroa (1,7 %) muutetusta talousarvios- ta, mutta oli 2,6 milj. euroa (0,5 %) pienempi kuin alkuperäisessä talousarviossa. ja Tuloveroprosenttia korotettiin 0,25 prosenttiyksiköllä ja muiden kuin vakituisten asuinrakennusten kiinteistöveroprosenttia korotettiin samoin 0,25 prosenttiyksiköllä vuodelle 2020. Näiden korotusten vaikutus oli 5,1 milj. euroa.

Kunnallisverotulojen kertymä oli 421,6 milj. euroa, joka oli 21,7 milj. euroa (5,4 %) enemmän kuin edellisellä vuonna. Hyvää kunnallisverotuottoa selittää muun muassa verokorttiuudistus, joka lykkäsi kunnallisveroa vuodelta 2019 vuodelle 2020. Tämän vaikutus oli noin 7 milj. euroa. Yhteisöverotulojen kertymä oli 27,5 milj. euroa, mikä oli 3,5 milj. euroa (14,4 %) enemmän kuin edellisellä vuonna. Yhteisöverotulojen kertymä kasvatti yhteisöveron jakoosuuden korotus 10 prosenttiyksiköllä, sen vaikutus oli 5,6 milj. euroa. Kiinteistöverotulojen toteutuma oli 37,1 milj. euroa, vähennystä 3 milj. euroa (-7,4 %) edelliseen vuoteen verrattuna. Kiinteistöverotulojen alhainen kertymä johtui siirtymisestä verovelvolliskohtaiseen verotuksen valmistumiseen. Tämän takia noin 10 % kiinteistöverotuotosta eli 4 milj. euroa siirtyi tilitettäväksi alkuvuodesta 2021.

Valtionosuudet

Valtionosuuksien kertymä oli 248,5 milj. euroa, joka on 45,2 milj. euroa suurempi kuin edellisellä vuonna. Valtionosuuksien kasvu oli 22,2 %, kun se koko maassa oli 27,2 %. Talousarviomuutoksena valtionosuuksia korotettiin 33 milj. euroa, koska peruspalvelujen valtionosuutta kasvatti useat kuntatalouden tukipaketit koronaepidemian kustannusten kattamiseen. Peruspalvelujen valtionosuuden koronatuotet olivat yhteensä 30 milj. euroa ja verotulojen lykkäysmenettelyn kompensatio 2,3 milj. euroa. Lisäksi muut valtionosuuspäätökset mm. tehtävämuu- tostien takia toivat 0,9 milj. euron kasvun. Valtion- osuudet toteutuivat muutetun talousarvion mukai- sesti. Verotulot ja valtionosuudet eli verorahoitus olivat yhteensä 734,7 milj. euroa. Ne olivat 67,4 milj. euroa (10,1 %) suuremmat kuin edellisellä vuonna.

Valtionosuudet 2018-2020

Kuopion kaupungin verotulokertymä						
	2018	2019	2020	Muutos	Muutos %	Kaikki kunnat
	M€	M€	M€	M€	%	%
Kunnallisvero	378,3	399,9	421,6	21,7	5,4 %	5,1 %
Yhteisövero	38,8	40,1	37,1	-3,0	-7,4 %	-6,6 %
Kiinteistövero	24,2	24,0	27,5	3,5	14,4 %	3,0 %
Verotulot yhteensä	441,3	464,0	486,2	22,2	4,8 %	

	TA2020 alkuperäinen M€	TP2020 M€	Vrt. alkuperäinen TA (+) paremmin (-) huonommin M€
TOIMINTAKATE KOKO KAUPUNKI	-690,8	-689,2	1,6
Verotulot	488,8	486,2	-2,6
Valtionosuudet	215,6	248,5	32,9
Rahoitustuotot ja -kulut	12,7	12,1	-0,7
Vuosikate	26,3	57,6	31,3
Poistot ja arvonalentumiset	-47,2	-48,0	-0,8
Satunnaiset erät	7,0	9,2	2,2
Tilikauden tulos	-13,9	18,8	32,7
Tilinpäätöserät	0,2	0,6	0,4
Tilikauden yli-/alijäämä	-13,7	19,4	33,1

3.3 Investoinnit ja lainakanta

Investoinnit

Investoinneilla tarkoitetaan rahoituslaskelmassa pyryviin vastaaviin käytettyjä varoja tilivuoden aikana. Talousarviossa on varattava toteutettavia investointeja varten määräraha. Investointihankkeisiin saata-va valtionosuus tai muu ulkopuolinen rahoitusosuus tulee huomioida hankkeen tuloarviona.

Kaupungin suurimmat rakennusinvestoinnit olivat museon peruskorjaus ja laajennus, von Wrightin koulu ja päiväkotit läntisellä maaseutualueella, Lummit-lukion rakentamisen käynnistyminen sekä Lippumäen jäähallin muutos sisäliikuntahalliksi. Lisäksi elokuussa avattiin Suomen toiseksi suurin uimahalli ja matkustajasataman alueen kehittämishankkeen maanrakennustyöt ja uusi aallonmurtaja valmistui- vat. Yhdyskuntarakentamisen ylivoimaisesti suurimat investoinnit kohdistuivat Savilahden alueeseen, ne olivat 10 miljoonan euron luokkaa.

Koko kaupungin bruttoinvestoinnit olivat n. 82 milj. euroa. Toteutuma jäi 10 milj. euroa muutettua talousarviota pienemmäksi.

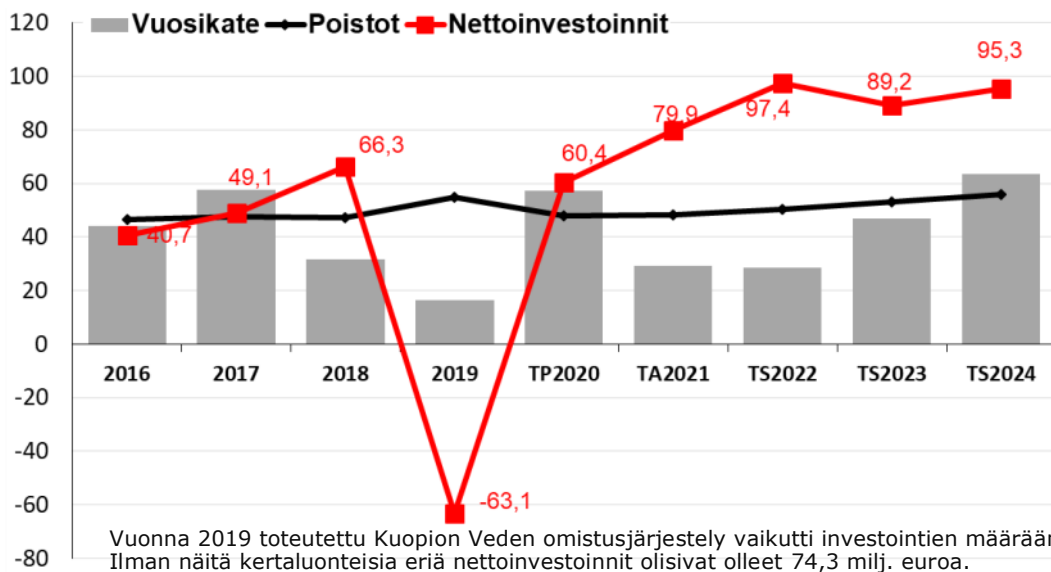
Kuopion Tilapalveluiden taloudelliset tavoitteet toteutuivat pääsääntöisesti talousarvion mukaisesti.

Talonrakennusinvestoinnit toteutuivat talousarviota pienempinä. Poikkeamat johtuivat hankkeiden käynnistymisen siirtymisestä ja meneillään olevien rakennustöiden ajoituksen muutoksista. Muun muassa Savilahden liikunta- ja tapahtumakeskuksen rakennustöiden käynnistyminen siirtyi vuodelle 2021.

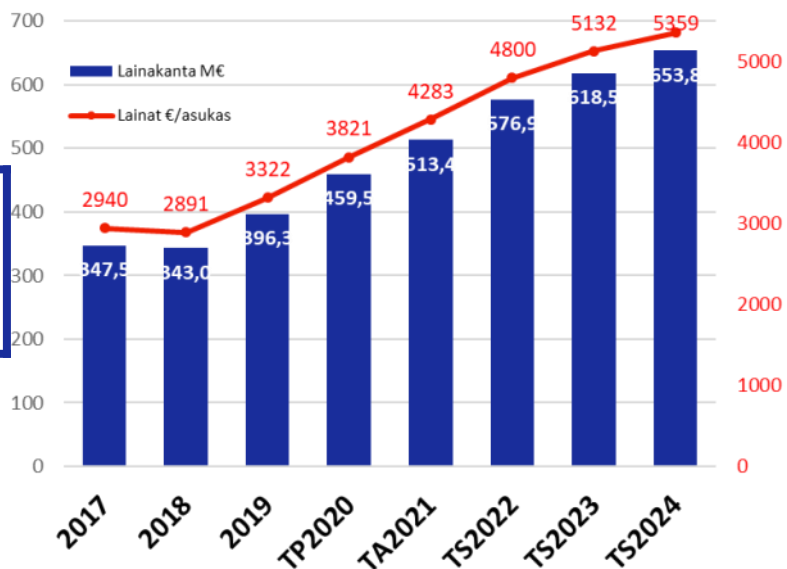
Lukumääräisesti kauppoja tehtiin suunnilleen edellisvuoden tahtiin, mutta maanhankintamenot toteutuivat arvioitua pienempinä. Tulot toteutuivat myös arvioitua pienempinä myytävien kiinteistöjen tasearvojen alhaisesta tasosta johtuen.

Kuituyhteyksiä rakennettiin suunniteltua vähemmän, jonka takia kustannukset alittuivat n. 0,1 milj. eurol- la budjetoidusta. Käyttöomaisuuden ja muun siirty- vän omaisuuden myynti Mestar Kuopion Oy:lle, 2,6 milj. euroa.

Kaupunki käynnisti myös vuoden 2020 useita vuok- ratilahankkeita. Näihin lukeutuvat kolme päiväkotia ja kaksi paloasemaa. Lisäksi vuoden 2020 aikana käynnistyi Rajalan koulun lisätilat elinkaarihankkeena.

Lainakanta vuonna 2020 on 3821 euroa asukasta kohden ja suunnitellulla investointitasolla se kasvaa 5359 euroon asukasta kohden vuoteen 2024 mennessä.

3.4 Korjausvelka ja talouden tasapainottaminen

Infra

Kuopion kaupungin koko infraomaisuuden korjausvelan määräksi voidaan arvioida n. 200 milj. euroa, tämä luku kattaa kadut, taitorakenteet (sillat yms.), katuvalaistuksen, satamat, puistot ja hulevesiverkoston. Määrän arvioidaan kasvavan noin 6 miljoonan euron vuosivauhdilla.

Suurin riski omaisuuden rapautumisesta on tällä hetkellä päällysteiden ja siltaomaisuudessa. Saneraamisen ennakoivaa rahoitusta tarvittaisiin, jotta ehkäistäisiin suurempia korjausinvestointeja.

Kiinteistöt

Kaupungin suoraan omistamien rakennusten korjausvelka oli vuoden 2018 lopussa 69,9 milj. euroa kun edellisen vuoden lopussa se oli 70,7 milj. euroa. Korjausvelan määrä on lähtenyt jälleen nousuun. Kuopion Tilapalveluiden toimitilaohjelman mukaan vuoden 2019 korjausvelan määrä on yhteensä noin 78,0 milj. euroa.

Toimitilaohjelman mukaan kiinteistöjen korjausvelan määrä arvioidaan olevan tyydyttävällä tasolla. Taso on samaa luokkaa verrattuna muihin suuriin kaupunkeihin.

Kaupungin taseen tunnusluvut				
	2020	2019	2018	2017
Omavaraisuusaste, %	51,5 %	53,9 %	53,7 %	55,6 %
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	62,1 %	58,1 %	55,5 %	51,3 %
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	176 238	157 061	102 143	106 091
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	1 466	1 317	860	897
Lainakanta 31.12., M€	459,5	396,3	343,0	329,8
Lainakanta 31.12., €/asukas	3 821	3 322	2 889	2 790
Lainat ja vuokravastuut 31.12., M€	539,8	480,6	428,2	
Lainat ja vuokravastuut 31.12., €/asukas	4 489	4 029	3 609	
Lainasaamiset, 1000 €	260 756	256 682	135 416	135 943

Kaupungin talouden tasapainottaminen

Kuopion kaupunginvaltuuston valtuustoryhmien puheenjohtajat yhdessä kaupunginhallituksen ja -valtuuston puheenjohtajistojen kanssa hakevat aktiivisesti ratkaisuja kaupungin talouden koronaviruspandemian jälkeiseen aikaan ja seuraavaan valtuustokauteen. Kuopio 2025 -ryhmäksi nimetty kokoonpano käynnisti työnsä 11.5.2020.

Talousarvioon 2021 sisältyi lähes 12 miljoona euroa Kuopio 2025 -ryhmän työskentelyssä valmisteltuja kaupungin alijäämän korjaustoimia. Näitä ovat muun muassa toimintojen uudelleenorganisointi, henkilöstömenojen hillintä, maksu- ja myyntitulojen lisääminen ja asiakas-maksujen tarkistaminen. Lisäksi listalla ovat tilatehokkuuden lisääminen, asiointipisteiden vähentäminen ja tyhjien tilojen myynti.

Tuloveroprosentti pidettiin ennallaan, mutta vakituisen asunnon kiinteistöveroon tuli 0,10%-yksikön korotus. Omakotitalossa asuvalle tämä merkitsee keskimäärin 40 euronvuotuista asumiskustannusten lisäystä. Korotuksen vaikutus kaupungin tuloihin on yhteensä noin 2,8 milj. euroa.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi henkilöstömenojen talousarviomuutokset 8.6.2020. Vuodelle 2020 kohdistui pysyviä henkilöstömenosäästöjä 4,0 milj. euroa ja kertaluonteisia 2,0 milj. euroa.

Kuntalain mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää. Edelleen lain mukaan mahdollisesta kattamattomasta alijäämästä on toimintakertomuksessa esitettävä selvitys talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi (Kuntalaki 115 §).

Esitystä talouden tasapainottamisesta ei tarvita, koska taseessa on aikaisemmilta tilikautilta kertyneitä ylijäämiä 157 061 076,21 euroa ja tilikauden 2020 ylijäämän 19 177 273,79 euroa lisäämisen jälkeen taseessa on kertynyttä ylijäämää yhteensä 176 238 350,00 euroa.

4. TOIMINNAN ARVIOINTI TYÖOHJELMAN MUKAISESTI

4.1 Vammaispalvelut ja kehitysvammahuolto

Vammaispalveluiden ja kehitysvammahuollon palveluprosessi järjestää ja päättää sosiaalihuoltolain, vammaispalvelulain ja kehitysvammalain mukaisista palveluista ja tukitoimista (mm. henkilökohtainen apu, päivä- ja työtoiminta, palveluasuminen, liikkumista tukevat palvelut). Palvelutarpeen arviointi tehdään yhteistyössä asiakkaan, hänen omaisten sa/läheistensä tai asiakkaan laillisen edustajan kanssa. Arviointiin voi tarvittaessa osallistua myös palveluntuottajan edustaja ja muu asiantuntija. Vammaispalvelulain mukaisia palveluja ja tukitoimia koskevat päätökset on tehtävä ilman aiheetonta viivytystä ja viimeistään kolmen kuukauden kuluessa hakemuksesta.

Kehitysvammahuollon kokonaisuus sisältää kehitysvammaisille henkilöille erityishuoltoon kuuluvat palvelut (mm. erityisneuvolapalvelut, kehitysvammaisten päivätoiminta, kehitysvammaisten asumispalvelut ja kehitysvammaisten työtoiminta). Vammaisten ja kehitysvammaisten päivätoiminnalla ja työtoiminnalla edistetään asiakkaiden yhteiskunnallista osallistumista. Kehitysvammaisten ja vammaisten asumispalveluja tuotetaan pääosin ostopalveluna ja osin omana toimintana (Maljapuron palvelukoti, Puusepän asumisyksikkö).

Vammaispalvelut ja kehitysvammahuolto ovat monipolvinen kokonaisuus. Palveluiden järjestämiseen liittyvä lainsäädäntö velvoittaa tiettyyn palvelutasoon. Tämän lisäksi Kuopio on tarjonnut myös perustasoa laajempia palvelukokonaisuuksia. Tietoisuus subjektiivisista oikeuksista on lisääntynyt. Erityisryhmät osaavat vaatia lakisääteisten palvelujen lisäksi myös erityisiä palveluja. Kehitysvammaisten tukiliitto ja asiakasjärjestöt tekevät vahvaa edunvalvontatyötä. Muutoksenhaku palvelupäätöksiin on paikoitellen laajaa, kun harkinnanvaraisiin palvelutarpeisiin asetetaan suuria odotuksia tai kun aikaisemmin saavutetuista eduista halutaan pitää kiinni.

Kehitysvammaisen avun tarve tulee toisinaan hyvin nopeasti ja tilanne on yleensä sen kaltainen, että ei voi odotella (esim. omaishoitajan sairastuminen tms.) Lakisääteinen käsittelyaika on 3 kk, mutta paikallinen AVI on ohjeistanut, että palvelutarpeen arvioinnissa eikä päätöksessä saa viivytellä. Hakemuksen jonotilannetta ei voi seurata asiakastietojärjestelmän (Efficca) kautta tällä hetkellä, mutta vuodelle 2021 päivittyvässä Efficassa tämä mahdollistuu.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että asiakastietojärjestelmän jonotilanneseuranta saadaan kuntoon viimeistään seuraavan päivityksen yhteydessä.

Päivä- ja työtoiminta

Kehitysvammaisten päivä- ja työtoimintaa järjestetään sosiaalihuoltolain tai kehitysvammaisten erityishuoltolain perusteella. Lisäksi vaikeavammaisten päivätoimintaa järjestetään vammaispalvelulain perusteella.

Päivä- ja työtoimintaa järjestetään normaalioloissa arkisin 1 - 5 päivänä viikossa klo 9 - 14.00 välillä. Päivä- ja työtoimintaan voi sisältyä aamu- ja iltapäivähoitoa asiakkaan tuen tarpeiden mukaisesti. Päivä- ja työtoiminta keskeytyivät toistaiseksi koronaviirustilanteesta takia.

EU-sääntelyn vaikutukset saattavat aiheuttaa muutoksia etenkin kehitysvammaisten henkilöiden työtoimintaan. Nyt on nähty tärkeäksi, että vammaisten henkilöiden asema olisi turvattava paremmin lainsäädännöllä erityisesti niin sanotussa avotyötoiminnassa ja työsuhteen syntymisen riski olisi pystyttävä poistamaan. Avotyötoiminnan uudelleen organisointiallella kehittämään on perustettu Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön hanke, johon Kuopion kaupunki on hakeutumassa aktiivisesti mukaan.

Asuminen

Kehitysvammaisen omasta palvelutarpeesta riippuu, millaista asumispalvelua hän tarvitsee. Asumista järjestetään kaupungin omissa asumisyksiköissä ja lisäksi palvelua ostetaan yksityisiltä palveluntuottajilta. Asumispalveluja ovat tukiasuminen, palveluasuminen ja tehostettu palveluasuminen. Asumispalvelujen myöntäminen erityisryhmien asiakkaille perustuu asiakkaiden palvelutarpeen arviointiin. Osa asumispalvelukohteista on arava- ja korkotukivuokra-asuntoja (ARA). Näihin pyydetään erilliset liitteet ja hakemus.

Omana tuotantona on 13 tehostetun asumisen paikkaa (Maljapuron palvelukoti). Ostopalveluna asumispalveluissa on kuopiolaisia vammaispalvelun ja kehitysvammapalvelun asiakkaita sijoitettu yhteensä 314 henkilöä eri puolilla maakuntaa ja Suomea. Näistä Kuopion kaupunkialueella toimiviin ostopalvelupaikkoihin on sijoitettu 212 henkilöä.

Saadun selvityksen mukaan kehitysvammaisten lasten tilapäis- ja pitkäaikaisasumisen tilaratkaisu omana tuotantona ei ole edennyt riittävän ripeästi tarpeisiin nähden. Lisäksi akuuttia tilaongelmaa on syntynyt yhden ostopalveluyksikön lakkautuessa. Myös aikuisten oman asumispalvelutuotannon vahvistaminen nähdään tärkeänä tulevaisuuden teemana.

Tarkastuslautakunnan mukaan kehitysvammaisten lasten tilapäis- ja pitkäaikaisasumisen tilakysymyksiin on löydettävä kestävä ratkaisu. Myös aikuisten oman asumispalvelutuotannon vahvistamiseen on kiinnitettävä huomiota.

4.2 Savonia Ammattikorkeakoulu Oy

Savonia-ammattikorkeakoulu on yksi Suomen suurimmista ja monipuolisimmista ammattikorkeakouluista. Asiantuntijaorganisaatio kouluttaa vahvoja osaajia kuudella eri koulutusalueella. Monipuoliset koulutukset tarjoavat mahdollisuuden opiskella tutkinto päiväopiskeluna tai työn ohessa sekä joustavasti Avoimessa ammattikorkeakoulussa. Koulutusyksiköjä ovat Kuopiossa, Iisalmessa ja Varkaudessa. Yhteensä Savoniassa työskentelee n. 500 työntekijää, opiskelijoita on lähes 6000.

Savonia palvelee aktiivisesti ympäröivää työelämää. Tutkimus- ja kehitystoiminta tarjoaa osaavaa palvelua ja yksilöllisiä ratkaisuja yritysten ja työyhteisöjen kehittämistarpeisiin. Toiminnan profiili tiivistyy painoloihin, jotka ovat Soveltava hyvinvointiteknologia, Vastuullinen ruokatuotanto, Vesiturvallisuus sekä Uudistuva kone- ja energiateollisuus. Savonian noin 1400 aloituspaikkaa tavoitteli kevään

2020 yhteishaussa 7747 hakijaa. Määrä on 150 enemmän kuin viime keväänä. Savonian hakijamäärä kasvoi kaikissa paitsi kolmessa koulutuksessa. Ensisijaisten hakijoiden määrä laski 13 koulutuksessa ja kasvoi 22 koulutuksessa. Suosituin koulutus oli viime vuosien tapaan ensihoitajan AMK-koulutus, jonka 35 aloituspaikkaa tavoitteli hakuajana jopa 1229 hakijaa. Kasvuja viime vuoteen oli 18 prosenttia.

Voimakkainta hakijamäärän kasvu oli Varkauden kampuksen energiatekniikan monimuotokoulutuksessa, jossa hakijoita oli lähes kaksinkertainen määrä viime vuoteen verrattuna. Myös energiatekniikan päivätoteutuksen hakijamäärä Varkaudessa kasvoi viime vuodesta. Ylemmistä AMK-koulutuksista vetoimaisin oli hyvinvointikoordinaattorin tutkinto, jonka 25 aloituspaikkaa tavoitteli 92 hakijaa. Johdonmukaisinta savon oli monimuotokoulutuksissa, joissa kaikissa Savonian AMK-tason hakukohteissa hakijamäärä kasvoi viime vuodesta.

- Tutkinto-opiskelijoita n. 6800
- Valmistui 1250 amk-tutkintoa
- Valmistui 120 YAMK-tutkintoa
- Työllistyminen 89%, joista maakuntaan jää töihin 65%
- Henkilöstöä keskimäärin 510 htv.

Rahoitusmalliin muutoksia 2021 alkaen

Saadun selvityksen perusteella Savonia pystyy vastaamaan hyvin Ammattikorkeakoulujen rahoitusmallin muutoksiin. Rahoitusmalliin perustuvat indikaattorit ovat kasvusuunnalla, joten rahoituksen uskotaan olevan turvattu myös tulevaisuudessa.

Tutkintojen osuutta ammattikorkeakoulujen rahoituksessa kasvatetaan 56 prosenttiin (nykyisin 40 %) ja yliopistojen rahoituksessa 30 prosenttiin (nykyisin 19 %). Tutkinnoissa huomioidaan jatkossa alakohdittaisia eroja, nopeampaa valmistumista ja korkeakoulupaikkojen tehokkaampaa käyttöä. Yliopistojen

tutkimuksen kokonaisrahoitusosuus kasvaa yhdellä ja ammattikorkeakoulujen TKI-toiminnan kokonaisrahoitusosuus kahdella prosenttiyksiköllä. Jatkuvan oppimisen, työllistymisen ja kansainvälistymistä tukevan kilpaillun rahoituksen sekä yliopistojen julkaisujen kannusteita vahvistetaan.

Jatkuvan oppimisen osuus rahoitusmalleissa kasvaa: osuus ammattikorkeakoulujen rahoitusmallissa on 9 prosenttia (nykyisin 5 %) ja yliopistojen mallissa 5 prosenttia (nykyisin 2 %). Tästä osa kohdennetaan yhteistyöopintojen perusteella, mikä korostaa korkeakoulujen välistä yhteistyötä, osaamista vahvistavaa profiloitumista ja työnjakoa sekä joustavan koulutustarjonnan kehittämistarvetta. Jatkuva oppiminen sisältää jatkossa avoimen korkeakoulutuksen, erikoistumiskoulutusten, erillisten opintojen sekä ammattikorkeakoulujen osalta maahanmuuttajien valmentavan koulutuksen opintopisteet.

Vaikka rahoitus kokonaisuutena on hyvällä tasolla, mutta kansainvälisen TKI-rahoituksen osuus on edelleen alhainen, vaikka sekin on kasvanut. Tavoitetaso on yhtiössä asetettu 20 prosenttiin rahoituksen ollessa nyt n. 9 prosenttia.

Tarkastuslautakunnan havainnon mukaan Savonia Ammattikorkeakoulu Oy pystyy hyvin vastamaan korkeakouluja koskeviin rahoitusmuutoksiin. Indikaattoreita seurataan aktiivisesti ja kehitys on ollut nousujohteista. Tarkastuslautakunta kannustaa panostamaan entistä vahvemmin kansainvälisten rahoituslähteiden hankintaan.

Savonian toiminta poikkeusoloissa

Savoniassa on mukautettu toimintaa koronaviruksen aiheuttamiin poikkeusoloihin. Etäopetus ja -ohjaus on lähtenyt onnistuneesti käyntiin. TKI- ja liiketoimintaa sekä palvelutoimintaa on hoidettu pääsääntöisesti etätyönä. Tavoitteena on turvata toiminnan jatkuminen poikkeusoloissa.

Koronaviruksen aiheuttama poikkeustilanne näkyy kysynnän heikkenemisenä toimintaympäristössä. Yrityskoulutukset ovat peruuntuneet tai siirtyneet myöhemmäksi. TKI-toiminnassa kaikkia hankesuunnitelman mukaisia erityisesti yritysten kanssa yhteistyössä toteutettavaksi tarkoitettuja tapahtumia ei ole mahdollista järjestää suunnitellusti.

Palvelutoimintaa ei kaikilta osin ole mahdollista toteuttaa kokonaan tai osittain etätyönä ja joidenkin tehtävien osalta työ lakkaa tai merkittävästi vähenee ainakin tilapäisesti. Poikkeustilanteesta kaikkia koulutukseen, Tki-toimintaan, liiketoimintaan ja kansainväliseen toimintaan aiheutuvia vaikutuksia ei vielä ole mahdollista kokonaisuudessaan arvioida.

Savilahden kampusrakentaminen etenee suunnitellusti. Sijoituksia puretaan harkiten ja kassavarojen riittävyyden turvaamiseksi kaikista harkinnanvaraisista tavaroiden, tarvikkeiden ja ulkopuolisten palvelujen ostoista pidättäydytään.

Koronatilanteen vuoksi työmäärä on tilapäisesti vähentynyt olennaisesti joissakin tehtävissä, minkä johdosta Savonia kävi keväällä 2020 yhteistoimintaneuvottelut. Vapaaehtoinen lomarahavapaiden vaihto sekä rekrytointien ja hankintojen osittainen jäädyttäminen tulivat keskeisiksi keinoiksi. Lisäksi henkilöstölle tarjottiin vaihtoehtoisia tehtäviä.

4.3 Pohjois-Savon aluepelastuslautakunta

Pelastustoimen alueeseen kuuluvat Pohjois-Savon seutukunnat, joita ovat Ylä-Savon, Koillis-Savon, Kuopion, Sisä-Savon ja Varkauden seutukunta. Pohjois-Savon pelastuslaitos aloitti toimintansa vuoden 2004 alusta. Pelastuslaitoksen tehtävänä on vastata toimialueellaan pelastuslaissa ja sitä koskevassa asetuksessa alueelliselle pelastustoimelle määräytyistä tehtävistä.

Sisäministeriö on asettanut tietyt vaatimukset hälytysten vasteajolle. Toimintavalmiusaika on määritelty sisäministeriön julkaisun (21/2012) pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaisesti I-IV luokan riskiruutuihin (1*1 km)

Riskiluokka	Ensimmäinen yksikkö koh- teessa häly- tyksestä	Pelastustoi- minta alkaa
I	6 min	11 min
II	10 min	14 min
III	20 min	22 min
IV	Max 40 min	

I-riskiluokan alueista haastavimmat ruudut sijoittuvat Kuopioon Ikonniemi-Kelloniemi alueelle. II-riskiruutujen alueissa nousee esille Toivala-Vuorela alue. Riskiruutujen saavutettavuutta pyritään parantamaan paloasemien verkostosuunnittelulla.

Kuopion kantakaupungin alueella on kaksi paloase- maa. Maakunnallinen pääpaloasema sijaitsee Neula- mäessä osoitteessa Volttikatku 1 A ja Petosen sivupa- loasema Pelastusopiston kurssihotellin tiloissa osoit- teessa Hulkontie 83. Lisäksi kantakaupungin alueella sijaitsee Kuopion VPK:n toimitilat osoitteessa Kello- kuja 1. Molemmat Kuopion paloasemista on miehi- tettyinä vuorokauden ympäri 24/7. Uudisrakennus- hankkeet: Irokniemi ja Petonen kohdistuvat vuo- delle 2022.

Varallaolo: työaika vai ei?

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen pelastustoiminnan välitön lähtövalmius maakunnan päiväpaloasemilla on organisoitu virka-ajan ulkopuolella henkilöstön varallaolojärjestelmällä. Pohjois-Savon alueellisen pelastustoimen henkilöstön palvelussuhteen ehtoihin sovelletaan 6.2.2004 voimaan tullutta paikallista so- pimusta. Sopimuksen mukaan kyseessä on vapaa- muotoinen varallaolo. Varallaolijan tulee olla välittö- mästi tavoitettavissa matkapuhelimessa tai muulla viestivälineellä. Hänellä on oikeus liikkua lähtöval- miina taajaman läheisyydessä. Varallaoloaika korva- taan 37-40% mukaan. Työehtosopimuksen mukaan varallaoloaika ei lueta työaikaan.

Korkein oikeus (KKO) on 25.6.2015 antamassaan ennakkopäätöksessä (KKO:2015:48) ottanut kantaa palomiehen varallaoloon ja sen korvattavuuteen. Korkein oikeus oli päätöksessään todennut, että va- rallaolo tulee lukea työajaksi, jos työntekijä on täl- löin tosiasiallisesti samalla tavalla työhön sidottu kuin varsinaisia työtehtäviä suorittaessaan.

Korkeimman oikeuden ratkaisuun perustuen, että varallaolo olisi työajaksi luettavaa aikaa, on pelas- tuslaitoksiin saapunut varallaolovaatimuksia. Vaati- muksissa on vaadittu, että varallaoloaika tulisi lukea

työajaksi ja ko. henkilöille tulisi varallaoloaika korva- ta työaikana. Vaatimuksia on esittänyt yli 100 työn- tekijää ja Pohjois-Savon pelastuslaitos on arvioinut, että kokonaisvaatimussumma on tällä hetkellä noin 20 milj. euroa.

Varallaolokanteita on tulkittu pelastuslaitos kerral- laan tapauskohtaisesti. Muun muassa Etelä- Karjalassa ja Keski-Suomessa varallaolosta on oi- keuden ratkaisu, joissa varallaolo on tuomittu työ- ajaksi. Varallaoloa tekevästä pelastuslaitoksista 14 on jo luopunut tai luopumassa varallaolosta.

Mikäli varallaolo muuttuu työajaksi, vaikuttaa se kuntien pelastustoimen maksuosuuksiin takautuvas- ti, ja käytännössä muuttaa nykyisen varallaoloon perustuvan valmiuden ylläpidon pienissä ja keski- suurissa kunnissa taloudellisesti ja myös henkilöstön saatavuuden mukaan mahdottomaksi.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen varallaolovaatimus- käsittely on vireillä työtuomioistuimissa. Pohjois- Savon pelastuslaitos odottaa asiasta työtuomio- istuimen ratkaisua saapuvaksi vuoden 2021 aikana.

Tarkastuslautakunnan mukaan varallaoloa koskevien vaatimusten realisoituminen on merkittävä lisäkustannus. Langettavaan päätökseen tulee kuitenkin varautua ja vaikutukset erityisesti maaseutualueiden palveluvas- teessa tulee tutkia tarkkaan.

Ensihoidon palvelutuotannon työnjako

Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin alueella ensihoito- palveluita tuottaa Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri omana toimintanaan, sekä yhteistoimintasopimuk- sella Pohjois-Savon pelastuslaitos. Ensihoitopalvelut ovat kiinteä osa terveydenhuollon päivystyspalvelui- ta. Osana ensihoitopalvelun kokonaisuutta siihen kuuluvat myös ensihoitopalveluun kuuluvat hoitolai- tossiirrot, joita varten PSSHP:llä on omat ns. siirto- kuljetusyksikkönsä. Ensihoitolääkäripalvelut tuottaa PSSHP koko ERVA-alueen kattavalla ensihoitolääkä- ripäivystyksellä, jonka tukikohta on Kuopion Kello- niemessä.

Ensihoidon järjestämisvastuu on terveydenhuoltolain mukaan ollut sairaanhoitopiireillä vuoden 2013 alus- ta lähtien. Tästä lähtien on ensihoitopalvelu Pohjois- Savon alueella tuotettu nykymallilla niin, että PSSHP tuottaa omana toimintanaan osan ensihoitopalvelus- ta sekä kokonaan ambulanssilla suoritettaviin siirto- kuljetuksiin tarkoitetut yksiköt ja tämän lisäksi ensi- hoidon kenttäjohtajapalvelut. Pelastuslaitos tuottaa yhteistoimintasopimuksella osan ensihoitopalveluis- ta, kohdistuen Kuopion kantakaupungin, Varkauden ja Suonenjoen asemapaikkoihin. Ensihoitopalvelu on kuitenkin maakunnallinen kokonaispalvelu, jossa yk- siköillä on ainoastaan asemapaikat, mutta kaikki yk- siköt toimivat koko maakunnan alueella, lähimmän ja tarkoituksenmukaisimman yksikön toimintaperi- aatteella. Käytännön operatiivista toimintaa valvoo ja johtaa PSSHP:n ensihoidon kenttäjohtajat.

Tarkastuslautakunnan havainnon mukaan ensi- hoidon yhteistoiminnassa on pitkään ollut näkemuseroa siitä, kuinka ensihoidon palvelut tulisi maakunnan alueella tuottaa. Tarkastus- lautakunta muistuttaa, että mahdollinen Sote- uudistus ei korjaa päällekkäisiä toimintoja pois, vaan yhteisen tahtotilan löytyminen vaatii kaikkien osapuolten panosta.

4.4 Tietohallinto

Tietohallinto kuuluu elinvoima- ja konsernipalvelun palvelualueeseen ja päätehtävänä on järjestää kaupungin ICT-ratkaisut ja vastata niiden laadusta ja kehittämisestä. Päivittäiset ICT-tukipalvelut Kuopion kaupungille tuottaa Istekki Oy, jonka edustajat olivat myös kutsuttu arviointikokoukseen. Keskitetty tietohallinto järjestää kaupunkitasoiset ICT-palvelut, jonka lisäksi palvelualueiden tietohallintoyksiköt järjestävät ICT-ratkaisuja palvelualueiden omille palveluprosesseille.

Tietohallinnon henkilöstöresurssit

Tietohallintojohtajan virka oli täyttämättä lähes neljä vuotta ja tehtävää on hoitanut viranhoitomääräyksellä tänä aikana kaksi henkilöä oman tehtävän ohella. Elinvoima- ja konsernipalvelujen tietohallintopäällikön virka on ollut myös täyttämättä vajaan vuoden. Lisäksi kaksi tietohallinnon henkilöä työskentelee tällä hetkellä muissa kaupungin tehtävissä. Määräaikaisen projektipäällikön työsuhte päättyi vuoden lopussa.

Saadun selvityksen mukaan keskitetyn tietohallinnon henkilöstöresurssit eivät ole riittävät lisääntyneeseen työmäärään nähden. Erilaiset kehityshankkeet ovat lisääntyneet ja vaativat yhä enemmän tietohallinnon asiantuntijoiden työresursseja eri asioiden selvittämisessä. Kehittämiselle ei tahdo löytyä aikaa, koska päivittäiset työtehtävät ja normaalista tilanteesta poikkeavat tilanteet vievät henkilöstöresursseista suurimman osan.

Kaupunginhallitus päätti siirtää vs. tietohallintojohtajan vakinaiseen virkaan 14.12.2020 §354. Virkasiirron perusteluna olivat kaupunkiympäristön palvelualueella tehtävät toiminnalliset uudistukset koskien erityisesti palvelualueen tietohallinnon ja paikkatietopalveluiden uudelleen organisointia.

Tarkastuslautakunta kantaa huolta keskitetyn tietohallinnon henkilöstöresursseista. Kaupungin tulee varmistaa, että kaupungin tietohallinnon kokonaisarkkitehtuurin hallintaan ja tietohallinnon kehittämistä tukeviin hankkeisiin on riittävät henkilöstöresurssit.

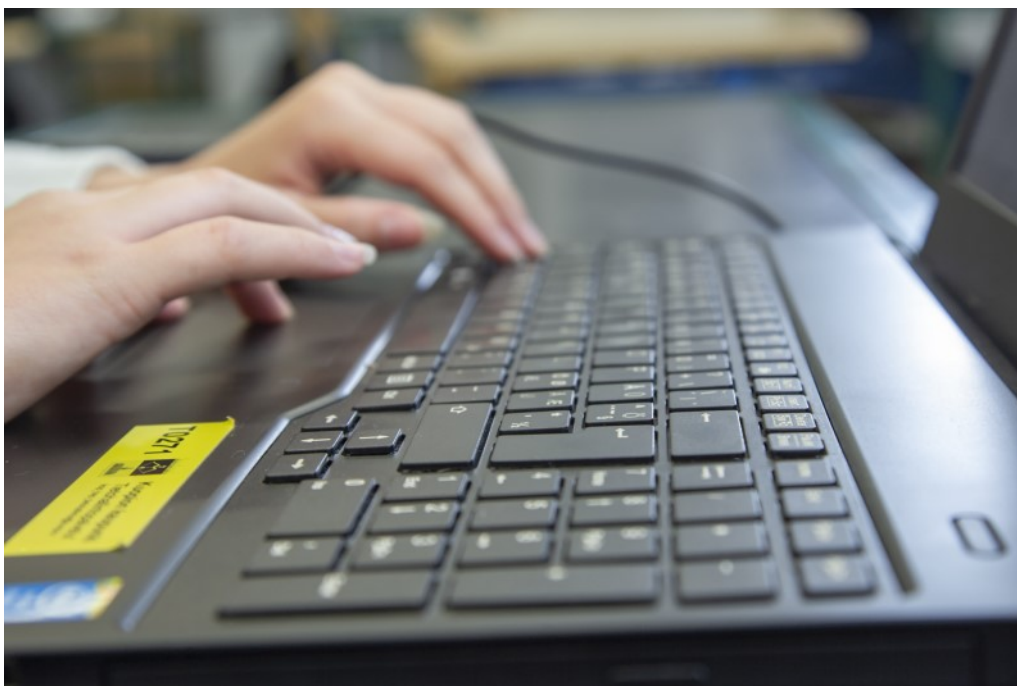
Kunnalliseen virkasuhteeseen ottaminen edellyttää useimmiten julkista hakumenettelyä eli virkasuhde on yleensä julistettava haettavaksi ennen sen täyttämistä. Julistettaessa virka haettavaksi ilmoitus on julkaistava ainakin kuntalain (410/2015) tarkoittamassa yleisessä tietoverkossa sekä tarvittaessa muulla kunnan itsensä päättämällä tavalla. Hakuaika on vähintään 14 kalenteripäivää siitä, kun ilmoitus on julkaistu yleisessä tietoverkossa.

Kuopiossa on viime vuosina useissa virkätäytöissä sovellettu virkasiirtoa, jolloin julkista hakua ei ole tehty.

Toiminta poikkeusoloissa

Tietohallinto ja Istekki muodostivat Pandemia –koordinaatioryhmän, joka kokoontui keväen aikana säännöllisesti. Ryhmä päätti mm. laitteiden toimitusten priorisoinnista, kun laitteiden saatavuus oli heikentynyt. Ryhmän kokouksia ei järjestetty heinäkuun aikana, mutta nyt kokouksia järjestetään tarvittaessa.

Tietoturvaohjelmien osalta tietohallinnossa on pyritty lisäämään käyttäjien osaamista sekä kehitetty entistään teknistä tietoturvaa. Office 365 ympäristön tietoturvaominaisuuksia otettiin käyttöön ja roska-postin suodatusta on kehitetty. ICT- ja tietoturvariskejä on arvioitu ja tällä hetkellä suurimmiksi on luokiteltu kyberturvallisuusriskit, joihin on kuitenkin olemassa kontrollit sekä tietohallinnon rajallisiin resursseihin liittyvät riskit, joihin liittyvät kontrollit ovat puutteelliset. Tietohallinto osallistui syksyllä 2019 valtakunnalliseen TAISTO –harjoitukseen, joka antoi mahdollisuuden testata ja harjoitella organisaation toimintakykyä tietoturvaan kohdistuvissa poikkeustilanteissa.

4.5 Istekki Oy

Istekki Oy on vuonna 2009 perustettu suomalainen yli 600 työntekijän informaatio sekä terveyden ja hyvinvoinnin teknologian asiantuntijaorganisaatio, joka tarjoaa asiakasomistajilleen arvoa tuottavia tietohallintopalveluja. Istekki Oy:n Kuntapalvelut-yksikkö keskittyy vain kuntien sekä niiden omistamien konserniyhtiöiden, liikelaitosten ja kuntayhtymien ICT-palvelujen suunnitteluun, hankintoihin, ylläpitoon ja kehittämiseen. Kuntapalvelut jakautuvat kolmeen liiketoiminta-alueeseen, jotka ovat opetus ja kasvatusta, kunta-ICT ja eri toimialojen tietojärjestelmät sekä talous- ja henkilöstöhallinto ja informaatiohallinta.

Käyttäjähallinnan ja laiterekisterin haasteet

Istekin jatkuvien palveluiden laskutuksessa oli paljon laitteiden ja käyttäjätietojen osalta virheitä Istekin uuden toiminnanohjausjärjestelmän käyttöönotosta johtuen. Useita vanhoja erillisiä järjestelmiä korvattiin uudella toiminnanohjausjärjestelmällä ja tietojen yhdistämisen yhteydessä syntyi puutteellisia tietokokonaisuuksia. Näiden osalta kaupungin puolelta jouduttiin tarkistamaan ja ilmoittamaan Istekille laskuilla olleita laite- ja käyttäjätietojen korjauksia.

Istekki ylläpitää laitetietoja uudessa toiminnanohjausjärjestelmässä ja se muodostaa käyttäjien käytössä olevien laitteiden laiterekisterin. Tietohallinnolla ei ole vielä ollut pääsyä tähän uuteen laiterekisteriin. Istekki on toteuttanut testattavaksi ensimmäisen testiraportin, jonka avulla tilaajalla on näkymä laiterekisteriin. Tämän pohjalta raporttia kehitetään edelleen ja se pyritään ottamaan tuotantokäyttöön lähiaikoina.

Tietohallinto on pyrkinyt Istekin kanssa muuttamaan tuotteita sellaisiksi, että hintojen läpinäkyvyys parane. Tämä lisää ymmärrystä ja luottamusta ja siten myös parantaa yhteistyötä. Nykyisin uusien tuotteiden osalta on usein yhdessä käyty läpi palvelusisällöt ja Istekki on avannut tarkemmin hintaan vaikuttavat komponentit. Olemassa olevien palveluiden osalta kustannusten avaamisessa on vielä tekemistä.

Toiminta poikkeusoloissa

Koronaviruksen aiheuttama poikkeustilanne aiheutti Istekin palvelupisteeseen poikkeusjärjestelyt. Palvelupisteeseen ei voinut mennä ilman ajan varausta, joten tämä aiheutti jonkin verran kysymyksiä. Tällä hetkellä Istekin palvelupiste toimii normaalisti.

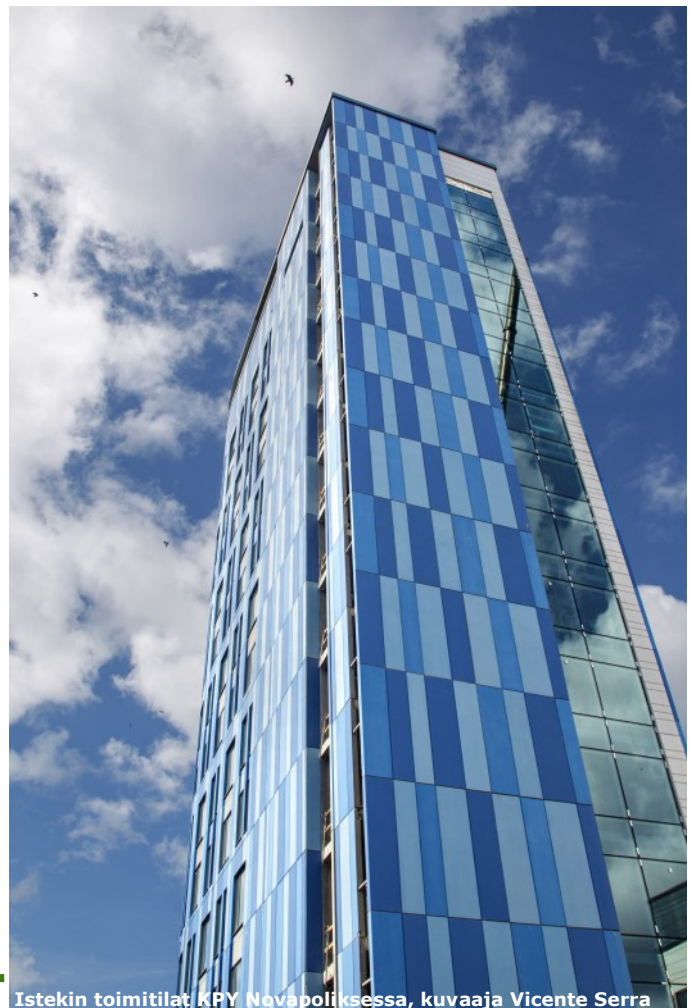
Istekki Oy seuraa aktiivisesti kybertilannetta asiakkaiden osalta ja laajemmin maailmalla. Keskeisenä sairaala-ICT palvelutuottajana yhtiö osallistuu huoltovarmuuskeskuksen digipoolin tilannekuvatyöhön sekä muihin kansallisiin foorumeihin. Istekki Oy:n tietoturvalvomo on tarvittaessa yhteydessä suoraan asiakkaisiin, mikäli kriittisiä tapahtumia havaitaan. Toiminnan kannalta kriittisten järjestelmien osalta on laadittu jatkuvuussuunnitelmat, joita säännöllisesti päivitetään. Yhtiöllä on valmiit toimintamallit ja organisointi eri asteisia häiriö- ja poikkeustilanteita varten.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kaupungin tietohallinto ja Istekki Oy toimivat keväällä tehokkaasti koronatilanteen keskellä. Siirtyminen sähköisiin etäjärjestelmiin ja etäkokouskäytäntöihin onnistui hyvin.

Istekki Oy:n kasvuvauhti on ollut huimaa. Omistuksesta on luovuttu sitä mukaa, kun uusia asiakasomistajia on liittynyt Istekin palveluiden piiriin.

Kuopion konserniomistus yhdessä sairaanhoitopiirin kanssa on tippunut alle 50% millä on vaikutusta yhtiössä käytettävään äänivaltaan. Kuopion omistajapolitiikan mukaan Istekki Oy lukeutuu palveluliiketoiminnan yhtiöihin, joiden kohdalla toimitaan in-house -periaatteella. Istekki Oy:n näkemyksen mukaan aivan viime vuosina omistajan kanssa on aloitettu säännöllisempi yhteydenpito, jolloin myös omistajaohjauksen on koettu parantuneen.

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä asiana, että omistajaohjaus on vahvistunut ja yhteydenpito yhtiön suuntaan on parantunut. Samalla tarkastuslautakunta muistuttaa, että viimeistään maakuntauudistuksen toteutuksessa Istekin roolia ja omistusta ja yhtiön palvelurakennetta joudutaan tarkastelemaan uudelleen.

Istekin toimitilat KYPY Novapoli-kesä, kuvaaja Vicente Serra

4.6 Savilahti-hanke

Savilahti on Kuopion tärkein ja mittavin asuntotuotantoalue 2020-luvulla. Alueen vahvuuksia ovat monipuolisuus, viihtyisät rannat ja puistoalueet sekä palvelujen ja keskustan läheisyys. Yhteensä alueelle rakennetaan noin 3000 uutta asuntoa ja alueesta muodostuu noin 35000 asukkaan, opiskelijan ja työntekijän kokonaisuus.

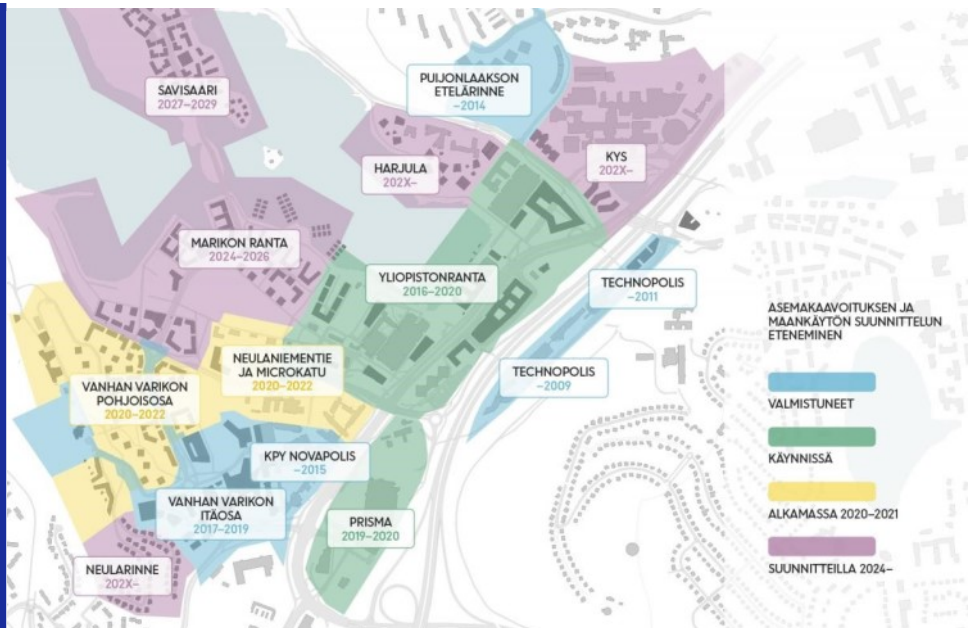
Savilahden asuntorakentaminen alkaa lahden pohjukasta opiskelija-asuntorakentamisella lähivuosina. Ensimmäinen varsinainen laajempi asuntorakentamisen alue on Varikon pohjoisosan alue, jonka tarkempi suunnittelu toteutetaan alueluovutuskilpailun kautta vuosina 2020-2021 ja rakentaminen alkaa arviolta viimeistään vuonna 2022. Tämän jälkeen asuntorakentaminen etenee Marikon alueelle ja viimeisenä Savisaareen. Koko alueen asuntorakentaminen kestää noin 15-20 vuotta rakentamisen vilkkaudesta riippuen ja alueelle tavoitellaan kiertotalouteen, vähähiilisyys ja energiatehokkuuteen liittyviä älykkäitä asumisen ratkaisuja sekä monipuolista väestörakennetta.

Tulevaisuuteen tähtääviä ratkaisuja pyritään luomaan eri kehittämishankkeiden avulla: mm. liikenne, kiinteistöjen kaukojäähdytys, uudenlainen alueellinen ICT/data-ala ja yhteiskäyttöiset ratkaisut. Saadun selvityksen mukaan hankkeen aikataulut ovat kokonaisuuden suhteen pitäneet. Urakoitsijoiden sitouttamista haasteellisessa kokonaisuudessa on parannettu esim. urakoitsijan onnistumisesta seuraavilla bonuspalkkioilla.

Savilahden toteuttamiseen ei ole keskitettyä yhtä määrärahaa vaan jokaisella kaupungin vastuualueella on oma yksikkökohtainen määräraha. Esim. Tila-palveluilla on määrärahat kaupungin talohankkeisiin, kaupunkiympäristön palvelualueen rakentamisyksiköllä määrärahat kaupungin infrarakentamiseen, kaupunkiympäristön palvelualueen KT-suunnittelu- ja asemakaavoitusyksiköllä suunnitteluun, Kuopion vedellä vesihuollon rakentamiseen ja Savon ammattiotopistolla uuden oppilaitoksen tekemiseen. Kaupunkiympäristön palvelualueen johdontukipalveluissa on Savilahti-projektin määrärahaa (2020: 335 000 euroa), jota käytetään tarvittavien yleisluontoisten ostopalvelujen hankkimiseen.

Hankkeen aikataulu:

2014 Maakaupat
2014 Savilahti-projekti
2015 Yhteiset tavoitteet
2017 Osayleiskaava
2017 Maankäytön yleissuunnitelma
2018 Savilahti-foorumi
2019 Savilahti-ohje
2019 Vanhan Varikon 1. kaava
2019 Oppilaitosrakentaminen alkaa
2019 Sarastuskaaren rakentaminen alkaa
2020 Savilahti-visio
2020 Yliopistonrannan kaava
2020 Savilahdentien rakentaminen alkaa
2020 Prisman kaava
2020 Vanhan Varikon 2. kaava
...
2030 Savisaari

Kuva: Savilahden alueet ja aikataulut

Kokonaisuutena kaupunkisuunnittelun voidaan todeta toimivan hyvin ja asiantuntevasti; haasteet liittyvät lähinnä henkilöresurssien niukkuuteen. Kaupunkisuunnittelun henkilövajaus pitäisi saada kuntoon, jolloin myös erilaisiin kehittämistoimiin ja linjausten luomiseen olisi aikaa käytössä enemmän.

Infra- ja talorakentaminen on käynnissä ja laajenemassa erityisesti Vanhan Varikon itäosan ja Savilahdentien varrella. Uusia asemakaavoja on vahvistunut ja työn alla mm. Prisma ja Vanhan Varikon alue luovutuskilpailun kautta. Hankkeessa edetään pääosin suunnitellusti.

Savilahdessa toisiinsa sulautuvat innovaatiot, yritykset, kolmen koulutusasteen kampus ja uudenlainen asuminen. Savilahden tavoitteena on olla kansainvälisesti houkuttava alusta kasvulle, kehitykselle ja kokeiluille sekä inspiroivalle elämälle keskellä puhtainta suomalaista järviluontoa, globaalien yhteyksien äärellä.

Saadun selvityksen mukaan allianssihankeeseen keskeyttäminen oli hyvä ratkaisu. Kustannuksien osalta näkyminen on sellainen, että irtaantuminen tuo kaupungille säästöjä. Allianssin aikana tehtiin runsaasti lähtötietojen hankintaa sekä katu-, silta ja verkostosuunnittelua, mitä on kokonaisuudessaan hyödynnetty jatkossa. Samoin allianssissa tehty toteutettavuussuunnittelu on hyödynnetty jatkosuunnittelussa ja toteutuksessa. Jatko erilaisilla urakamuodoilla on sujunut kokonaisuutena hyvin; käynnissä on urakoita sekä Mestarin että yksityisten urakoitsijoiden kanssa. Yhteensovittaminen jne. on tosin vaatinut kaupungin omalta henkilöstöltä runsaasti työtä.

Tarkastuslautakunnan havainnon mukaan Savilahti on laaja kokonaisuus monine ulottuvuuksineen. Maankäytön, asumisen, yrityksen ja innovaatioekosysteemin ja aikaperspektiivit mahdollistavat monta arviointinäkökulmaa. Tarkastuslautakunta tulee seuraamaan hankkeen etenemistä tulevinakin valtuustokausina.

4.7 Alueellinen rakennusvalvonta

Rakennusvalvonnan tehtävänä on yleisen edun kannalta valvoa rakennustoimintaa sekä osaltaan huolehtia, että rakentamisessa noudatetaan, mitä maankäyttö- ja rakennuslaissa tai sen nojalla säädetään tai määrätään. Velvoitteiden laajuutta ja laatua harkittaessa otetaan huomioon rakennushankkeen vaatavuus, luvan hakijan ja hankkeen suunnittelusta ja toteuttamisesta vastaavien henkilöiden asiantuntemus ja ammattitaito sekä muut valvonnan tarpeeseen vaikuttavat asiat. Rakennusvalvonnan tehtävänä on myös huolehtia tarvittavasta rakentamisen yleisestä ohjauksesta ja neuvonnasta.

Kuopion alueellinen rakennusvalvonta vastaa Kuopion ja Suonenjoen kaupunkien rakennusvalvontatehtävistä. Rakennusvalvonnan tehtävänä on seurata kaupunki-, kylä- ja maisemakuvan kehitystä sekä erityisesti rakentamisen vaikutusta niihin. Rakennusvalvonta antaa rakentamiseen liittyvää neuvontaa ja ohjausta. Rakennuslupa-asiakirjojen vastaanottaminen, rakennustietojen ylläpito, päätösvalmistelu ja päätösten tekeminen, rakennuksiin liittyvien ratistaiden perustaminen ja yhteisjärjestelysopimusten vahvistaminen kuuluvat rakennusvalvonnan perustehtäviin. Rakennusvalvonta vaatii ja hyväksyy päteviä suunnittelijaa ja työnjohtajaa rakennuskohteisiin. Lisäksi rakennusvalvonnan tehtävänä on viranomaiskatselmuksilla tarkistaa rakennusluvan mukainen toteutuminen.

Rakennusvalvonnan laatu

Kuopion alueellinen rakennusvalvonta on pärjännyt kymmenen suurimman kaupungin vertailussa hyvin. Rakentamisen ennako-ohjauksessa painopisteenä ovat rakennusten terveellisyys, energiataloudellisuus, asuttavuus, esteettömyys ja ympäristön huomioon ottaminen. Kuopio on sitoutunut yhtenäisiin tulkintoihin 10 suurimman kaupungin kanssa. Lupa-käsittelyn osalta harkintavalta on pääsääntöisesti yhtenäinen, koska kaikki lupa-asiat käsitellään työryhmissä ja siten yksittäinen viranhaltija ei ole yksin vaikeakaan asian kanssa. Tarkastajilla on erikseen työryhmä, missä käydään läpi muuttuneita määräyksiä ja mahdollisia ongelmatapauksia.

Rakennusvalvontaan tarvitaan erityisosaajia niin, että pystyttäisiin vastaamaan hyvinkin erilaisiin kysymyksiin (esim. lupa-asiat, rakennetun ympäristön valvonta, kaupunkikuva, ympäristö, paloturvallisuus, rakennetekniikka, talotekniikka, rakennusrasitteet, yhteisjärjestelysopimukset, asumisviihtyvyyden, rakennustenterveys).

Resurssit

Rakennusvalvonnan resurssien osalta nykyinen työmäärä ja lisääntyneet tehtävät edellyttävät, että vapautuvat virat ja tehtävät täytetään. Henkilöresurssien säilyttäminen on välttämätöntä lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi. Resurssien käytön tehostamista haetaan siirtymällä yhä enemmän henkilökohtaisesta paikallaolosta sähköiseen asiointiin ja asiakaspalveluun. Lisäksi sähköisen asioinnin laajentuvaa käyttöä vähentää fyysistä asiakasvirtaa ja fyysisiä palvelupisteitä ei enää niin paljoa tarvita. Kuntalaiset eivät tarvitse virastojen erillisiä asiakaspalvelupisteitä, kun asiakaspalvelu on hoidettavissa puhelimitse ja sähköisen portaalin kautta.

Rakennusvalvonnassa on siirrytty rakennuslupien osalta kokonaan sähköiseen käsittelyyn. Sähköisten rakennuslupa-asiakirjojen myyntipalvelu on aloitettu ja myyntipalveluun siirrettävää materiaalia on digi-

toitu rakennusvalvonnassa omana työnä ja ostopalvelutyönä. Lisäksi Kuopiossa tehdään kiinteistöveroselvitystä paikkatietoaineiston pohjalta. Selvitystyössä kartoitetaan olemassa olevat kiinteistöt, rakennusten perustiedot ja käyttötarkoitukset. Tavoitteena selvityksillä on laajentaa kunnan kiinteistöveropohjaa rakennusten todellisen tilanteen mukaiseksi ja lisätä merkittävästi kiinteistöverotuloja ilman kiinteistöveroprosentin korotusta.

Saadun selvityksen mukaan myönnettyihin rakennuslupiin liittyvät rakentamisvelvoitteet ovat pääsääntöisesti toteutuneet. Rakennushankkeille määritellään alkuvaiheessa lupaviranomainen ja rakentamisen aikainen tarkastusinsinööri, joiden tehtävänä on seurata Lupapisteen työnjosta hankkeiden edistymistä. Maanvuokrasopimusten ehtoja valvoo maanomaisuudenhallintapalvelut, jonka kanssa rakennusvalvonta tekee tarvittavilta osin yhteistyötä.

Rakennusvalvontaviranomaisen näkyvä rooli koko rakennushankkeen aikaisessa valvonnassa on melko pieni. Keskimäärin kerrostalon rakentamisprojektissa rakennusvalvontaviranomainen käy kolme kertaa paikan päällä: (aloituskokous, rakennekatselmus ja käyttöönottokatselmus). Mahdolliseen loppukatselmukseen sitten jää yleensä pieniä päällepäin todettavia asioita, kuten nurmen istutustyöt tai maalaus-työt. Rakennusvalvontaviranomainen käy läpi tarkastusasiakirjoja ja luottaa vastaavien työnjohtajien ja muiden valvontatoimihenkilöiden tekemään työhön. Työnjohtaja kuittaa työt allekirjoituksellaan kirjanpitoon joka työvaiheessa suunnitelmien mukaan ja samalla hyväksyy mahdolliset poikkeamat suunnitelmiin. Valvonta aiheuttaa kuluja ja hankkeissa viranomaisvalvontaa ei haluta ainakaan lisätä. Suurempiin kaupungin rakennushankkeisiin resursoidaan omat valvojat erikseen.

Tarkastuslautakunta haluaa muistuttaa, että laadukas rakennusaikainen valvonta pienentää riskiä rakennusvirheisiin. Kuopiossakin on monta esimerkkiä, missä riittävällä rakentamisaikaisella valvonnalla olisi voitu välttää merkittävät ylimääräiset kustannukset.

Jätevesiasetuksen valvonta

Uuden jätevesijärjestelmän rakentaminen edellyttää toimenpideluvan hakemista. Vaikka toimenpideluvan myöntää rakennusvalvonta, jätevesijärjestelmään liittyvissä asioissa toimivalta on ympäristönsuojeluviranomaisella. Ympäristönsuojelutarkastaja osallistuu maaseutualuiden tarkastustyöryhmän kokouksiin ja antaa samalla lausuntonsa liittymisvelvollisuuksista ja jätevesijärjestelmän teknisistä vaatimuksista. Jätevesineuvonta ja sen valvonta-asiat ohjataan pääasiassa ympäristönsuojelulle. Ympäristöjohtajan antaman selvityksen mukaan ympäristönsuojeluviranomaisella ei ole resursseja valvoa lain toteutumista. Toimenpiteisiin ryhdytään tarvittaessa, mikäli viranomainen saa ilmoituksen jostakin muualta esimerkiksi ulkopuolisen ilmoituksen tai uuden rakennusluvan haun yhteydessä.

4.8 Perusopetuspalvelut

Perusopetuspalvelut antaa opetussuunnitelman mukaista opetusta ja tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä antaa heille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja. Opetuksen tulee edistää sivistystä ja tasa-arvoisuutta yhteiskunnassa sekä oppilaiden edellytyksiä osallistua koulutukseen ja muutoin kehittää itseään elämänsä aikana.

Perusopetuksen palveluverkko

Perusopetuksen palveluverkosta tarkastellaan säännöllisesti kuukausittain toistuvassa verkostotyön ohjausryhmässä, jonka jäsenet ovat sekä poliittisia päättäjiä että viranhaltijoita kaupunkiorganisaation eri hallintokunnista. Lisäksi säännöllisin välein koontuu kaupungin sisäinen tila- ja palveluverkosto-työryhmä, jossa käsitellään verkoston tapahtumia kaupunkitasoisesti. Kaupunkisuunnitteluryhmän rooli on keskeinen varsinkin uusien alueiden osalta, kun niitä lähdetään suunnittelemaan. Ryhmässä keskustellaan ja linjataan uusia tulevia suunnitelmia ja siellä on mahdollisuus pitää palveluverkostoasiaa esillä. Kasvatus- ja opetusjohtaja ovat palvelualueelta mukana ryhmässä.

Kuopion Tilapalvelut (kunnossapitoyksikkö) tuottaa ajantasaista tietoa kiinteistöjen nykytilasta, korjaustarpeista ja investointitarpeista. Osa koulukiinteistöistä on elinkaarensa loppupäässä. Elinkaarimallilla toteutetuissa kohteissa palvelujakson sopimusten seuranta on systemaattisempaa kuin kaupungin omissa koulukiinteistöissä. Toiminnan näkökulmasta kaupungin omalla tai elinkaarimallilla toteutetussa rakennuksessa ei ole mainittavia eroja. Kasvun ja oppimisen palvelualue on esittänyt, että Tilapalvelut huomioi mahdollisen väistötilaratteen vuoden 2021 talousarviosuunnittelussa. Hatsalan klassillisen koulun uudisrakennuksen sijainti täsmenyy, kun sopiva tontti on löytynyt. Rakentaminen oli tarkoitus aloittaa 2021. Nykyiselle Hatsalan koululle on tehty toimintaa tukevia korjauksia ja ne on mitoitettu siten, että nykyistä koulua voidaan turvallisesti käyttää, kunnes uusi koulurakennus valmistuu.

Hatsalan koulun tontti

Kuopion Tilakeskus oli vuosien 2019-2020 aikana tehnyt hankesuunnitelman uudesta Hatsalan yläkoulusta, perustuen Kasvun- ja oppimisen palvelualueen laatimaan tarveselvitykseen. Hankesuunnitelmassa lähtökohtana oli koulun korvaaminen uudisrakennuksena, joka sijoittuisi nykyisen koulun tontille. Hankesuunnittelun aikana Ilmatieteen laitos sai valmiiksi tutkimuksen ilmanlaadusta Siilinjärvi-Kuopio -alueella, ja raportin perusteella todettiin tarpeelliseksi tehdä lisätutkimuksia erityisesti Hatsalan koulun alueella. Hatsalan koulu ja sen viereen kaavailtu uudisrakennuksen tontti sijaitsi moottoritien VT5 välittömässä läheisyydessä, mikä näkyy tuloksissa paikallisina korkeina pienhiukkaspitoisuuksina, myös vuoteen 2035 ulottuvissa ennusteissa. Nykyinen koulukiinteistö on valmistunut vuonna 1965, jolloin liikennemäärät ovat olleet huomattavasti pienemmät, kauan ennen moottoritien valmistumista. Tontille olisi jouduttu tekemään erittäin korkeita melun- ja torjuntarakenteita alueen moottoritie liikenteen aiheuttamien korkeiden desibelimäärien vuoksi. Tarkastelun seurauksena todettiin, että Hatsalan koulu ei voi sijoittua alkuperäisen suunnitelman mukaiseen paikkaan. Tarkastelussa on huomioitu myös Kuopion ympäristönsuojelu- ja ympäristöterveysviranomaisen antama lausunto asiasta.

Hatsalan koulun sijoituksen lisäksi on huomioitava on myös koulun viereen vuonna 2017 valmistunut uusi ruokala, jonka kokonaiskustannukset olivat noin 3,2 milj. euroa. Koulu-toiminnan lakkautuessa ruokalan tulevaa käyttötarkoitusta ei tiedetä. Hatsalan tapaus herättää kysymyksiä koko kaupunkisuunnittelun toimivuudesta. Kaupunkisuunnittelua tulee tarkastella monesta näkökulmasta ja vaikutuksia tulee arvioida entistä laajemmin. Poikkihallinnollinen vuoropuhelu, riittävä vaarautuminen ja ennakoitukyky lisäävät kaupunkisuunnittelun joustavuutta äkillisissäkin muutostilanteissa.

Saadun selvityksen mukaan väestöennuste on vanhentunut, ollen vuodelta 2015. Kaupunkiympäristön palvelualueella tehdään parhaillaan uusia suunnitelmia väestölaskennan ennustemallien kehittämiseksi. Täsmällinen alueellinen väestöennustemalli tukee täsmällisempää kouluverkostosuunnittelua ja ennakointia. Nykyaikaisen ennustemallin tulisi olla jatkuvasti päivittyvä ja samalla sen tulisi ottaa huomioon täydennysrakentamisen ja kaupungin sisäisen muuttoliikkeen vaikutukset. Riittävään ennustetarkkuuteen on vielä matkaa. Trendinä väestöennusteista voi huomata sen, että väestö kasvaa kaupunkikeskuksissa ja reuna-alueiden väestö vähenee. Tämä aiheuttaa painetta kouluverkon jatkuvalla tarkastelulle. Viime vuosina on saatu huomata, että kouluverkosta koskevat selvitykset herättävät paljon keskustelua. Paikallisella koululla on merkittävä rooli alueen elinvoiman ylläpitäjänä.

Tarkastuslautakunnan on helppo yhtyä ajatuksen täsmällisen väestöennustemallin tarpeellisuudesta kouluverkostosuunnittelussa. Tarkastuslautakunta otti asian esille edellisvuonna asuntotoimea koskevan arvioinnin yhteydessä. Täsmällinen ja ajantasainen paikkatietoon perustuva väestöennustejärjestelmä palvelisi jatkossa monia toimialoja.

Oppilaan tukipalvelujen tarve kasvussa

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen kolme tasoa ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Yleinen tuki on ensimmäinen keino vastata oppilaan tuen tarpeeseen. Tehostettu tuki on oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin jatkuvampaa, voimakkaampaa ja yksilöllisempää tukemista. Jos oppilaalle annettu tehostettu tuki ei riitä auttamaan oppilasta selviytymään koulutyöstä, tehdään hänelle pedagogiseen selvitykseen perustuva erityistä tukea koskeva hallintopäätös.

Lasten ja nuorten mielenterveysongelmat ovat lisääntyneet ja terveyspalvelut ovat osittain ruuhkautuneet. Oppilaan saama tuki venyy ja oppilaan tilanne ehtii muuttua haastavammaksi, ennen kuin hän pääsee hoitoon. Muita esille nousseita huolenaiheita ovat yksinäisyys, ongelmat perheen sisällä, kiusaaminen, mielenterveys, seksuaalinen häirintä etenkin sosiaalisessa mediassa, köyhyys, polarisaatio. Lasten haastava käytös ja impulsiivisuus on kokemusten perusteella lisääntynyt.

Tarkastuslautakunta pyytää kiinnittämään erityistä huomiota oppilaiden hyvinvoinnin turvaamiseen. Ennaltaehkäisevien palveluiden tarve on suuri ja korona varmasti vaikeuttaa tilannetta entisestään.

4.9 Kuopion Pysäköinti Oy

Kuopion Pysäköinti Oy on Kuopion kaupungin kokonaan omistama osakeyhtiö. Kuopion Pysäköinti Oy vastaa kattavista pysäköintipalveluista Kuopion keskustan alueella, sekä vuokraa liiketiloja kauppakeskus Apajasta. Kuopion Pysäköinti Oy:llä on neljä pysäköintilaitosta ollen Kuopion keskusta-alueen suurin pysäköintitoimija. Yhtiö vastaa myös kaupungin keskustan maksullisista kadunvarsipaikoista, asukasluvista, sekä myy lupia kolmelle eri raskaanliikenteen pysäköintialueelle. Yhtiöllä on seitsemän työntekijää. Vision 2026 mukaan yhtiön toiminta laajenee, palveluja ja tuotteita kehitetään entistä asiakaslähtöisemmiksi ja helppokäyttöisemmiksi. Asiakasmäärät kasvavat merkittäväksi ja kannattavuus paranee.

Toriparkki

Kuopion Toriparkki on avattu vuonna 1991. Tällöin pysäköintipaikkoja oli kahdessa kerroksessa yhteensä noin 700 kpl. Vuonna 2013 Toriparkki laajennettiin. Laajennuksessa Toriparkki sai kolmannen kerroksen ja pysäköintipaikkojen määrä lisääntyi 1280:een. Samassa yhteydessä rakennettiin kauppakeskus Apaja.

Apaja sijaitsee keskeiselle paikalla torin alla ja Apajan kautta on sisäänkäynti viiteen eri kauppakeskukseen. Apaja muodostuu kauppakäytävästä ja torin päällä olevasta paviljongista. Liiketiloja Apajassa on 21 kpl, joista viisi on ravintoloita. Vuokrattavia neliöitä on 1800 m². Lisäksi Apajassa on vuokrattavia varastoja 69 kpl.

Kuopion Pysäköinti Oy hallinnoin Apajan yläpuolella sijaitsevaa kauppahallia. Kuopion pysäköinti toimii yhteistyössä Kuopion Tilapalveluiden kanssa. Hallinnointisopimukseen sisältyy vuokra-asioiden hoitaminen, kiinteistön asioista huolehtiminen ja tiivis yhteydenpito Tilakeskuksen ja vuokralaisten välillä. Kauppahallista on sisäänkäynti kauppakeskus Apajaan ja paviljonkiravintolaan. Kauppahallin teknisiä varasto- sosiaalituloja sijaitsee Apajan tilojen yhteydessä. Toriparkin ja Apajan pysäköinti- ja vuokratulot kattaa yhtiön liikevaihdosta 50%.

Koska Toriparkki on laajennuskohde, vaihtelee pysäköintitasojen korkeus ja opasteet kerroksittain. Myös uuden ja vanhan rakenteen yhdistäminen on aiheuttanut rakennusteknisiä haasteita, mikä on näkynyt mm. torikannen saumojen vesivuotoina. Ongelman korjaaminen vaatisin rakenteiden laajaa purkua ja vesieristämistä, mikä puolestaan tarkoittaisi suurta korjausinvestointia.

Finnparkin kehittämä Moovy-pysäköintisovellus otettiin käyttöön Toriparkissa, Haapaniemen pysäköintilaitoksessa ja kadunvarsilla vuoden 2018 loppupuolella. Sovelluspysäköinti laajentui Kuntolaaksoon avajaisissa syksyllä 2019. Moovy mahdollistaa lipukkeettoman pysäköinnin kadunvarsilla ja pysäköintilaitoksissa. Puomi avautuu tullessa ja lähtiessä, asiakkaan ei tarvitse käydä kassalla vaan pysäköintimaksu veloitetään suoraan maksukortilta.

Kauden 1.1.-30.9.2020 pysäköintimäärät vähenivät Toriparkissa 24,7 %. Yhtiön omistamien liiketilojen vuokraukseen Kauppakeskus Apajassa Kaupungin linjauksen mukaisesti yhtiö antoi ravintoloille vuokravapaat kuukaudet huhti- ja toukokuussa 2020, kesäkuussa vuokran alennus oli -50%. Vuokrausaste 85 %. Tilikauden liikevaihtoon vaikutus on lähes puolen miljoonan euron luokkaa. Yhtiö on pyrkinyt vähentämään käyttökuluja mahdollisuuksien mukaan esim. säätämällä ilmanvaihtoa, lämpötilaa, valaistusta ja vähentämällä mainontaa.

Tarkastuslautakunta toteaa, että koronan heikentävä vaikutus on merkittävä yhtiön liikevaihtoon. Pysäköinnin sujuvuus on palvelujen saavutettavuuden kannalta merkittävä tekijä. Pysäköintilaitosten opasteisiin kaupunkialueella ja toriparkissa tulee kiinnittää huomiota, jotta pysäköintilaitosten saavutettavuus turvataan. Tulevaisuuden pysäköintilaitoksia suunniteltaessa tulee huomioida monipuolisesti kaikki liikkumismuodot, kuten esimerkiksi liityntämahdollisuudet julkiseen liikenteeseen ja polkupyöräpysäköinti.

Kuvassa Maaherrankadun pysäköintitalo

Kuopion Pysäköinti Oy:n tavoitteiden toteutuminen			
Mittari	Tavoite 2020	Toteutuma 2020	Tarkastuslautakunnan arvio
Toripysäköinnin asiakasmäärät	Toripysäköinnin kävijämäärän kasvattaminen vuoden 2019 tasosta 720 000-730 000 vuodessa. (2019 n. 700 000 kävijää).	Toripysäköinnin kävijämäärät 31.12.2020 551 106 kpl. Kävijämäärä on pudonnut 24,15% viime vuodesta (koronapandemia)	Ei toteutunut
Liiketilojen käyttöaste	Liiketilojen vuokrausaste on vähintään 90% (vuonna 2019 vuokrausaste 90%).	Liiketilojen vuokrausaste 83 %	Ei toteutunut
Tilikauden tulos	Tilikauden tulos paranee 5 % vuoteen 2019 nähden.	Tilikauden tulos vuonna 2020 -499 666,06 € (vuonna 2019 -68 694,56 €).	Ei toteutunut

4.10 Yhteiskokous Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kanssa

Kuopion kaupungin ja Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin tarkastuslautakuntien yhteiskokouksen teemoina olivat sairaanhoitopiirin ajankohtaiskatsaus sekä yhteisesti omistettujen yhtiöiden, Järviseudun työterveys Oy:n ja Kallaveden työterveys Oy:n sekä Servica Oy:n toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumien arviointi.

Vaikka koronatilanne on ollut helpompi Pohjois-Savossa kuin esimerkiksi Etelä- ja Varsinais-Suomessa, erikoissairaanhoidon läheteet vähenivät merkittävästi keväällä. Kokonaismäärältään vähenys on noin 9000 lähetettä, eli 12% verrattuna normaaliin ajanjaksoon. Läheteiden vähyys johtaa hoidon tarpeen patoutumiin. Vaikka osa lähetettä vaativista tapauksista paranee ajan kanssa itsestään, hoitojonoja muodostui. Toimenpiteiden vähentyessä kiireettömästä hoidosta supistettiin resursseja ja niitä kohdennettiin varautumistoimenpiteisiin.

Hoitojonojen keskimääräisten määräaikojen kasvu oli pahimmillaan kuusi kuukautta ja jonossa oli noin 1000 potilasta. Jonoa on saatu loppuvuoden aikana

purettua. Kiireellisestä hoidosta on kyetty kaikissa tapauksissa suoriutumaan. Vielä on kiritävää, jotta hoitotakuu toteutuisi.

Valtio osoitti melko nopeasti tukea koronakriisin hoitoon, mikä vaikutti myös sairaanhoitopiirien toimintaan. Nopeat tukitoimet tarkoittivat osaltaan myös epätarkempaa tukien ohjautuvuutta. Tilinpäätös osoittaa, että sopeuttamista ei päästy tekemään talousarvion tavoittelemassa laajuudessa. Koronan vaikutus oli merkittävä, vaikka sopeutusta on määritetäisesti tehty.

Myyntituotot jäivät merkittävästi alle tavoitteen ja ulkokuntalaskutus sakkasi tänäkin vuonna. Notkahdus myynneissä tarkoittaa, että jäsenkuntalaskutuksen aleneminen on suunniteltua isompi, ollen keskimäärin noin kolme prosenttia. Jäsenkuntien kanssa neuvotellaan ja käydään läpi lopulliset vaikutukset vuodelle 2020. Koronatukien lisäksi selvitettiin, voidaanko pakollisten varausten tai alijäämien kattamisen osalta saada jotakin lykkäystä valtion toimesta.

Kuopion erikoissairaanhoidon kustannukset (milj. euroa)	TP 2017	TA 2018	TP 2018	TA 2019	TP2019	TP 2020
Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri	164,0	171,7	168,7	166,6	173,7	180,1

KYS kaarisairaala, kuvaaja Vicente Serra

Mittari	PSSHP:lle asetettu tavoite 2020	Toteutuma 2020	Tarkastuslautakunnan arvio
Tilikauden ylijäämä	11,3 milj. euroa (2019 tavoite 2,0 milj. euroa, toteutuma -9,1 milj. euroa)	-10 milj. euroa	Ei toteutunut
Hoitojaksot	42 000 – 46 000 hoitojaksoa (2019 tavoite 45 000 – 48 000 hoitojaksoa, toteutuma 42 796 hoitojaksoa)	43 407	Toteutui
Hoitopäivät	163 000-169 000 hoitopäivää (2019 tavoite 171 000-175 000 hoitopäivää, toteutuma 160 666 hoitopäivää)	179 062	Toteutui
Leikkaukset	22 000 – 25 000 leikkausta (2019 tavoite 22 000 – 25 000 leikkausta, toteutuma 22 804 leikkausta)	35 690 toimenpidettä. (Määritelmää muutettu tilinpäätökseen)	Ei voida arvioida
Avohoidon käynnit	510 000 – 540 000 avohoidon käyntiä (2019 tavoite 510 000 – 540 000 avohoidon käyntiä, toteutuma 507 192)	670 516	Ei toteutunut

Servica Oy

Servica Oy:n ensimmäinen toimintavuosi oli 2019. Liiketoiminta siirtyi liiketoimintakaupalla Itä-Suomen huoltopalveluliikelaitoskuntayhtymästä Servica Oy:lle 1.1.2019. Tavoitteena oli omistajapohjan laajentaminen siten, että aiemmin keskusvarastopalveluja käyttäneet kunnat ja kuntayhtymät tulevat Servican osakkaiksi.

Alkuvuosi 2020 käynnistyi normaalisti mutta pian toiminnassa huomattiin merkittävä olosuhtemuutos (korona) ja toiminnan painopisteiden uudelleenjärjestely. Koulu- ja laitosruokailun määrä laski toimi-

pisteiden sulkeuduttua ja samalla vaadittiin ponnisteluja, jotta pystyttiin varmistamaan lakisääteiset tukipalvelut hoitotarviketuolella. Koronapandemia haastoi Servican kykyä sopeuttaa toimintaansa nopeasti muuttuviin asiakastarpeisiin. Palvelutarve väheni aluksi voimakkaasti koulujen siirtyessä etäopetukseen ja Kuopion kaupungin sulkiessa liikunta- ja kulttuuripaikkoja. Terveystarvituksen tarpeet varautua koronapandemiaan niin sairaanhoitopiiriin kuin Kuopion kaupunginkin osalta lisäsivät puolestaan painetta ja palvelun tarvetta sekä laitoshuollossa että keskusvarastossa. Servican keskusvarastosta tuli koko KYS erä-alueen hoitotarvikkeiden jakelija.

Mittari	Tavoite 2020	Toteutuma 2020	Tarkastuslautakunnan arvio
Asiakastyytyväisyys	Asiakastyytyväisyyskyselyn kokonaistulos suurempi kuin 3,61	3,67	Toteutui
Sairaus- ja tapaturmapoissaolopäivät	2 poissaolopäivää / hlö pienempi kuin vuonna 2019.	01-12/2020: 22,6 (01-12/2019: 21,2)	Ei toteutunut
Tulos	Tilikauden tulos ennen veroja 2,5 M€ (0 % korotus omistajien hintoihin)	01-12/2020: 4.1 M€ ennen vuosihyvityksiä, vuosihyvitysten jälkeen 2.2 M€	Ei toteutunut
Sopimuslaadun toteutuminen	Laatupoikkeamat vähenevät vuodesta 2019, ISO9001 laatusertifiointi	01-12/2020: 76 kpl (01-12/2019: 168 kpl) ISO 9001:2015 laatusertifikaatti myönnetty 5.11.2020	Toteutui
Liikevaihto per tehty työpanos (HTV3 on tunnusluku, jossa kokonaistyöajasta on vähennetty kaikki poissaolot, sairauden, lomien, koulutuspäivien, työlomien, vuorotteluvapaiden yms. vuoksi.)	Liikevaihto/tehty työpanos (HTV3) kasvaa 0,5 % vuodesta 2019	Liikevaihto/tehty työpanos (HTV3) kasvanut vuoden 2020 aikana 12,1%.	Toteutui

Järvisseudun työterveys Oy

Työterveyspalvelujen yhtiöittäminen tapahtui kahden yhtiön kautta vuonna 2019 alkaen. Näin pystyttiin hallitsemaan sekä oma inhouse-tuotanto että markkinoilla toimiminen. Sama henkilökunta on töissä molemmissa yhtiöissä. Potilastietojärjestelmä tunnistaa työsuhteen perusteella, kummanko yhtiön asiakas on kyseessä.

Yhtiön toiminta muuttui nopeasti keväällä koronatesien ottamisen aloittamisen myötä. Vastaanotot hiljenivät, mutta etätöitä tehtiin enemmän. Yhtiöllä oli rooli työntekijöiden terveydentilan arvioinnissa riski-

ryhmien määrittelyn osalta sekä Kuopion että PSSHP:n henkilöstössä. Yhtiön työntekijäresurssit on saatu syksyn aikana kohdalleen, koronatyo aiheutti vakituisen työvoiman ylikuormittumista heinä-elokuussa, sairauspoissaoloilta kuitenkin vältyttiin. Lääkäreistä oli edellisvuosina pulaa. Vuonna 2020 tämä on ollut erityisen hyvällä tasolla aiempaan nähden (esim. PSSHP lääkäreitä syksyllä 2018 ennen yhtiötä 2,0, nyt 4,0-4,2), kaikissa toimipisteissä. Lääkäreitä on myös vuokrafirmojen kautta, mutta siten, että vuokraus on liiketaloudellisesti kannattavaa. Muita ammattiryhmiä on saatu rekrytoitua omalla sopimuksella.

Mittari	Tavoite 2020	Toteutuma 2020	Tarkastuslautakunnan arvio
Tilikauden tulos	200 000 €	1 162 159 €	Toteutui
Palvelujen saataavuus	Sairausvastaanottojen tarjonta vastaa kysyntää sekä päivystys- että ajanvarausajoissa. Kiireettömän ajan saannin viive alle 7 vrk.	Sairausvastaanottoja on ollut hyvin tarjolla. Omalle työterveyslääkärille ajan saannissa on ollut jonkin verran viiveitä.	Ei voida arvioida
Henkilöstötyytyväisyys	Henkilöstötyytyväisyyden vahvistaminen tasolle, joka takaa JSTT Oy:n kyvyn kilpailla työterveyshuollon osajista.	Työnhakijoita on ollut runsaasti hoitotalan ja psykologien toimiin. Lääkäreitä voisi olla enemmänkin omalla sopimuksella.	Ei voida arvioida
Palvelujen laatu	Työterveyslaitoksen laatuverkoston käyttö. Työterveyshuollon prosessit kuvattu ja toimintatavat yhteneväiset kaikissa toimipisteissä.	TTL Laatuverkostoyhteistyö: asiakastyytyväisyyskyselyt toteutettu ja käsitellään kevään 21 aikana henkilöstön kanssa. Prosessit parilla vaille esitelty, käytössä intranetissä ja niiden työstö jatkuu.	Ei toteutunut
Palvelutuotannon valvonta	Noudatetaan sisäisen valvonnan suunnitelmaa.	Suurimmalta osin ollaan aikataulusa.	Toteutui

4.11 Vastaanottopalvelut

Vuonna 2015 vastaanottopalveluissa siirryttiin oma-lääkärijärjestelmästä nykyiseen tiimimalliin. Ennen siirtymistä henkilöstölle järjestettiin koulutusta tiimityöskentelyn periaatteista. Tiimit toimivat varsin itsenäisesti. Tiimien välinen yhteistyö on ajan myötä tiivistynyt ja sujuvoitunut.

Tiimijohtaja vastaa tiimensä päivittäisestä toiminnasta ja toimintojen jatkuvasta kehittämisestä mm. järjestämällä säännöllisesti tiimikokouksia, joissa koko tiimin henkilöstö on yhtä aikaa paikalla. Kokouksissa arvioidaan toimintaa, suunnitellaan tarvittavia muutoksia ja käsitellään ajankohtaisia asioita.

Kuopion kaupungin vastaanottopalvelut muodostuu yhteensä kymmenestä hoitotiimistä, jotka järjestävät kukin omalla alueellaan lääkäri-hoitajapalvelut. Kantakaupungin alueella toimii kuusi tiimiä, viisi pääterveysasemalla Tulliportinkadulla ja yksi Peto-sella Pyörön terveysasemalla. Tiimeissä työskentelee 7-10 lääkäriä/tiimi ja hoitohenkilöstöä 8-12 hoitajaa.

Nilsä-Maaninka muodostavat yhden tiimin ja molemmilla paikkakunnilla on omat terveysasemansa. Nilsä on viiden lääkärin toimipiste ja Maaninka kahden. Karttulassa on kolmen lääkärin tiimi omalla terveysasemallaan. Juankosken terveysasemalla toimii viiden lääkärin tiimi. Riistavesi ja Vehmersalmi ovat yhden lääkärin toimipisteitä ja luetaan kuuluviksi keskustan tiimeihin. Kuopio tuottaa myös Tuusniemen terveyspalvelut isäntäkuntamallin mukaan. Kymmenes tiimi koostuu terveydenhuollon lääkäreistä ja he hoitavat pelkästään koulu- ja opiskeluterveydenhuollon ja neuvoloiden lääkäreiden vastaanottoa.

Kevästä 2020 alkaen myös avokuntoutus siirtyi vastaanottoyksikön alaisuuteen. Siihen kuuluu palveluesimies, 15 fysioterapeuttia, kolme kuntohoitajaa, toimintaterapeutti, kuntoutussihteeri ja osa-aikainen lymfaterapeutti. Apuvälinepalvelu ja Terve-Kuopio-kioski luetaan tähän samaan avokuntoutuksen tiimiin. Apuvälinepalvelujen puolella on viisi fysioterapeuttia ja hallintopalvelusihteeri. Terve Kuopio-kioskiin kuuluu terveydenhoitaja, sairaanhoitaja ja fysioterapeutti. Terve Kuopio-kioski on koronan vuoksi pois käytöstä.

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä asiana Terve Kuopio -kioskin kaltaisia matalan kynnyksen terveyspalveluita.

Aikavälillä 16.3.2020-15.12.2020 vastaanotoilla oli 68 602 (85937 vuonna 2019) käyntiä lääkäreillä ja 60 290 (71 832 vuonna 2019) käyntiä hoitajilla. Aikavälillä 16.3.-16.6.2020 poikkeustilan aikana lääkärikäyntejä oli 22 375 (30 341 vuonna 2019). Yleislääkäriinlinjan päivystyksessä oli tuona aikana tänä vuonna 2617 käyntiä (4179 vuonna 2019).

Keväällä, kun koronan ensimmäinen aalto oli menossa, monet potilaat peruivat aikansa. Kiireetöntä vastaanottoa ei suljettu, mutta keväällä ei annettu poikkeustilan aikana kiireettömiä aikoja kuin 2-3 viikkoa eteenpäin. Kesäkuussa palattiin normaaliin toimintaan. Eniten aikoja peruivat iäkkäät potilaat ja sitä myötä heidän hoitonsa on voinut siirtyä ja esim. määräaikaikontrollien väliaika pidentyä. Erillistä tilastoa tästä ei ole saatavilla. Päivystyskäyntien määrä laski eniten. Selitykseksi on arvioitu se, että ihan pienistä vaivoista ei katsottu nyt aiheelliseksi lähteä

tartunnan pelossa liikkeelle. Kertynyttä hoitovelkaa on tässä vaiheessa vaikea arvioida.

Vastaanottopalvelussa toimii takaisinsoittojärjestelmä. Soittoaika on aamuisin klo 8-10 ja sinä aikana kaikki hoitajat vastaavat puhelimeen. Kiireellisissä asioissa voi jäädä linjalle odottamaan ja puheluun vastataan mahdollisimman pian. Kiireettömissä asioissa voi jättää soittopyynnön ja puhelujonot puretaan päivän aikana. Klo 10 jälkeen joka tiimissä yksi-kaksi hoitajaa jatkaa jonossa oleviin soittopyyntöihin soittamista. Kiireelliset yhteydenotot tulevat läpi koko virka-ajan. Jokaisessa tiimissä on asiakaspalvelupiste, johon voi tulla paikan päällekin varamaan aikaa. Vastaanottoaikojen käyttöaste on hyvä. Peruuttamattomia aikoja 1.1-15.12.20 oli 1561, kun vuodessa on noin 200 000 käyntiä.

Tarkastuslautakunnan mukaan Kuopiossa digitaalisten sotepalvelujen kehittämisessä on edelleen paljon parantamisen varaa. Sähköisen asiointin, kuten ajanvarauksen tarjontaa voisi olla laajempaa. Kuopion pitkät maantieteelliset etäisyydet kysyvät liikkuvia ja sähköisiä terveydenhuoltopalveluja. Sähköisten palveluiden volyymin kehityksellä on merkittävä vaikutus terveydenhuollon tilatarpeisiin ja palveluverkostoon.

Chat- tai muuta sähköistä ajanvarauskanavaa Kuopion vastaanottopalveluissa ei ole käytössä. Sähköistä palveluista käytetään tekstiviestipalvelua, jonka kautta voidaan ilmoittaa esim. INR-vastaukset, muita laboratoriovastauksia ja uusimpana negatiivisen koronavastauksen ilmoittaminen tekstiviestillä. Fysioterapeutin vastaanotolle voi varata ajan web-ajanvarauksen kautta. Kuopio.fi-sivuilla on sähköinen palautepalvelu, jonne kuntalaiset voivat käydä antamassa palautetta toiminnasta. Neuvolavastaanotoille voi varata aikoja sähköisesti. Samoin laboratorioon voi varata ajan sähköisesti.

Korona aiheuttanut ajoittaisia ruuhkia

Influenssajoukkorokotusten suunnittelussa käytettiin vertailupohjana edellisten vuosien tasoa rokotuspäivien rokotusmäärissä. Korona kasvatti merkittävästi influenssarokotusten kysyntää. Kantakaupungin alueella (pääterveysasema ja Pyörö) rokotettiin ensimmäisenä päivänä runsaat 2800 (2019: 1 500 henkilöä.) Toisena päivänä rokotettiin noin 3 300 (2019: 1 000 henkilöä). Rokotuspaikkoja jouduttiin hajauttamaan koronatilanteen takia. Rokotukset keskitettiin viikonloppuihin, jotta rokotuksiin tulijat eivät altistuisi samoissa tiloissa mahdollisesti liikkuville infektioitauteja sairastaville.

Myös koronatestaus on ruuhkautunut ajoittain. Kuopiossa testaukseen ei aina päässyt saman päivän aikana, mutta testattujen testitulokset saatiin keskimäärin päivässä. Testausmäärien kasvu selittyy sillä, että ihmiset hakeutuvat aiempaa herkemmin testeihin. Kuopiossa on testattu mm. paljon lapsia, sillä päiväkodit eivät ota flunssaisia lapsia hoitoon.

Koronarokotuksen ajanvarauspalvelussa esiintyi ajoittain ruuhkaa, joka näkyi myös Kuopion kaupungin puhelinvaihteessa. Puhelinpalvelu on onnistunut seulomaan soittajista rokotusryhmään kuuluvat asiakkaat hyvin, ja rokotusajat on saatu kohdennettua kullekin vuorossa olleelle ryhmälle.

4.12 Kuopion kaupunginteatteri

Taidepalvelut edistävät Kuopion ja ympäristökuntien asukkaiden viihtyvyyttä ja hyvinvointia järjestämällä teatteri-, musiikki- ja muita kulttuurielämyksiä ja tapahtumia. Taidepalvelut ovat yksi keskeinen vetovoimatekijä ja taidepalvelut lisäävät myös kaupungin elinvoimaa. Kaupungin omia palveluita tuottavat kaupunginteatteri, kaupunginorkesteri ja musiikkikeskus.

Kuopion kaupunginteatterin historia ulottuu vuoteen 1902, jolloin Kuopion Työntekijäin Yhdistys perusti Kuopion Näytelmäseuran. Vuonna 1910 nimi muuttui Kuopion Työväen Teatteriksi. Vuonna 1918 Kuopioon perustettiin myös toinen ammattiteatteri, Kuopion teatteri, jonka toiminta loppui kuitenkin 1920-luvulla varojen puutteeseen. Sen toiminnan jatkajaksi tuli Savon Näyttämö, joka toimi muutaman vuoden lähinnä harrastajateatterina. Keskustelu Kuopion eri teatteritahojen yhdistämisestä alkoi 1930-luvulla, mutta se tapahtui vasta 1940, jolloin perustettiin Kuopion Yhteisteatteri. Vuoden 1976 alusta teatteri muuttui kunnalliseksi laitokseksi ja sai samalla uuden nimen Kuopion kaupunginteatteri.

Kuopion Yhteisteatteri toimi vuoteen 1959 asti Kuopion Työväentalossa, josta se siirtyi muutamaksi vuodeksi Pohjois-Savon ammattioppilaitoksen juhlasalin näyttämölle. Nykyinen teatterirakennus vihittiin käyttöön 1963, ja se on teatterin päänäyttämö. Rakennuksen ovat suunnitelleet arkkitehdit Risto-Veikko Luukkonen ja Helmer Stenros.

Teatterirakennukselle tehtiin peruskorjaus 2012–2014. Uudistuneessa talossa on kaksi katsomoa: 464-paikkainen Minna-näyttämö ja 184-paikkainen Maria-näyttämö. Rakennuksen ulkopuolelle tehtiin ulkoilmanäyttämö. Vanhan osan pinta-ala on 5 500 m² ja uuden laajennuksen 2 300 m². Teatterin palveluihin kuuluu myös tilavuokraus. Tanssiteatteri Minimi siirsi esitystoimintansa Kuopion kaupunginteatterin tiloihin vuoden 2019 alusta. Kuopion kaupunginteatteri ja Tanssiteatteri Minimi tuottavat vuosittain esityksiä myös yhdessä.

Koronan vaikutukset

Hyvinvoinnin edistämisen lautakunnan vuoden 2020 toimintakertomuksesta saadun tiedon mukaan koronaepidemian vuoksi Valtioneuvoston päätöksen perusteella suljettiin osittain tai kokonaan 17.3. alkaen 14.5. saakka kirjastopalvelut, museokohteet, liikuntapaikkapalvelut, asukastuvat, elokuvatoiminta, ohjattu liikunta, kansalaisopisto, kaupunginteatteri ja musiikkikeskus. Poikkeustilanne on vaikuttanut koko syyskauden toimintaan asiakasrajoitusten ym. toimenpiteiden vuoksi. Loppuvuodesta rajoitukset kiristyivät uudelleen siten, että esim. teatterin ja musiikkikeskuksen esitykset peruttiin kokonaan. Yhtään tuotantoa ei peruttu, mutta kevätkauden puolikkaalla ei esitetty ollenkaan, harjoiteltiin rajoitettusti, syyskaudella esitettiin puolikkaalle salille, harjoiteltiin normaalisti, kunnes joulukuussa esitystoiminta lopetettiin kokonaan. Rajoitusten laatu on seurannut pandemian eri vaiheita, ja se on vaikeuttanut toiminnan suunnittelua: lyhyellä päätösten anto- ja voimassaolokyllä ja lyhyellä toimeenpanoajalla ei ollut mahdollista reagoida toiminnan kannalta optimaalisesti.

Kun teatteritoiminnan perumispäätös tuli, keväälle oli myytyjä tai varattuja lippuja n. 300 000 euron edestä. Eurot sulivat silmissä. Koko kevään tulomenetys oli n. 500 000 euron luokkaa. Teatterin syys-

kausi alkoi puolitetuin salein, loppukaudella rajoitukset kiristyivät edelleen siten, että joulukuun alusta lukien esitykset peruttiin. Syyskauden tulomenetyksiä tuli kevään tavoin satoja tuhansia euroja, vaikka on mahdotonta tietää, kuinka esitykset olisivat todella myyneet ilman koronapandemiaa tai kuinka tuottoisa pikkujoulukausi olisi ollut. Käyttötalouden menosäästöjä syntyi teatterilla yhteensä n. 233 000 euroa, huomioiden kevään lomautukset ja keskeytykset koronan takia, esittämättömyys, sekä lisäksi aiemmat yt-vapaasäästöt. Välillisiä säästöjä syntyy lisäksi tekijänoikeusmaksuissa ja matka- ja majointuskuluissa.

Valtio on tukenut teatteria koronamenetysten kattamiseksi hyvin: kevään haussa teatterille myönnettiin 350 000 euroa ja syksyn haussa 471 000 euroa, josta siirrettiin 223 000 vuodelle 2021 avustustuloksi, koska rajoitukset yhä jatkuvat. Näin teatterin toimintakate toteutui suunnitellusti talousarvion mukaisena.

Keväällä 2021 ei todennäköisesti tulla esittämään teatteriesityksiä. Talouden lisäksi korona vaikuttaa teatterin kysyntään: yleisöstä on iso osa iällisesti riskiryhmää. On auki, milloin rajoituksia aletaan purkaa, milloin ryhmämatkalaiset alkavat liikkua, milloin yksittäiset asiakkaat uskaltavat tulla teatteriin. Tämän ennakointi ja arviointi on huomattavan vaikeaa.

Korona on vaikuttanut myös hyvällä tavalla: teatteri on hankkinut striimauskalustoa, joka palvelee teatteritoiminnan lisäksi ulosvuokraustoimintaa. Ajatus on, että korona on muuttanut maailmaa sillä tavalla pysyvästi, että seminaarien hybriditoteutukset ovat jatkossa arkea. Sellaisia tilavuokrauskyselyjä onkin jo tullut, että vuokrataan kalusto ja tila sekä toteutetaan tilaisuus verkossa.

Budjetointi

Budjetti on toteutunut aiempina vuosina huonosti. Budjetin toteutumisen suurin haaste menopuolella on palkat. Talousarvion laadintarytmi ja taiteellinen suunnittelu eivät aina ole samassa rytmissä. Taiteelliset suunnitelmat täsmentyvät lähempänä prosessin alkua ja prosessin aikana. Teatteri päätti viime talven yt-menettelyiden yhteydessä, että jatkossa ensi-iltoja tehdään viisi per vuosi aiemman 6-8 / vuosi sijaan. Tavoite on, että ne viisi esitystä olisivat niin hyviä, että kävijä tulisi sen toisenkin kerran vuoden aikana. Lisäksi ohjelmistoa täydennetään vierailuesityksillä sekä yhteistuotannoilla.

Saadun selvityksen mukaan kolmivuotisbudjetointi ei ole teatterin etu. Kuntalain mukainen talousarvio ja -suunnitelmavuodet ja niiden dynaamisempi tekeminen olisivat riittävät. Teatterilla ei tosiasiallisesti synny tulosta, joka siirtyisi seuraavalle vuodelle.

Saadussa selvityksessä haluttiin korostaa myös sitä, että teatteriesitys syntyy siinä yhdessä erityisessä, ainutkertaisessa hetkessä vuorovaikutuksessa yleisön kanssa. Taide ja teatteri ovat sitä varten, että siellä sanoitetaan elämän ja ihmisenä olemisen isoja kysymyksiä. Teatteria ei pelkästään pystytä mittamaan talouslukujen, kävijämäärien, tai esitystilastojen perusteella. Taiteen ja teatterin arvot ja olemassaolon perusta eivät taivu pelkkiin mittareihin ja tilastoihin, mutta ne arvot on tärkeä tuoda näkyväksi, pitää ne esillä ja muistuttaa niistä kaikissa yhteyksissä.

Kuopion kaupunginteatteri, kuvaaja Sami Tirkkonen

Tuote tai palvelu:	Mittarin nimi	TP 2019	TA 2020	KS 2020	TP 2020	Muutos TP20/19
Kaupunginteatteri	Teatterissa kävijöiden lukumäärä	77 224	70 000	70 000	39 877	-37 347
	Nettokustannukset / katsoja	70,49	69,97	69,97	121,6	51
	Näytäntöjen lukumäärä	384	280	280	221	-163
	Kaupunginteatterin tilojen määrä m ²	7 982	7 982	7 982	7 982	0
Musiikkikeskus	Kävijöitten lukumäärä	115 460	115 000	115 000	31 334	-84 126
	Tapahtumien lukumäärä	700	750	750	309	-391
	Nettokustannukset / kävijät	4,9	5,6	5,6	31,9	27
	Musiikkikeskuksen tilojen määrä m ²	5 760	5 760	5 760	5 760	0
Kaupunginorkesteri	Konserttien kokonaislukumäärä	122	100	100	80	-42
	* Kuulijoiden kokonaislukumäärä	32 478	30 000	30 000	9 870	-22 608
	Nettokustannukset / kuulijat	106,8	119	119	319	212

* Vuoden 2020 kaupunginorkesterin kuulijamäärä on live-esiintymisten kuulijamäärä. Tämän lisäksi verkkokonserteilla tavoitettiin 226 766 kuulijaa (kaksi radiointia: 180 000 + verkkokonsertit: 46 776 = 226 766 kuulijaa) Konserttien lukumäärässä on mukana sekä perinteiset konsertit liveyleisölle että verkkokonsertit.

Kuopion musiikkikeskus, kuvaaja Raimo Pesonen

4.13 Kuopion Musiikkikeskus

Kuopion Musiikkikeskus on Kuopion keskustan tuntumassa, Kuopionlahden välittömässä läheisyydessä sijaitseva kokous- ja konserttikeskus. Kuopion Musiikkikeskuksessa toimii kolme taidealan oppilaitosta: Kuopion konservatorio, Savonia-ammattikorkeakoulun musiikki- ja tanssilinja sekä Sibelius-Akatemian Kuopion yksikkö, jotka tarjoavat koulutusta musiikkileikkikoulusta ammattiopintoihin. Talon ravintoloitsijana toimii Kanresta Oy, joka on Suomen Kansanterveysyhdistys ry:n tytäryhtiö. Musiikkikeskus on Kuopion kaupunginorkesterin kotisali.

Konsertti- ja kokoustalon rakentamiseksi käynnistettiin vuonna 1972 kutsukilpailu, jonka parhaaksi ehdotukseksi valittiin kuopiolaisten arkkitehtien, Esa Malmivaara ja Raimo Savolainen, työ nimeltään "Opus 310172". Kuopion Musiikkikeskuksen avajaisia vietettiin 5.9.1985.

Kuopion Musiikkikeskuksen pääsali on 1064-paikkainen konserttisali, jonka akustiikan on suunnitellut professori Alpo Halme. Sali soveltuu erinomaisesti yhtä lailla klassiselle kuin viihdemusiikille sekä muuntautuu isojen kongressien tarpeisiin. Kamari-musiikkisaliin mahtuu enimmillään 240 henkilöä. Lisäksi talossa on useita pienempiä konsertti- ja neuvottelutiloja. Talossa järjestetään vuosittain noin 300 tilaisuutta ja kävijämäärät vaihtelevat vuosittain 120 000–150 000 välillä.

Vuonna 1985 valmistunutta Kuopion Musiikkikeskusta on korjattu vaihteittain kesästä 2014 lähtien. Kevään 2018 aikana on uusittu mm. vanhentuneet talotekniikkajärjestelmät sekä konserttisalin istuimet. Suuri osa peruskorjauksessa tehtävistä talotekniikan korjaustöistä jää yleisöltä piiloon. Tulevista muutoksista havaittavia ovat mm. sisäilmaolosuhteiden paraneminen, uudistuvat käytävät, istuinten uusi verhoilu ja lämpiöiden katot. Myös Musiikkikeskuksen näyttämökaniikkaa uudistetaan.

Musiikkikeskus oli remontissa 2018 vuodenvaihteesta syksyyn asti. Kuopion Musiikkikeskuksen ovet avautuivat yleisölle syyskuun 2018 alussa perusparrannusremontin jälkeen. Talon oppilaitosten puolella remontti jatkui vuoden 2018 loppuun saakka.

Kuopion kaupunginorkesterin ohjelmisto huomioi ohjelmistosuunnittelussaan eri ikä- ja asiakasryhmät erittäin laajasti ja panostaa toiminnassaan yleisötyöhön. Orkesteri on kansainvälinen, sillä 44:sta orkesterimuusikosta puolet on muualta kuin Suomesta (tällä hetkellä 12 eri maasta). Orkesterin vierailleviksi solisteiksi ja kapellimestareiksi saapuvat kansainväliset orkesterimaailman ammattilaiset ympäri maailman. Orkesterin ylikapellimestari on Jaakko Kuusisto ja toinen kapellimestari Atso Almila.

Koronan vaikutukset

Kuopion Musiikkikeskuksen ja kaupunginorkesterin tapahtumat ja konsertit toteutettiin 13.3.2020 saakka suunnitellusti. Sen jälkeen kaikki Musiikkikeskuksen ja kaupunginorkesterin tapahtumat peruttiin tai siirrettiin myöhempään ajankohtiin Aluehallintoviranomaisten koronaepidemiasta johtuvien kokoontumisrajoitusten takia. Tauon aikana orkesteri toteutti mm. livestriimattuja konsertteja, opetusvideoita Kuopion kaupungin koululaitoksen käyttöön etäopiskelun avuksi ja säveltervehdyksiä palvelutalojen ja saattohoito-osastojen käyttöön.

Musiikkikeskus avautui yleisölle elokuun 2020 alussa. Turvavälien takia 1050-hengen saliin sai myydä maksimissaan 300 lippua. Talon tilavuokrauksen kautta varattuja tapahtumia siirrettiin edelleen myöhemmään ajankohtaan tai peruttiin joitakin pienempiä tilaisuuksia lukuun ottamatta. Tuolla yleisökapasiteetilla ei tapahtumanjärjestäjien ole mahdollista tehdä kannattavaa liiketoimintaa. Syyskauden ajan orkesterin konsertit toteutettiin 1-2 metrin turvaväleihin ja osittain myös striimaten. Joulukuun alusta alkaen rajoitukset tiukentuivat sallien aluksi alle 50 hengen yleisötilaisuuksien toteuttamisen, ja 23.12. lähtien alle 20 hengen kokoontumisen. Tämä on johtanut kaikkien yleisötapahtumien peruuntumiseen.

Musiikkikeskuksen ja kaupunginorkesterin tulotavoitteesta 1 289 000 euroa toteutui 495 881 euroa, missä on mukana kaupunginorkesterin kevään haussa valtiolta saama 80 000 euron tuki koronan aiheuttaman tulomenetyksen kattamiseen sekä Gramexin ylimääräinen koronatilitys 16 049 euroa. Syksyn haussa orkesteri sai valtiolta 100 000 euron tuen, mikä siirrettiin vuodelle 2021 kattamaan tulomenetyksiä rajoitusten edelleen jatkuessa. Tulotavoite jäi 793 118 euroa alijäämäiseksi.

Menosäästöjä syntyi yhteensä 864 477 euroa, suurimmat säästöt muodostuivat henkilöstömenoihin ja palvelujen ostoihin. Lomautukset, vapaaehtoiset palkattomat vapaat ja täyttämättä jätetyt avoimet tehtävät vähensivät henkilöstömenoja. Peruttujen tai siirrettyjen orkesterin konserttien taiteilijapalkkiot, matka-, majoitus-, markkinointi- ym. kustannukset vähenivät. Musiikkikeskuksen toimintakate toteutui 71 359 euroa positiivisena.

Orkesteri on järjestänyt livestriimattuja konsertteja ilman yleisöä ja tehnyt erilaisia videotalliointeja eri kohderyhmille. Kanresta Oy:n lounasruokailu on toiminut Musiikkikeskuksen tiloissa normaalisti ja Musiikkikeskuksen lipunmyyntipalvelu rajoitettusti. Tapahtumajärjestäjät ovat edelleen siirtäneet jo useaan kertaan siirrettyjä tapahtumia kevätkaudelta 2021 joko syksyyn 2021 tai vuodelle 2022. Myös orkesterin ohjelmistoja ja taiteilijavierailuita on jouduttu siirtämään myöhempään ajankohtiin. Koronaepidemian vaikutus Musiikkikeskuksen ja kaupunginorkesterin toimintaan jatkuu vuonna 2021.

Koronan vaikutus näkyy merkittävänä taidepalveluiden käyttäjämäärien laskuna. Tarkastuslautakunta pitää hyvänä asiana, että esityspaikkojen ollessa kiinni on keskitytty entistä enemmän kehittämään esitysten suoria verkkolähetyksiä ja videointeja.

4.14 Kuopion Energia-konserni

Kuopion Energia -konserni muodostuu emoyhtiö Kuopion Energia Oy:stä ja tytäryhtiö Kuopion Sähköverkko Oy:stä. Emoyhtiössä ovat energiantuotanto- ja kaukolämpöliiketoiminnot sekä talous- ja henkilöstöhallinto. Sähköverkkoliiketoiminta on tytäryhtiössä. Kuopion Energia -konserni on kokonaan Kuopion kaupungin omistama. Yhtiön tilinpäätöksen 2020 tunnusluvut:

- Liikevaihto 87,4 milj. euroa
- Liikevoitto 19,2 milj. euroa
- Investoinnit 11,6 milj. euroa
- Omavaraisuusaste 27,9%

Kuopion Energia -konsernin liikevaihto oli 87,4 milj. euroa, ja se supistui edelliseen vuoteen verrattuna 4,3 milj. euroa. Kulunut vuosi oli mittaushistorian lämpimin ja lisäksi sähkön pörssihinta oli alimmillaan sitten vuoden 2004. Liikevoitto oli 19,3 milj. euroa, mikä oli 4,0 milj. euroa tavoitetta parempi. Budjetoitua paremman tuloksen mahdollistivat onnistunut sähkön tukkumyynnin suojaus, alkuvuonna käyttöön otetun kaukolämpöakun vaikutus, erinomainen toimitusvarmuus, onnistuminen polttoaineiden hankinnassa sekä mahdollisuus käyttää tuotantolaitteistoa optimaalisella teholla.

Edelliseen vuoteen verrattuna konsernin liikevoitto oli 7,6 milj. euroa pienempi. Edellisvuoden liikevoittoa kasvatti 5,2 miljoonalla sähkönmyyntiliiketoiminnan myynnistä saatu myyntivoitto.

Kaukolämpöä Kuopion Energia myi 877 gigawattituntia (GWh) (edellisvuonna 958 GWh), mistä Vehmersalmen ja Riistaveden aluelämpöverkkojen osuus oli 6 GWh (6,4 GWh). Koronapandemian seurauksena etätyöt lisääntyivät ja sen takia toimistojen ja julkisten rakennusten lämmönkäyttö pieneni. Vastaavasti asuinrakennusten lämmönkäyttö lisääntyi. Kaukolämmön toimituksen keskeytysaika oli lämmityskauden aikana keskimäärin vain 6 (27) minuuttia asiakasta kohden. Kaukolämpöön liittyi vuoden aikana 42 (60) uutta asiakasta.

Kuopion Sähköverkko Oy siirsi asiakkailleen sähköä 584 GWh (605). Uusia asiakkaita liitettiin sähköverkkoon 743 (1 115), ja 60 000 siirtoasiakkaan määrä ylittyi vuoden lopulla. Vuosi 2020 oli sähkön jakelun toimitusvarmuuden suhteen hyvä, kesän ja syksyn myrskyt huomioiden. Asiakkaiden kokema keskimääräinen keskeytysaika oli 11,7 (8,7) minuuttia.

Polttoaineita käytettiin huomattavan vähän, yhteensä 1 245 GWh (1 415). Käytetty polttoainemäärä on ollut yhtä pieni viimeksi 1980-luvulla. Myynnin supistumisen lisäksi polttoaineen tarvetta ovat vähentäneet asiakkaiden energiankäytön tehostumisen ohella kaukolämpöjärjestelmän ja tuotantoprosessin tehokkuuden paraneminen.

Biopolttoaineiden osuus kasvoi edellisvuodesta. Uusiutuvia polttoaineita käytettiin 778 GWh (853), mikä on 62,5 % (60,3 %) kaikista polttoaineista. Kuopion Energian käyttämiä biopolttoaineita ovat metsähake, metsäteollisuuden sivutuotteet ja biokaasu. Turvetta käytettiin 464 (541) ja öljyä 2 (21) GWh. Öljyn käyttö on ollut yhtä vähäistä viimeksi 1960-luvulla. Polttoaineiden kotimaisuusaste oli 77 % (86 %). Turvetuotantokesä oli hyvä, ja Kuopion Energian oma turvetuotanto ylitti hieman tavoitteen. Turvetta tuotettiin 245 GWh (250).

Kuopion Energia Oy investoi 17,7 milj. euroa. Vuonna 2018 aloitetun kaukojäähdytysinvestoinnin kokonaisarvo, mukaan lukien KYS:n ja Savilahden alueet, oli noin 18,7 milj. euroa. Siitä katsausvuotena toteutui 5,4 milj. euroa. Harjulan sairaalan viereen sijoitunut kaukojäähdytyslaitos otettiin käyttöön ja Puijon sairaalan jäähdytys laitoksen avulla aloitettiin 1.6.2020.

Neulalahden syvänteen kylmää vettä hyödyntävä järjestelmä vähentää merkittävästi (70–80 %) sähkön käyttöä jäähdytyksessä. Kuopion Energia rakentaa Savilahden alueelle kattavan kaukojäähdytysverkon. Useita merkittäviä jäähdytys sopimuksia on solmittu alueen toimijoiden kanssa. Lisäksi suunnittelussa oli useaan kohteeseen kiinteistökohtaisia kaukolämpöverkkoon jäähdytyksen kautta hukkalämpöjä kierrättäviä jäähdytysratkaisuja.

Kaukolämpöverkkoa rakennettiin ja uudistettiin vuonna 2020 4,2 miljoonalla eurolla. Voimalaitosinvestoinnit olivat 6,3 milj. euroa, joista merkittävin oli Haapaniemi 2 -voimalaitosyksikön höyryturbiinin peruskorjaus, 3 milj. euroa.

Kuopion Sähköverkko Oy investoi 6,1 milj. euroa. Kuopion Sähköverkko oli aktiivisesti mukana kaupungin yhteisrakentamiskohteissa Hiltulanlahdessa, Savilahdessa, Puijonlaaksossa, Kuopionlahdessa sekä useilla täydennysrakentamisalueilla. Toimitusvarmuusinvestointien tavoitteena ollut keskijänniteverkon kaapelointiasteen nosto 2 prosenttiyksiköllä onnistui suunnitellusti. Sähköverkon kaapelointiaste on 85 %.

Kaukolämpöverkkoon on mahdollista myydä hukkalämpöä. Esimerkiksi teollisuuden prosesseissa syntyvän hukkalämmön myyminen jatkokäyttöön tukee energiatehokkuutta ja ympäristöystävällisyyttä. Vastaavasti taloyhtiölle on tuotteistettu tuoteperhe, jolla pyritään optimoimaan asiakkaan kiinteistöjen sisäolosuhteita ja energiankäyttöä. Kesällä 2020 valmistui Kuopion Iloharjuun Suomen suurimpiin kuuluva aurinkokaukolämpökenttä, joka tuottaa päästötöntä kaukolämpöä kuopiolaisten käyttöveden lämmitykseen. Aurinkokaukolämpöjärjestelmä saa toimintaansa tarvitseman sähkön Iloharjussa toimivasta aurinkosähkövoimalasta. Kaukolämpöakku valmistui ja se otettiin tuotantokäyttöön helmikuussa. Akun avulla Haapaniemen voimalaitoksen sähköntuotantoa voidaan siirtää pörssihinnaltaan kalliimmille tunneille ja saavuttaa näin taloudellista hyötyä. Sähkön markkinahinnan suuret vuorokausivaihtelut tukivat akun käyttötaloutta ja asetetut tuottotavoitteet ylittyivät.

Kuvassa aurinkolämpökeräimiä.

Kuopion Energia Oy on investoinut kehittäväällä ja kestäväällä tavalla uusiin energiaratkaisuihin ja uusiin kaukolämmön tuotantotoihin. Kiinteistöjen lämmitysmuotovaihtoehtojen määrä on viime vuosina monipuolistunut. Kasvanut kilpailu vaatii kehittämään yhtiön tuotteita entistä houkuttelevammiksi niillä alueilla, joihin verkosto ulottuu.

4.15 Kuopion Vesi Oy

Kuopion Vesi Oy huolehtii toiminta-alueensa vesihuollosta vesihuoltolain mukaisesti. Kuopion ja Siilinjärven valtuustot päättivät vuonna 2019 yhteisen vesihuoltoyhtiön perustamisesta, jonka yhteydessä vesiliikelaitokset lakkautettiin. Vesilaitosten yhdistämisellä tavoitellaan vesihuoltoon lisää varmuutta sekä teknisesti että taloudellisesti.

Yhtiöittäminen on aiheuttanut huomattavan paljon uusia järjestelyjä. Etenkin talous- ja henkilöstöhallinnon järjestelmien käyttöönotot ja Kuopion ja Siilinjärven vesihuoltotoimintojen yhtenäistäminen ovat olleet yhtiön ensimmäisen toimintavuoden keskeisiä asioita.

Yhtiön tilinpäätöksen 2020 tunnusluvut:

- Liikevaihto 29,9 milj. euroa
- Tilikauden tappio 1,1 milj. euroa
- Investoinnit 11,6 milj. euroa
- Ulkoinen velka 22,4 milj. euroa
- Sisäinen velka 125,4 milj. euroa
- Omavaraisuusaste 17,8 %
- Vakituinen henkilöstö 92
- Määräaikainen henkilöstö 5

Vuonna 2020 yhtiössä aloitettiin uuden yhtiön strategian luominen. Kuopion Vesi Oy:n hallitus hyväksyi yhtiön strategian vuoteen 2023 asti marraskuussa. Kuopion Vesi Oy:n strategiatyön yhtenä osakokonaisuutena on ollut yhtiön omaisuudenhallinnan strategisten tavoitteiden määrittely. Vesihuolto on hyvin omaisuusintensiivistä toimintaa ja useisiin yhtiön tulevaisuuden tavoitteisiin tullaan vastaamaan hyvällä omaisuudenhallinnalla. Siten strategiatyön yhteydessä on ollut tärkeää määrittää myös omaisuudenhallinnan tahtotila ja strategiset tavoitteet. Omaisuudenhallintatyö jatkuu vuonna 2021. Molempien omistajakuntien strategiat ovat luoneet pohjan yhtiön strategialle.

Yhtiöittämisselvityksen arvonmääritysvirhe

Kuopion Vesi Oy:ssä havaittiin syksyllä 2020 verohallinnon varainsiirtoveroratkaisua tutkittaessa, että aikaisemmin tehdyssä yhtiöittämisselvityksessä enakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat on huomioitu kahteen kertaan. Yhtiöittämisselvityksen tehneeltä konsultilta pyydettiin selvitys arvonmäärityksessä tapahtuneesta virheestä sekä korjausvaihtoehdot virheen korjaamiseksi. Konsultti teki tämän selvityksen ja myönsi tekemänsä virheen. Omistajakunnat ovat antaneet ohjeistusta asian ratkaisemiseksi ja asian lopullinen ratkaisu selviää vuoden 2021 aikana.

Yhtiön pääomarakenne

Yhtiön pääomakustannusten määrä on hyvin suuri, korkokustannukset 5,0 milj. euroa ja suunnitelman mukaiset poistot 10,7 milj. euroa, verrattuna yhtiön liikevaihtoon 30 milj. euroa. Korkokustannukset ovat omistajakunnille maksettuja perustamis- ja pääomaintojen korkoja. Verotuksessa vähennyskelvottomien korkojen osuus oli 1,029 milj. euroa. Verotuksessa tehdyt poistot olivat 11,9 milj. euroa.

Kuopion Vesi Oy:n pääomallainalle (n.42 milj. euroa) ja perustamislainalle (n.83 milj. euroa) ei ole vaadittu vakuutta. Kuopion Vesi Oy:n osalta on todettu kaupunginhallituksen päätöksessä 2.12.2019 § 166 seuraavasti:

Perustamislain on valtuuston hyväksymän liiketoimintakauppakirjan mukaan vakuudeton. Kuopion kaupunki ja Siilinjärven kunta Kuopion Vesi Oy:n sataprosenttisesti ja vesihuoltotoiminta laitoksen toiminta-alueella katsotaan kuntalaissa kunnan lakiin perustuvaksi monopoliksi. Vesihuoltotoiminta sinällään jatkuu ennallaan, vaikka toimintamuoto muuttuukin osakeyhtiöksi. Näin ollen voidaan katsoa, että lainan antamiseen ei sisälly merkittävää taloudellista riskiä, joten lainalle ei ole tarpeen vaatia vakuutta.

Kuntalain 129 §:n mukaan kunnan myöntämä laina, takaus tai muu vakuus ei saa vaarantaa kunnan kykyä vastata sille laissa säädetystä tehtävistä. Kunta ei saa myöntää lainaa, takausta tai muuta vakuutta, jos siihen sisältyy merkittävä taloudellinen riski. Kunnan edut tulee turvata riittävän kattavilla vastavakuuksilla.

Tarkastuslautakunta haluaa nostaa esille, että vakuudeton pääomallainoitus ja perustamislainoitus poikkeaa kuntalain 129§ asettamasta veloitteesta, että kunnan edut tulee turvata riittävän kattavilla vastavakuuksilla.

Investoinnit

Vuoden 2020 investoinnit olivat 11,6 milj. euroa. Talousarviossa oli varattu investointeihin 13,2 milj. euroa. Investointimenoista vesihuoltoverkostojen rakentamiseen käytettiin 6,4 milj. euroa, laitosrakentamiseen 3,5 milj. euroa ja hallinnon investointeihin 1,7 milj. euroa. Hallinnon investoinnit koostuvat asiakaspalvelujärjestelmän hankinnasta (215 000 €), talous- ja henkilöstöhallinnon projekteista (60 000 €), Haapaniemen uusien toimitilojen rakentamisesta (52 000 €) ja keskeneräisiin hankintoihin sisältyvästä varainsiirtoverosta, josta tehtiin valitus hallinto-oikeuteen (1,4 milj. euroa). Hallinto-oikeus hylkäsi valituksen. Yhtiö hakee valituslupaa korkeimmasta hallinto-oikeudesta.

Saneerauksen osuus investoinneista oli 44 %. Investointimäärärahaa jäi käyttämättä 1,6 milj. euroa. Investointien pieneneminen suunnitellusta johtuu mm. Itkonniemen aktiivihiihankkeen ajoituksen muuttumisesta enemmän vuodelle 2021 sekä uusien jätevedenpumppaamoiden ja paineenkorotusosiemien rakentamisen siirtymisestä myöhempään ajankohtaan.

Korjausvelan määrä on selvitetty yhtiöittämisselvityksen yhteydessä. Tämän selvityksen mukaan yhtiön vesihuoltoverkostojen keskimääräinen saneeraustarve 50 vuoden pitoajalla olisi 6,4 milj. euroa/vuosi vuosina 2021-2029. Kuitenkin etenkin Kuopion alueella on ollut ja on edelleen lähivuosina paljon uusien vesihuoltoverkostojen rakentamista, joten yhtiö ei pysty saneeraamaan em. mukaisesti. Yhtiön investointitaso vuosina 2021-2029 on keskimäärin 11,5 milj. euroa. Liiketoimintasuunnitelman mukaan vuodesta 2025 eteenpäin verkostojen saneerausinvestointitaso voidaan nostaa tasolle 6,6 milj. euroa/vuosi. Vesihuoltomaksujen korotus on selvityksen mukainen eli 1,2-2,1 %/vuosi.

Talousarviotavoitteista toteutuvat kaikki muut paitsi sairauspoissaolopäiviä koskeva tavoite. (v. 2019: 6,1 pv/htv ja v. 2020: 8,5 pv/htv). Yhtiön antaman selvityksen mukaan nousu johtuu muutamien henkilön pitkästä poissaolosta, lyhyempiäaikaisissa sairauspoissaoloissa ei ole muutosta edelliseen vuoteen.

4.16 Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen

Kuopion kaupunginhallituksen hyväksymä sisäisen valvonnan yleisohje on tullut voimaan 1.1.2012. Riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että johtaminen, toiminnan suunnittelu ja päätöksenteko perustuvat oikeaan ja riittävään tietoon. Riskienhallinnalla varmistetaan, että toiminta jatkuu keskeytyksittä ja häiriöttä laadukkaasti ja kustannustehokkaasti. Kaupunginvaltuuston hyväksymä riskienhallintapolitiikan asiakirja on tullut voimaan 1.4.2014.

Sisäinen tarkastaja vastaa sisäisen valvonnan selonteiden analysoinnista ja yhteenvedon laatimisesta tilinpäätökseen palvelualueiden ja tytäryhteisöjen selonteon pohjalta. Palvelualueiden ja tytäryhteisöjen sisältö muodostuu kaupunkitason ja toimialojen omien sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan painopisteiden toteutumisesta.

Kolme Kuopion kaupunkiorganisaatiolle määriteltyä yhteistä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan painopistettä vuodelle 2020 olivat:

1. Talouden sopeutustoimissa onnistuminen ja henkilöstövaikutuksiin varautuminen peruspalvelujen toimivuus ja työhyvinvointi huomioiden
2. Kehittämishankkeiden etenemisen vaikutukset strategisten tavoitteiden toteutumiseen sekä mahdolliset muutokset/poikkeamat hankkeiden etenemisessä.
3. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan käytännöt toimintayksikötasolla (ml. ohjeiden noudattaminen ja epäkohtiin puuttuminen)

Taseyksikköjen, liikelaitosten ja tytäryhtiöiden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan painopisteet vuodelle 2020 ovat:

1. Tytäryhteisöjen osallistuminen kuntatalouden sopeutustoimiin,
2. Kaupunkistrategian tavoitteiden toteutuminen tytäryhteisön toiminnassa sekä
3. Konserniohjeen soveltaminen tytäryhteisön toimintaan.

Palvelualueet ja tytäryhteisöt arvioivat ja raportoivat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutumista osavuositarkastuksissa ja toimintakertomuksessa (sisäisen valvonnan selonteot).

Sisäisen valvonnan kehittämistyössä keskeisenä teemanä on ollut sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeiden uusiminen ja yhdistäminen sekä ohjekeskuksen kehittäminen. Lisäksi työpöydällä ovat olleet riskienhallintatyöryhmän toiminnan kehittäminen ja sisäinen valvonnan näkyvyyden lisääminen (kontrollit ja omavalvontasuunnitelmat) sekä sisäisen tarkastuksen kohdentaminen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutumisen arviointiin ja edistämiseen. Poikkeustilanne on osaltaan vaikuttanut myös sisäisen tarkastuksen työn painotuksiin.

Saadun selvityksen mukaan ohjeiden päivitys on edennyt kuluneen kevään aikana ja ne on mahdollista tuoda syksyllä päätöksentekoon. Myös riskienhallintatyöryhmän kokoonpanoa laajennettu ja tehtävänkuvaa on tarkastettu. Tavoitteena on ollut, että kokonaisvaltainen riskienhallintatyö tavoittaa toimialueet entistä paremmin.

Tarkastuslautakunta toivoo jatkossakin riittävän yksityiskohtaista raportointia sisäisen tarkastuksen tekemistä havainnoista. Sisäisen tarkastajan kanssa käytävä vuoropuhelu palvelee lautakunnan sitä tehtävää, missä tarkastuslautakunnan tulisi välittää tietoa kaupungissa ilmenneistä ongelmista päätöksentekijöille.

Tarkastuslautakunta muistuttaa, että sisäisen tarkastuksen riittävät resurssit tulee turvata.

Kuopion rautatieasema, kuvaaja Ari Paanala

Valkeinen syksyn väreissä, kuvaaja Ari Paanala

5 KONSERNITALOUDEN JA –TAVOITTEIDEN TOTEUTUMIEN ARVIOINTI

Kuopion kaupungin konsernirakenne 1/2021	Kaupungin omistusosuus %	Konsernin omistusosuus %
TYTÄRYHTEISÖT		
Järviseudun Työterveys Oy	60,80	70,82
Karttulan Virastokeskus Oy	75,80	75,80
Kiinteistö-KYS Oy	51,11	78,42
As Oy Litmasenrinne		46,48
Kiinteistö Oy Juankosken Pankkitalo	63,00	63,00
Kiinteistö Oy Juankosken Virastotalo	65,20	65,20
Kiinteistö Oy Kuopion Koulutilat	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Kuopion Luukas	87,29	87,29
Kiinteistö Oy Kuopion Palolaakso	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Kelloniemen Teollisuustalo	57,21	57,21
Kiinteistö Oy Kuopion Keskusenttä	100,00	100,00
Koillis-Savon Ympäristöhuolto Oy	64,00	64,00
Kuopion Energia Oy (al konsernitp)	100,00	100,00
Kuopion Sähköverkko Oy		100,00
Kuopio Innovation Oy	68,00	70,04
Kuopion Opiskelija-asunnot Oy (al konsernitp)	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Turontalo		73,70
Kuopion Pysäköinti Oy	100,00	100,00
Kuopion Vesi Oy (1.1.2020 alkaen)	84,00	84,00
Kys Invest Oy	48,78	76,03
Mestar Kuopio Oy	100,00	100,00
Niiralan Kulma Oy	100,00	100,00
Asunto Oy Ruukkimäki	24,25	82,37
Nilsian Teollisuuskylä Oy	99,66	99,66
Savonia-ammattikorkeakoulu Oy	51,00	51,00
Servica Oy	50,92	78,13
Vapaarahoitteinen-Kys Oy	51,11	78,42
KUNTAYHTYMÄT		
Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayht.(al konsernitp)	55,86	55,86
Itä-Suomen Päihdehuollon ky	20,75	20,75
Vaalijalan kuntayhtymä	19,53	19,53
Pohjois-Savon Liitto	45,50	45,50
Savon Koulutuskuntayhtymä (al konsernitp)	43,97	43,97
OSAKKUUSYRITYKSET		
Jätekuukko Oy	49,51	49,51
Istekki Oy	31,75	49,85
YHDISTELEMÄTTÖMÄT OSAKKUUSYRITYKSET		
As Oy Pirtinketosato	36,45	36,45
Sansia Oy	24,90	44,38
Kiinteistö Oy Karttulan Valtiontalo	31,00	31,00
Kiinteistö Oy Kuopion Studentia	23,39	23,39
Koillis-Savon Vesi Oy	25,20	25,20
Kuopio-Tahko Markkinointi Oy	29,00	29,00
Kuopion Ravirata Oy	29,00	29,00
Savon Kuituverkko Oy	26,49	26,49
Tahkon Markkinointi Oy	25,00	25,00

5.1 Konsernissa arviointivuonna tapahtuneet muutokset

Kiinteistö-KYS Oy Niiralan Kulman omistukseen
Kuopion kaupunginvaltuusto päätti kokouksessaan 30.11.2020 § 90 myydä omistamansa Kiinteistö-KYS Oy:n ja Vapaarahoitteinen-KYS Oy:n osakkeet Niiralan Kulma Oy:lle. Pohjois-Savon Sairaanhoidopiirin Kuntayhtymä teki yhtymähallituksen kokouksessaan 23.11.2020 § 170 samansisältöisen päätöksen kuntayhtymän omistamien osakkeiden osalta. Osakkeiden myynti on toteutettu tammikuussa 2021 kaupunginvaltuuston päätöksen tultua lainvoimaiseksi

Kaupan kohteena olivat kaksi yhtiötä, jotka syntyivät jakamalla Kiinteistö-KYSin vapaarahoitteiset ja vuokratolokiinteistöt kahteen eri yhtiöön. Yhtiön jakautumisen syynä oli ARA-kohdeyhtiön Kiinteistö-KYS Oy:n osakekaupassa huomioitava arava- ja korkotukilainsäädännön rajoitukset koskien mm. luovutuskorvausta, jonka Asumisen rahoitus ja kehittämiskeskuksen (ARA) vahvistaa.

Vapaarahoitteisen kiinteistökannan omistavan yhtiön Vapaarahoitteinen-KYS Oy:n osakekannan kaupan ei sovelleta arava- ja korkotukilainsäädännön säännöksiä, joten mm. kauppahinta ei ole ko. lakien rajoitusten alainen. Kauppahinta perustuu ulkopuolisen arvioitsijan tekemään arvonnäyttykseen. Kiinteistö-KYSiin kuuluu 28 kohdetta ja Vapaarahoitteinen-KYSiin neljä kiinteistöä.

Kauppa toteutettiin tammikuussa 2021, joten vielä viime vuodelta yhtiöt sisältyvät konsernitilinpäätökseen. Pitkään suunniteltu Kiinteistö-KYSin ja Vapaarahoitteinen-KYSin osakekauppa on toteutunut ja kauppakirjat allekirjoitettu 15.1.2021.

Kiinteistö-KYSin ja Vapaarahoitteinen-KYSin toiminta jatkuu toistaiseksi entisellään. Vuoden 2021 aikana on tarkoitettu valmistella fuusiota niin, että siirtyneet yhtiöt sulautuvat Niiralan Kulmaan vuoden 2022 alussa.

5.2 Konsernitavoitteiden toteutuma

Kaupunginvaltuusto on asettanut vuoden 2020 talousarviossa 14 keskeiselle Kuopio-konserniin kuuluvalla yhteisöllä yhteensä 70 tavoitetta, joista tilinpäätöksen mukaan 42 toteutui, 5 toteutui osittain ja 23 jäi toteutumatta. Yhtiöiden raportoimat poikkeamat tavoitteiden toteutumisissa eivät kuitenkaan ole merkittäviä ja osa toteumatta jääneistä tavoitteista johtuu korona-viruksen aiheuttamista poikkeuksellisista olosuhteista. Yhteisöt ovat raportoineet toiminnastaan ja taloudestaan osavuosikatsausten yhteydessä ja tilinpäätöksessä kaupunginhallitukselle, joka on edelleen raportoinut kaupunginvaltuustolle.

Valtuusto edellytti talousarviossa, että kaikkien konserniyhteisöjen tulee omalla toiminnallaan tukea kaupungin strategian toteutusta. Lisäksi kaikille yhteisöille asetettiin yhteiseksi tavoitteiksi Kuopion kaupungin työllisyyden parantaminen ja resurssiviisuus ja kiertotalouden toimintaperiaatteiden parantaminen. Tytäryhteisöt ovat huomioineet omassa toiminnassaan asetetut tavoitteet ja toimineet sen mukaisesti.

Konsernitavoitteet ovat tilinpäätöksen mukaan toteutuneet pääsääntöisesti omistajan asettamien tavoitteiden mukaisesti. Konserniyhteisöt ovat raportoineet edistäväänsä työllisyyden tukemisen tavoitetta mm. tarjoamalla kesätyöpaikkoja ja vuorotteluvapaan sijaisuuksia. Konserniyhteisöistä Niiralan Kulma

Mestar Kuopio Oy perustettiin ja kuntateknikkaliikelaitos lakkautettiin

Kuopion kaupunginvaltuusto päätti kokouksessaan 8.6.2020 § 41 perustaa Mestar Kuopio Oy:n siten, että yhtiön liiketoiminta alkaa 1.1.2021. Samalla päätettiin lakkauttaa Kuntateknikkaliikelaitoksen toiminta 31.12.2020.

Kaupungin organisaatiossa ei enää tilikauden 2020 jälkeen ole liikelaitoksia, kun kuntateknikkaliikelaitos yhtiöitettiin vuoden 2021 alusta Mestar Kuopio Oy:ksi, joka on kaupungin 100 % omistama tytäryhtiö. Perustettu yhtiö jatkaa kuntateknikkaliikelaitoksen toimintaa.

Kuopion Vesi Oy:n toiminta käynnistyi

Kuopion kaupungin ja Siilinjärven kunnan yhdessä perustama vesihuolto-yhtiö Kuopion Vesi Oy aloitti toiminnan osakeyhtiömuodossa 1.1.2020. Yhtiön toiminta lähti hyvin käyntiin ja ensimmäisenä toimintavuonna määritettiin yhtiön strategiaa. Vuoden aikana havaittiin, että yhtiötä perustettaessa tilatessa yhtiöittämisselvityksessä ennakkomaksut ja kesken eräiset hankinnat oli huomioitu kahteen kertaan. Selvityksen laatinut konsulttiyritys on myöntänyt tekemänsä virheen ja laatinut asiasta selvityksen. Asiaa on käsitelty Kuopion kaupungin omistajaohjausjoston kokouksessa 7.12.2020 § 95 ja asian jatkossittely etenee kevään 2021 aikana.

Sairaanhoitopiirin alijäämiä katetaan

Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymän taaseessa on kattamatonta alijäämää 10,2 milj. euroa, josta Kuopion osuus on noin 5,7 milj. euroa. Kuntayhtymän tilinpäätöksessä esitetään, että alijäämä aiotaan kattaa perussopimuksen 24 §:n mukaisella lisäkannolla vuoden 2021 aikana.

Oy ja Servica Oy ovat mukana Kuopion kaupungin työllisyyspalveluiden koordinoimassa, työllisyyden edistämistä tukevassa Taitopaja 2020 -kehityshankkeessa (ESR). Hankkeen avulla haetaan ratkaisuja pitkäaikaistyöttömyyden alentamiseen ja edistetään valmistuvien nuorten työllistymistä.

Resurssiviisauden ja kiertotalouden toimintaperiaatteiden toteutumista konserniyhteisöt raportoivat huomioivansa mm. tekemissään tila- ja energiaratkaisuissa sekä jätteiden kierrätyksessä. Energiansäästöä ja vedenkulutusta koskevia toimenpiteitä on tehty laajasti ja kulutuksen seuranta on kehitetty monin eri tavoin. Digitaalisten työmenetelmien ja palveluiden käyttöönottoa on lisätty.

Tulevien vuosien talousarvioissa kaupunginvaltuuston tytäryhteisöille asettamien tavoitteiden määrään ja mitattavuuteen tullaan kiinnittämään aikaisempia vuosia enemmän huomiota. Keskeisten konsernitavoitteiden toteutumata ja keskeiset poikkeamat on kuvattu seuraavan sivun taulukossa.

Yhtiö	Eräitä keskeisiä konserniyhtiöiden tavoitteita ja niiden toteutumia
Kuopion Energia Oy	<ul style="list-style-type: none"> Uusien pientaloalueiden liittymisaste on ollut selvityksen mukaan vähintään kannattavuusselvityksen mukainen. Uusissa pientaloissa tavoite on ollut >75 % ja toteutuma 58 %. Muissa kohteissa tavoitteena 85 % ja toteutuma 87,5. % Erilaiset lämpöpumppuratkaisut tarjoavat kaukolämmölle kilpailevan vaihtoehdon sekä uudisalueilla että olemassa olevassa asiakaskunnassa. Tavoite ei toteutunut. Fennovoima Oy:n osakkeista luopumista koskeva tavoite ei toteutunut. Osakkeet ovat myynnissä. Kuopion Sähköverkko Oy:n tavoite kaapelointiasteesta keskijänniteverkossa on 82 % (2018 78,5 %) toteutui. Kaapelointiaste oli vuoden 2019 lopussa 83,1 % . Tavoite toteutui. Kaukojäähdytyslaitoksessa Savilahti – Harjula -alueella prosessiasennukset ovat käynnissä. Vesistöputken asennus ja laitosrakennus ovat valmiit. Tavoite toteutui. Sovitus mukaisesti Omistajalle maksetaan korkoina, pääomanpalautuksena ja osinkoina yhteensä vähintään 11 milj. euroa. Tavoite toteutui. Kesätyöntekijöitä oli viisi vähemmän kuin 20 henkilön tavoitteeksi oli asetettu. Tavoite ei toteutunut. Kaksisuuntaisen lämpökaupan periaatteet ja hinnoittelu julkaistu nettisivuille tavoitteen mukaisesti. Ilohajun aurinkolämpökenttä valmistui heinäkuussa tuotantokäyttöön. Aurinkolämmön hyödyntämistavoite toteutui.
Istekki Oy	<ul style="list-style-type: none"> Istekin liikevaihto kasvoi tilikaudella 16% ja asiakasomistajapohja laajentui, kun Fimlab Laboratoriot Oy, Virtain kaupunki, Suomen keskinäinen potilasvakuutusyhtiö ja Suomen valtio / Puolustusvoimat merkitsivät osakeannit. Antien rekisteröinti tapahtuu vuonna 2021. Tavoite toteutui. Vuonna 2020 mitattu PeoplePower-indeksi oli 71,4, kun se edellisenä vuonna oli 66,9. Tavoite toteutui Tavoitteen mukaisesti yhtiö on tehostanut toimintaansa ja sitä kautta on vältetty palveluiden hinnankorotuksia. Tilikauden liikevoittotavoite oli asetettu 1% Toteutunut liikevoitto oli yhteensä 4,2 %. Tavoite toteutui.
Järviseedun työterveys Oy	<ul style="list-style-type: none"> Tavoitteita on käyty läpi arviointikertomuksen sivulla 30.
Kiinteistö-KYS Oy	<ul style="list-style-type: none"> Asuntokannan käyttöastetavoite 99 % ei toteutunut, toteutuman ollessa 98,9. Ensisijainen asuttaminen kohdentuu omistajien konsernien henkilökuntaan ja elinkeinopoliittisesti kaupunkiin muuttaviin työntekijöihin 90% ei toteutunut toteutuman ollessa 79,15. Tilikauden tulos 0 €. Asuinalovarausta ARA kohteisiin 1,55 € / m2/kk mikä oli alle 2 euron tavoitteen Asuinneliövelka oli tavoitteen mukaisesti alle 708 €/asm2 , ollen 429,25 €/asm2 Liikevaihtotavoite ei toteutunut. Liikevaihto oli 9,3 milj. euroa tavoitteen ollessa 9,8 milj. euroa.
Kiinteistö Oy Kuopion Koulutilat	<ul style="list-style-type: none"> Sopimukseen kuuluvat kiinteistöpalvelut toteutuivat sopimuksen mukaisesti, laatu ja hinta/tehokkuus. Tilikauden tulostavoitteeksi asetettu nollatulos toteutui.
Kiinteistö Oy Kuopion Luukas	<ul style="list-style-type: none"> Tavoite kiinteistöjen pitämisestä kohtuullisessa kunnossa on yhtiön mukaan toteutunut. Tilikauden tulostavoitteeksi asetettu nollatulos toteutui.
Kuopion Pysäköinti Oy	<ul style="list-style-type: none"> Tavoitteita on käyty läpi arviointikertomuksen sivulla 28.
Kiinteistö Oy Kuopion Keskuskenttä	<ul style="list-style-type: none"> Kiinteistön kunnossapidossa on noudatettu suunnitelmia tavoitteen mukaisesti. Tilikauden voitto tavoitteen mukaisesti n. 40 000 euroa. Tulos ennen veroja n. 76 000 euroa.
Kuopion Vesi Oy	<ul style="list-style-type: none"> Korko maksetaan jälkikäteen vuosittain kuukauden kuluessa siitä, kun yhtiökokous on vahvistanut yhtiön tilinpäätöksen kyseiseltä vuodelta. Tuloutustavoitetta ei voida arvioida. Toimintojen yhtenäistäminen tehty tavoitteen mukaisesti, yhtiön strategia valmistunut, omaisuudenhallintatyö alkanut ja jatkuu vuonna 2021 Sairauspoissaolopäivien määrä 8,7 pv/htv (6,1 vuonna 2019). Sairauspoissaolotavoite ei toteutunut.
Kuopion Opiskelija-asunnot Oy	<ul style="list-style-type: none"> Asuntokannan käyttöastetavoite on 95% ei toteutunut käyttöasteen ollessa 87,1% Asuinneliövelkatavoitteena oli enintään 754 euroa/asm², mikä toteutui velan ollessa 727 eur/asm². Liikevaihtotavoitteeseen 10,5 milj. euroa ei päästy liikevaihdon ollessa 9,7 milj. euroa.
Niiralan Kulma Oy	<ul style="list-style-type: none"> Asuntokannan käyttöastetavoite 97,5 % ei toteutunut toteutuman ollessa 97,34 %. Asuinneliövelkatavoitteeksi asetettiin alle 579 euroa/asm², mikä ei toteutunut. Toteutuma 592 euroa/asm². Budjetoidusta poiketen Hatsalankadun Raviradantie 8:n lainat, yht. 13,5 M€, jo vuonna 2020. Niiralan Kulma on parhaillaan rakennuttamassa 56 tehostetun palveluasumisen asunnon kohdetta Pyöröön. Kohteeseen tulee lisäksi 16 vanhuksille suunnattua asuntoa Niiralan Kulmalle. Kohde valmistuu syksyllä 2021.
Savonia Ammattikorkeakoulu Oy	<ul style="list-style-type: none"> Nuorten tutkinto-opiskelijoiden ensisijaiset hakijat/aloituspaikat- tavoite ei ole toteutunut. Tavoite oli kolme ensisijaista hakijaa/aloituspaikat, mutta toteutuma oli 2,67 hakijaa. Opintojen keskeyttäneiden määrä pysyi tavoitteen mukaisesti 10 % alapuolella, ollen 7,13%. 55 opintopistettä suorittaneiden osuus ei yltänyt tavoitteeseen 71,0 % ollen 54,3 % Siirtyminen Savilahden kampukselle on sujunut tavoitteiden mukaisesti. Tilikauden tulostavoite 1 milj. euroa ei toteudu toiminnan tuloksen ollessa 0€
Servica Oy	<ul style="list-style-type: none"> Tavoitteita on käyty läpi arviointikertomuksen sivulla 30.

5.3 Omistajaohjaus

Kuntalain 46 §:n mukaan omistajaohjauksella tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla kunta omistajana tai jäsenenä aktiivisesti myötävaikuttaa yhtiön tai muun yhteisön hallintoon ja toimintaan. Konsernin johdon muodostavat kaupunginvaltuusto, kaupunginhallitus, kaupunginhallituksen omistajaohjausjaosto, kaupunginjohtaja, kaupunkiympäristön apulaiskaupunginjohtaja ja talousjohtaja. Konsernin johdon eri toimielinten tehtävistä on säädetty kuntalaissa ja määrätty kaupungin hallintosäännössä.

Konsernin toiminnanohjaus ja valvonta toteutetaan kaupunginvaltuuston vuonna 2019 hyväksymien konserniohjeen ja omistajapolitiikan periaatteiden mukaisesti. Kuopion kaupungin konserniohje on hyväksytty valtuustossa 9.9.2019 § 32. Konserniohjeiden tavoitteena on tehostaa kaupunkikonsernin johtamisen edellytyksiä siten, että kaupunkikonsernia ja kaupungin muuta toimintaa voidaan johtaa kokonaisuutena yhtenäisin periaattein ja kaupunkikonsernin kokonaisuus huomioon ottaen. Kaikki kaupunkikonserniin kuuluvat tytäryhteisöt noudattavat toiminnassaan konserniohjetta. Osakkuusyhteisöissä kaupungin edustajien tulee pyrkiä siihen, että konserniohjeen periaatteita noudatetaan myös näissä yhteisöissä. Kuntayhtymien omistajaohjauksesta annetaan tarvittaessa erillisiä ohjeita.

Konserniyhteisöjen taloudellisen aseman arvioidaan pysyvän vakaana myös tulevina vuosina. Kaupunginhallituksen omistajaohjausjaosto ohjaa ja valvoo kaupungin omistamien tai määräysvallassa olevien yhteisöjen toimintaa. Jaosto nimeää kaupungin edustajat yhteisöjen yhtiö-, yhtymä- ja vuosikokouksiin ja valitsee kaupungin edustajat kaupungin organisaation ulkopuoliseen hallintoon. Se päättää kaupungin kannanotoista yhtiökokouksissa ja muissa vastaavissa kokouksissa käsiteltäviin merkittäviin asioihin ja ohjeiden antamisesta kaupunkia yhteisöissä ja säätiöissä edustaville henkilöille. Konsernin johto (kaupunginjohtaja, kaupunkiympäristön apulaiskaupunginjohtaja ja talousjohtaja) voi antaa myös yksityiskohtaisempaa ohjausta konserniohjeessa mainituista asioista.

Tytäryhtiöt ovat konserniohjetta noudattaen jo valmisteluvaiheessa hakeneet omistajan ennakkokäsityksen tehdessään päätöstä omistajan kannalta merkittävästä asiasta. Tilinpäätöksen näkemyksen mukaan konsernia koskevat ohjeet ovat olleet pääsääntöisesti riittäviä ja omistajapolitiittisia linjauksia on noudatettu. Poikkeamat ovat olleet vähäisiä ja niistä on raportoitu omistajaohjausjaostolle.

Omistajapolitiikan tulee noudattaa kaupungin visiota ja strategiaa. Kuopion kaupungin omistajapolitiittiset linjaukset on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 9.9.2019 §33. Omistajapolitiikassa on kuvattu kaupungin eri liiketoimintamuotojen, kuten liikelaitoksen ja osakeyhtiön toimintaperiaatteet. Osakeyhtiöt on ryhmitelty kolmeen kategoriaan: Strategiset yhtiöt, Palveluliiketoiminnanyhtiöt ja Muut yhtiöt. Linjaukset omistuksesta luopumisesta on säilytetty omistajapolitiikan päivityksessä ennallaan. Tämän lisäksi omistajapolitiittisiin linjauksiin on tehty teknisiä täsmennyksiä.

Tarkastuslautakunta pitää vuosittain arviointikokouksen yhdessä omistajaohjausjaoston kanssa. Lisäksi tarkastuslautakunta on selvittänyt tytäryhteisöjen toimintaa koskevissa arvioinneissa yhtiöiden näkemyksiä omistajaohjauksen toimivuudesta.

Tarkastuslautakunta on havainnut, että kokemus omistajaohjauksen toimivuudesta vaihtelee yhtiöittäin. Suuret ja keskeiset konserniyhtiöt ovat todenneet omistajaohjauksen parantuneen viime vuosien aikana.

Tarkastuslautakunta pitää omistajaohjauksen kehitystä myönteisenä. Omistajaohjaus on organisoitunut viime vuosina tehokkaammin sekä konserniohje ja omistajapolitiikka on päivitetty. Omistajaohjaus on ehtinyt kuulemaan yhtiöitä ja samalla valmistellut useita suuria yhtiöjärjestelyitä.

5.4 Konsernitalouden toteutuma

Konsernin tilikausi oli 45,7 milj. euroa ylijäämäinen, mikä oli 47,3 milj. euroa parempi kuin edellisenä vuonna. Kuopio-konsernin toimintatuotot olivat tilikaudella 588 milj. euroa ja toimintakulut 1.213 milj. euroa. Toimintatuotot vähenivät 14 % eli enemmän kuin toimintakulut, jotka vähenivät 6 %. Toimintatuotot kattoivat 49 % konsernin toimintamenoista. Emokaupungin vastaava tunnusluku oli 19 %. Konsernin toimintakate oli - 622 milj. euroa, joka on 24 milj. euroa heikompi kuin edellisenä vuonna.

Konsernin verotulot olivat 486 milj. euroa (kaupungin tulovero, kiinteistövero ja osuus yhteisöveron tuotosta). Verotulot olivat 22 milj. euroa suuremmat kuin edellisenä vuonna. Valtionosuudet olivat 314 milj. euroa. Konsernin valtionosuus muodostuu Kuopion kaupungin saamasta valtionosuudesta 249 milj. euroa sekä kaupungin osuudesta Savon koulutuskuntayhtymän valtiolta saamasta opiskelijoiden yksikköhintarahoituksesta ja Savonia-ammattikorkeakoulu oy:n valtiolta saamasta perusrahoituksesta, yhteensä 65 milj. euroa. Valtionosuudet olivat 49 milj. euroa suuremmat kuin edellisenä vuonna.

Konsernin varsinaisen toiminnan rahavirta eli tulorahoitus oli 156 milj. euroa, joka on noin 54 milj. euroa (54%) edellisvuotta suurempi. Tulorahoituksen korjaukset olivat -11 milj. euroa, jolla oikaistaan vuosikatetta kaupunkikonsernin saamiin pysyviin vastaavien hyödykkeiden luovutusvoittojen ja - tappioiden, osakkuusyhteisöjen tulososuuksien ja pakollisten varausten muutosten osalta.

Konsernin investoinnit

Kaupunkikonsernin investoinnit olivat 236 milj. euroa, joka on 11 milj. euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna. Kaupunkikonsernin suurimmat investoijat Kuopion kaupungin lisäksi olivat Kuopion Energia Oy 24 milj. euroa ja Niiralan Kulma Oy 22 milj. euroa.

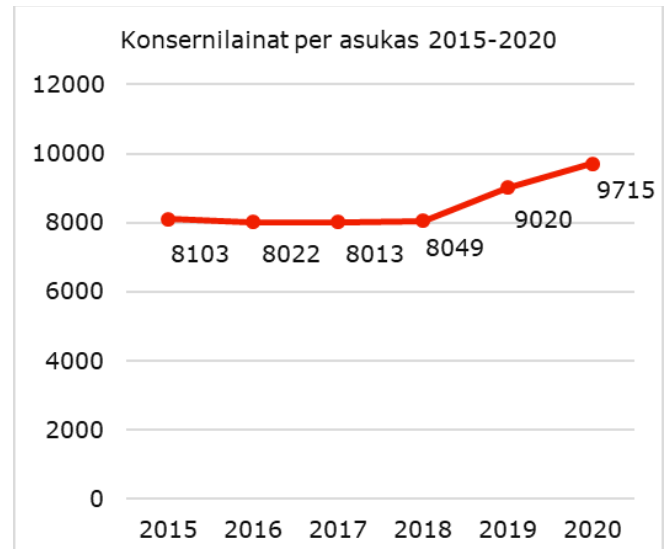
Toiminnan ja investointien yhteenlaskettu rahavirta oli 29 milj. euroa negatiivinen eli rahavirrat eivät kattaneet konsernin nettoinvestointeja. Tulorahoituksen riittävyttä kuvaava investointien tulorahoitusprosentti oli 72 %, mikä on noin 40 prosenttia edellisvuotta enemmän. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viimeisen viiden vuoden ajalta on voimakkaasti negatiivinen, - 157 milj. euroa. Menot joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kasvavaroja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa.

Konsernin toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viimeisen viiden vuoden ajalta on voimakkaasti negatiivinen. Kuten tilinpäätöksessäkin todetaan, toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Konsernilainat

Konsernitaseen loppusumma oli 2 049 milj. euroa, jossa oli kasvua edelliseen vuoteen verrattuna 141 milj. euroa (7 %). Taseen vastaavista 1.646 milj. euroa (80 %) on pysyviin vastaavien hyödykkeitä ja 295 milj. euroa (14 %) rahaa ja pankkisaamisia. Pysyvät vastaavat kasvoivat 71 milj. euroa (5 %).

Kaupunkikonsernissa pitkäaikaisia uusia lainoja nostettiin 174 milj. euroa ja vanhoja lainoja lyhennettiin 78 milj. euroa. Konsernin rahoituksen rahavirta oli 108 milj. euroa positiivinen.

Konsernin ulkoinen lainakanta vuoden lopussa oli 1.168 milj. euroa. Lainakanta kasvoi edellisvuodesta 92 miljoonalla eurolla. Asukaskohtainen tunnusluku nousi lähes 700 euroa edellisvuodesta ollen 9 715 euroa. Konsernin ulkoisesta lainakannasta suurimmat velat olivat Kuopion kaupungin 460 milj. euroa, Kuopion Energia Oy:n 254 milj. euroa ja Niiralan Kulma Oy:n 210 milj. euroa.

Tarkastuslautakunta huomauttaa tänäkin vuonna konserninelän korkeasta tasosta ja merkittävästä noususta vuoden 2020 aikana. Korkeiden nousuun lisääntyy riski lainanhoitokulujen kasvusta.

Konsernin rahavarat lisääntyivät 79 milj. euroa ja ne olivat vuoden lopussa 297 milj. euroa. Konsernin maksuvalmius parani. Konsernin kassan riittävyys oli 70 päivää, kun se edellisenä vuonna oli 49 päivää.

Suurimmat rahavarat olivat Niiralan Kulma Oy:n 53 milj. euroa, Kuopion kaupungin 100 milj. euroa, Kuopion Energia Oy:n 24 milj. euroa ja Kuopion Opiskelija-asunnot Oy:n 23 milj. euroa. Konsernin oma pääoma oli 498 milj. euroa. Oman pääoman osuus taseesta on 24 %. Konsernitaseeseen kertynyt ylijäämä on 54 milj. euroa. Asukasta kohden lasketuna ylijäämä oli 452 euroa.

Konsernin omavaraisuusasteeksi muodostui 27 %. Omavaraisuusaste mittaa konsernin vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Alle 50 %:n omavaraisuusaste merkitsee kuntakonsernissa merkittävää velkarasitetta. Emokaupungin omavaraisuusaste oli 52 %. Konsernin suhteellinen velkaantuneisuus oli 105 %. Tunnusluku kertoo, kuinka paljon konsernin käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Emokaupungin vastaava tunnusluku oli 62 %.

Konsernin tunnusluvut				
	2020	2019	2018	2017
Omavaraisuusaste, %	26,8 %	26,7 %	28,4 %	28,6 %
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	104,6 %	96,6 %	90,3 %	89,8 %
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	54 399	10 746	10 875	2 176
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	452	90	92	18
Lainakanta 31.12., M€	1 167,8	1 075,9	955,7	947,2
Lainakanta 31.12., €/asukas	9 712	9 020	8 049	8 013
Lainat ja vuokravastuut 31.12., M€	1 315,5	1 266,3	1 112,9	
Lainat ja vuokravastuut 31.12., €/asukas	10 940	10 616	9 379	
Lainasaamiset, 1000 €	836	721	744	510
Konsernin henkilöstön lukumäärä keskimäärin	9 340	10 076	9 985	
Investointien tulorahoitus, %	72,3 %	51,0 %	52,2 %	66,5 %
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 €	-156 537	-138 882	-114 408	-177 177
Rahavarat 31.12., 1000 €	296 917	217 752	171 985	158 193
Laskennallinen lainanhoitokate (uusi tunnusluku) vertailukelpoinen 2018	1,1	0,9	1,0	
Kassan riittävyys, pv	70	49	40	38

Kriisikuntakriteerit uudistuvat

Erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan kriteerejä on uudistettu. Kriisikuntamittariston rakenne säilyy ennallaan, mutta tunnuslukuja ja niiden raja-arvoja on muutettu. Uudistetut kriisikuntakriteerit kuvaavat kunnan taloutta eri näkökulmista nykyistä paremmin.

Laskennallinen lainanhoitokate on uusi tunnusluku uudistuvassa kriisikuntakriteeristössä. Perusajatus on, että tunnusluku kuvaa velanhoitokykyä, kun vuosikatteen riittävyyttä verrataan lainojen korkokuluihin ja lyhennyksiin. Koska lainojen lyhennysaika- taulut vaihtelevat kunnittain, laskennassa käytetään

kaavamaisesti kahdeksaa vuotta kaikkien kuntien osalta.

Kuntalaissa määritellään tunnusluvun raja-arvoksi 0,8, joka kuvaa kunnan erityisen vaikeaa taloudellista asemaa. Laskennallisen lainanhoitokatteen arvon 1,0 alittuessa kunnan tulisi kiinnittää erityistä huomioita taloutensa kehitykseen ja analysointiin.

Uusia raja-arvoja sovelletaan ensimmäisen kerran vuonna 2022 vuosien 2020 ja 2021 tilinpäätösten tunnuslukujen perusteella. Siihen asti sovelletaan vanhoja kriteerejä.

Voimassaolevat ja vuosien 2017 perusteella arvioitavat kriisikuntakriteerit

Mittari	Tunnusluku	Tarkastuslautakunnan arvio
Peruskunta ei pysty kattamaan taseeseensa kertynyttä alijäämää neljässä vuodessa; tai	Ei alijäämää	Kriteeri ei täyty
kuntakonsernilla on kertynyttä alijäämää yli 1 000 euroa asukasta kohden viimeisessä tilinpäätöksessä ja sitä edeltävässä tilinpäätöksessä vähintään 500 euroa; tai	Kertynyt ylijäämä 452 e/as (v. 2020), 90 e/as (v. 2019)	Kriteeri ei täyty
kaikki neljä seuraavista kriteereistä täyttyvät kahden peräkkäisen vuoden aikana: 1. Kuntakonsernin vuosikate on negatiivinen	Vuosikate on positiivinen: 169 milj. euroa (v. 2019 125 milj. euroa)	Kriteeri ei täyty
2. Kunnan tuloveroprosentti on +1 prosenttiyksikköä yli kuntien keskiarvon	20,75 (keskiarvo. 20,02)	Kriteeri ei täyty
3. Kuntakonsernin asukasta kohden laskettu lainamäärä ylittää 50 prosentilla maan keskiarvon.	9 715 e/as. (vuonna 2019 maan ka. 7105 e/as)	Kiinnitettävä huomiota
4. Kuntakonsernin suhteellinen velkaantuneisuus on yli 50 prosenttia.	105 % (v. 2019 96,6 %)	Kriteeri täyttyy

Vuonna 2022 voimaan tulevat ja vuosien 2020 ja 2021 perusteella arvioitavat kriisikuntakriteerit

Mittari	Tunnusluku	Tarkastuslautakunnan arvio
Konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 % (Kiinnitettävä huomiota, jos alle 100 %)	144 % (v. 2019 107 %)	Kriteeri ei täyty
Kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti (Kiinnitettävä huomiota, jos 1,5 %-yks yli keskiarvon)	20,75 (keskiarvo. 20,02)	Kriteeri ei täyty
Asukasta kohden laskettu kunnan konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla (Kiinnitettävä huomiota, jos 25 % yli keskimääräisen)	10 940 e/as (v. 2019 lainojen keskiarvo 8223e/as)	Kiinnitettävä huomiota
konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8 (Kiinnitettävä huomiota, jos alle 1,0)	1,1 (v.2019 0,9)	Kriteeri ei täyty

Kuopio
KORONA-PA
044 70
Avoinna arki

**Korona väritti merkittävästi vuotta 2020.
Pandemian vaikutukset näkyvät vielä pitkään.**

Kuvakollaasi koronavuodesta, kuvaaja Vicente Serra

6. ARVIOINTIHAVAINTOJEN JÄLKISEURANTA

Kuopion kaupunginvaltuusto käsitteli vuoden 2019 arviointikertomuksen kokouksessaan 8.6.2020. Kaupunginhallitus on käsitellyt arviointikertomuksessa pyydytystä vastineista tehdyn yhteenvedon kokouksessaan 24.8.2020. Tarkastuslautakunta arvioi annettuja vastineita ensimmäistä kertaa jo väliarviointiläusunnossaan, joka käsiteltiin valtuustossa 7.9.2020.

Tarkastuslautakunta arvioi arviointikertomuksen yhteydessä myös jälkiseurannassa olevat asiat ja pyytää vastineet sekä jälkiseurannassa edelleen olevista, että tämän arviointikertomuksen havainnoista. Tarkastuslautakunta on koonnut jälkiseurantaa vaativat edellisten arviointivuosien havainnot seuraaviin taulukoihin ja uudet havainnot 7. luvun taulukkoon.

Keskeiset arviointihavainnot 2017	Vastuualueen vastine	Tarkastuslautakunnan arvio	
<p>Lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden hoitotakuun toteutuminen</p> <p><i>Nuorten mielenterveyspalveluissa ja perheneuvolassa on ollut hoitotakuun ylittymisiä. Nuorten mielenterveyspalveluissa hoitotakuuaika on ylittynyt usean nuoren kohdalla muutamasta päivästä viikkoihin.</i></p>	<p>Hoitotakuu on ylittynyt Lasten mielenterveysyksikössä tammi-maaliskuu 2021 välillä neljän lapsen kohdalla. Nuorten mielenterveysyksikössä hoitotakuu on ylittynyt samalla aikavälillä 61 nuoren kohdalla.</p> <p>Hoitotakuun ylitykset tulevat kasvamaan vuoden aikana erityisesti Nuorten mielenterveysyksikössä. Jakamattomia lähetteitä yksikössä on tällä hetkellä yli 180 ja ensiajat venyvät yli 10kk päähän. Nuorten tiimi on toiminut koko kevään vajaalla resurssilla irtisanoutumisten ja rekrytointihaasteiden vuoksi.</p>		Tarkastuslautakunnan mukaan tilanne hoitotakuun toteutumisessa on heikentynyt.
<p>Vanhusten palveluasumisen jonotilanne</p> <p><i>Kaikki palveluasumisen tasot huomioiden vuonna 2018 jonottajia palveluasumiseen oli noin 100 henkilöä ja vuonna 2019 määrä on noin 80.</i></p>	<p>Keväällä 2021 palveluasumisen jonossa oli 40 (edellisenä vuonna 36) henkilöä ja tehostetun palveluasumisen jonossa 116 (78) henkilöä. Yli 90 vuorokauden odotusajan palveluasumisen jonossa on 25 (9) henkilöä ja tehostetun palveluasumisen jonossa 48 (24) henkilöä.</p> <p>Koronapandemia on hankaloittanut palveluasumiseen sijoittamista kevään 2020 aikana ja jonot lyhenivät touko-kesäkuussa. Kesällä jonot ovat taas kasvaneet. Tilanne jatkunut hankalana, taustasyynä on mm. paikkojen vapautumisen hidastuminen. Paikkoja hankitaan lisää alkuvuonna 24 paikkaa. Lisää valmistuu, kun oma asumisyksikkö Liito orava käynnistyy syksyllä.</p>		Jonojen purkamiseksi on tehty toimenpiteitä ja palveluasumispaikkojen määrä on kasvanut. Jonotilanne on silti heikentynyt huomattavasti.
<p>Pitkäaikaistyöttömyyden vähentäminen ja työmarkkinatuen kuntaosuuden pienentäminen</p> <p><i>Työllistämiseen voidaan edelleen satsata paremmin erityisesti konserniyhtiöissä.</i></p>	<p>Konserniyhteisöt ovat raportoineet edistävänsä työllisyyden tukemisen tavoitetta mm. tarjoamalla kesätyöpaikkoja ja vuorotteluvapaan sijaisuuksia. Konserniyhteisöistä Niiralan Kulma Oy ja Servica Oy ovat mukana Kuopion kaupungin työllisyyspalveluiden koordinoimassa, työllisyyden edistämistä tukevassa Taitopaja 2020 -kehityshankkeessa (ESR). Hankkeen avulla haetaan ratkaisuja pitkäaikaistyöttömyyden alentamiseen ja edistetään valmistuvien nuorten työllistymistä.</p> <p>Työttömyysaste oli vuoden lopussa 13,2%, mikä tarkoittaa +2,3 %- yksikön kasvua edellisvuodesta. Työttömiä oli n.7500, eli 1368 enemmän kuin vuosi sitten.</p>		Työmarkkinatuen kuntaosuudet ylittivät talousarvioissa 1,8 milj. eurolla. Työmarkkinatuen kuntaosuutta maksettiin 12 milj. euroa. <p>Työllisyyden kunta- ja kuntakokouksen käynnistäminen siirrettiin koronapandemiasta johtuen vuodelle 2021.</p>
<p>Henkilöstön työhyvinvointia lisäävät toimenpiteet ja sairauspoissaolosten vähentämistavoitteet</p> <p><i>Sairauspoissaolosten vähentäminen on haastavaa. Pienten yksiköiden yksittäiset pidentämiset poissaolot vaikuttavat merkittävästi henkilötyövuosikohtaiseen kertymään.</i></p>	<p>Työhyvinvointihanke Yhdessä työhyvinvointia - kokeiluilla uusia toimintamalleja (ESR) päättyi 31.12.2020. Koronapandemia esti osittain työhyvinvointihankeen koulutusten järjestämistä ja suunniteltuja työhyvinvointitapahtumia.</p> <p>Työhyvinvoinnin edistämiseen varattiin ylimääräinen 0,2 milj. euron rahoitus ja siitä noin 70 % kohdistettiin psykososiaaliseen tukeen.</p> <p>Työhyvinvointia tukevia ohjeita ja toimintamalleja on päivitetty ja uudistettu, mm. aktiivisen aikaisen tuen toimintamalli, etätyöohje ja korvaavan työn toimintamalli.</p>		Sairauspoissaolot pysyivät vuoden 2019 tasolla: 17,1 pv/hvt. <p>Tavoite 2020 oli vähentää kaupungin sairauspoissaoloja 15,4 pv/hvt tasolle, joten sairauspoissaoloja koskeva tavoite ei toteutunut.</p>

Keskeiset arviointihavainnot 2018	Vastuualueen vastine	Tarkastuslautakunnan arvio	
<p>Strategisten tavoitteiden ja mittareiden tulee olla tavoitteita kuvaavia, yksiselitteisiä ja mitattavia</p> <p><i>Tarkastuslautakunta painottaa, että tavoitteiden ja niiden toteutumista kuvaavat mittarit tulisi olla sellaisia, että ne ovat yksiselitteisiä ja että niitä koskeva seurantatieto on vuositasolla saatavilla. Palvelualuekohtaiset tavoitetaulukot tuovat merkittävästi lisäarvoa tilinpäätöskirjaan.</i></p>	<p>Kaikkia mittaritietoja ei edelleenkaan saada vuositasolla tai edellisen tilinpäätösvouden tiedot saadaan niin myöhään, etteivät ne ehdi mukaan tilinpäätökseen. Mittaritietoa saadaan esim. erilaisista kyselyistä, joita toteutetaan joka toinen vuosi (kouluterveyskysely, muuttajatutkimus yms.). Strategian tiivistetyt mittaritaulukot on sisällytetty vuoden 2019 tilinpäätökseen.</p>		Tarkastuslautakunta huomauttaa talousarvioitavoitteiden toteutumaa kuvaavien mittareiden puutteista. Edelleen tavoitteissa viitataan sellaisiin mittareihin, joiden toteutumista ei ole tilinpäätöksessä esitetty. Mittariin perustuva tavoitteiden toteutumien arviointi ei näin ollen onnistu.

Merkkien selitteet: Etenee osittain Ei etene

Keskeiset arviointihavainnot 2019	Vastuualueen vastine	Tarkastuslautakunnan arvio	
<p>Väestökehityksen ennustemallit Tarkastuslautakunnan mukaan toimiva tiedonsaanti on tärkeä osa nykypäivän tiedolla johtamista. Ajantasainen kaupunkirakenteen tilannekuva sekä ennustemallit tulevaisuuden palveluverkostosta ja muuttoliikkeestä lisäävät valmistelun ja päätöksenteon vaikuttavuutta.</p>	<p>Paikkatietopohjainen, eli esimerkiksi tilastoruutupohjainen väestöennusteen tekeminen on haastavaa, eikä valitettavasti vielä tule toteutumaan väestöennusteissa.</p> <p>Vastaava tarve ennusteille on olemassa monessa kaupungissa valtakunnallisesti, mutta tällaista ratkaisua ei ole valmiina olemassa ja vaatii kehittämistä ja resursseja. Vantaan vetämässä digijajan väestöennustehankkeessa kehitetään ennustemenetelmää tähän suuntaan, mutta käyttöönottoa on vaikea ennustaa. Kuopio on kuitenkin mukana hankkeen ohjausryhmässä ja ollaan tätä kautta mukana kehityksessä. Käytännössä nyt väestöennusteiden tarpeen ollessa akuutti, joudutaan päivitys toteuttamaan edelleen tilastoaluekohtaisena.</p> <p>Myös tilapalvelut on toimintakertomuksessaan edellyttänyt entistä ennakoivampaa palveluverkostosuunnittelua, palvelutarpeen muutoksen ennakoimista, väestöennusteiden ja väestön ikärakenteen muuttumisen huomioimista.</p>		<p>Tarkastuslautakunnan tiedon mukaan väestökehityksen ennustemallin kehittäminen on edelleen kesken.</p>
<p>Toimitilojen tarvesuunnitteluun vaikuttavat ilmiöt Tarkastuslautakunta korostaa yhteistyön merkitystä tarvesuunnitteluvaiheessa, jotta toimitila vastaa kysyntää. Tarvesuunnitteluun tulee huomioida myös mahdollinen alueellinen yksityinen palvelutuotanto.</p>	<p>Palvelualueiden laatimat tarveselvitykset poikkeavat laajuuden, sisällön, käsittelyn ja päätöksenteon osalta toisistaan merkittävästi. Jatkossa on tarpeen yhtenäistää käytäntöjä. Toimitilaohjelman valmistelun yhteydessä on uudistettu toimitilahankkeiden prosessi.</p> <p>Tarveselvityksessä tavoitteena on arvioida palvelun tarve pitkälle tulevaisuuteen. Haasteina ovat olleet päivitettyjen väestöennusteiden puute, joka on korjaantumassa ja Y-tonttivarannon niukkuus sekä tonttien käytettävyyteen vaikuttavat ympäristölliset seikat (melu, ilmanlaatu yms.). Asian parantamiseksi on erittäin tärkeää, että kaavoitus saadaan mukaan hankkeisiin jo tarveselvitysvaiheessa.</p>		<p>Tarkastuslautakunta pitää hyvänä asiana, että tarvesuunnittelun haasteita tunnistetaan.</p> <p>Tarvesuunnittelun toimivuus nähdään keskeisenä osana koko kaupunkisuunnittelua.</p>
<p>Yhteistyö perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välillä</p> <p>Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kaupungin ja sairaanhoitopiirin tulee panostaa vuoropuheluun ja tiedolla johtamiseen. Suoritteet ja välittömän asiakastyön määrä ovat keskeisiä indikaattoreita erikoissairaanhoidon kustannuksista, joten niitä koskeva vertailutieto tulisi olla saatavissa.</p> <p>Tarkastuslautakunta pitää erikoistuvan suunterveydenhuollon yhteistyön tiivistämistä tärkeänä asiana. Tiivis yhteistyö erikoissairaanhoidon kanssa voi helpottaa tilanteessa, jossa toimitilojen ja henkilöstöresurssien osalta on niukkuutta.</p> <p>Suoritteet ja välittömän asiakastyön määrä ovat keskeisiä indikaattoreita erikoissairaanhoidon kustannuksien seurannassa.</p>	<p>Kuopio osallistuu yhteistyön kehittämiseen sairaanhoitopiirin YHESÄ-hankeen kautta ja erikoisaloittain. Näiden yhteistyömuotojen perimmäinen tavoite on kustannusten hillintä perustuen järkevään työnjakoon. Kuopiolla on pysyvä edustus päivystysalueen johtoryhmässä ja sitä kautta päivystyshoitoa on voitu pitkäjänteisesti kehittää vuodesta 2002 lähtien. Alkuvuonna 2020 on sovittu, että joko terveydenhuollosta vastaava apulaiskaupunginjohtaja tai terveysjohtaja osallistuvat erikoissairaanhoidon johtoryhmän työvaliokunnan niihin kokouksiin, joissa käsitellään sairaanhoitopiirin ja Kuopion yhteistyöhön liittyviä asiakokonaisuuksia. Yhteistyön vaikuttavuutta rajoittaa kuitenkin se, että Kuopion julkinen terveydenhuolto on vain osa Kuopion kaupungin kustannusvastuulla olevasta erikoissairaanhoidosta.</p> <p>Käynnistyneen PoSoTe20 –Tulevaisuuden sote-keskus –hankkeen tavoitteena on palveluiden monialaisuuden ja yhteen toimivuuden parantaminen ammattiryhmiä ja yhteistyötä kehittämällä.</p>		<p>Työnjakoa erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon välillä on mahdollista edelleen tiivistää. Myöskään alueellinen osa-optimoiminen ei tuo ratkaisua maakunnan haasteeseen pitää riittävää asiakaspohjaa erityisvastuualueella, vaikka palvelutarve väestön ikääntyessä kasvaa.</p> <p>Toimivat hoitoketjut yli vastuualue- ja kuntarajojen auttavat hallitsemaan niukkuutta palvelutuotannon resursseissa ja hillitsemään kustannuksia.</p> <p>Suoritteet, välittömän asiakastyön määrä ja erikoissairaanhoidon kustannuksien vertailutiedot tulisi olla omistajakuntien saatavissa.</p>
<p>Sisäisen valvonnan painopisteiden jalkauttaminen riittävin resurssein</p> <p>Tarkastuslautakunta suosittelee sisäisen valvonnan painopistealueiden vahvempaa jalkauttamista jo talousarvion valmistelussa.</p> <p>Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden ja ohjeiden päivitystarpeita on seurattava säännöllisesti ja sisäisen tarkastuksen riittävät resurssit tulee turvata.</p>	<p>Palvelualueet ovat vastineissaan todenneet, että sisäinen valvonta on osa normaalia johtamistoimintaa. Sisäisen valvonnan suunnitelma ja vuosittaiset painopisteet on hyväksytty lautakunnissa ja ne on huomioitu vastuualueiden ja palveluyksiköiden toiminnassa. Toteutumista seurataan johtoryhmissä ja osavuosikatsauksissa.</p>		<p>Sisäisen valvonnan kysymyksiin perehtyneen sisäisen tarkastuksen resurssit ovat Kuopion kokoiseen kaupunkiin nähden pienet. Tämä velvoittaa palvelualueita entistä tarkemmin miettimään, miten sisäinen valvonta ja riskienhallinta omalla palvelualueella järjestetään. Kaupunkitasoisesti asiaa jäsennetään vuosittain painopistein, joiden jalkautumisessa on ollut haasteita. Esimerkiksi talousarvion laadintavaiheessa asiaan kannattaa järjestää koulutusta.</p>

Merkin selite: Etenee osittain

7. YHTEENVETO/VASTINEPYYNNÖT VUODEN 2020 HAVAINNOISTA

Keskeiset arviointihavainnot	Vastuualueen vastine
<p>Kaupunkikonsernin talous koronan jälkeen Kaupungin talouden, noin 20 milj. euron rakenteellinen alijäämä ei korjaannu satunnaisilla tuotoilla. Tarkastuslautakunta korostaa, että kun noin koronatuotet (n. 32 milj. euroa) ja Mestar Oy:n perustamisesta saatu satunnainen erä (9,2 milj. euroa) eliminoidaan, kaupungin rakenteellinen alijäämä on edelleen hankala. Pysyvien ja kertaluontoisten säästöjen toteutuminen esimerkiksi henkilöstömenoissa ei ole muuttanut tilannetta.</p> <p>Korona-pandemian jäljet talouteen tulevat ulottumaan useille vuosille. Vuoden 2021 talousarvioesitys on -19,3 milj. euroa alijäämäinen ja taloussuunnitelmassa asetettu talouden tasapaino vuodelle 2025 vähintäänkin kunnianhimoinen. Tilanteen korjaamiseksi valtuustoryhmien puheenjohtajat sekä kaupunginvaltuuston ja -hallituksen puheenjohtajat muodostivat Kuopio 2025 -ryhmän, jolla riittää töitä vielä tulevanakin valtuustokaudella.</p> <p>Tarkastuslautakunta kysyy: Onko aikataulu talouden tasapainottamiseksi edelleen realistinen ja miten konsernivielan kasvuun suhtaudutaan tulevaisuudessa?</p>	
<p>Kuopion keskeisten virkojen täyttö Kuopiossa on viime vuosina useissa virkatäytöissä sovellettu virkasiirtoa, jolloin julkista hakua ei ole tehty.</p> <p>Kunnalliseen virkasuhteeseen ottaminen edellyttää useimmiten julkista hakumenettelyä eli virkasuhde on yleensä julistettava haettavaksi ennen sen täyttämistä. Julistettaessa virka haettavaksi ilmoitus on julkaistava ainakin kuntalain (410/2015) tarkoittamassa yleisessä tietoverkossa sekä tarvittaessa muulla kunnan itsensä päättämällä tavalla. Hakuaika on vähintään 14 kalenteripäivää siitä, kun ilmoitus on julkaistu yleisessä tietoverkossa.</p> <p>Tarkastuslautakunta kysyy: Miten kuluneella valtuustokaudella keskeisten virkojen osalta julkisissa virantäytöissä on onnistuttu ja kuinka jatkossa virkojen täytöissä turvataan hyvän hallintotavan mukainen julkinen hakumenettely?</p>	
<p>Digitaaliset ratkaisut vastaanottopalveluihin Tarkastuslautakunnan mukaan Kuopiossa digitaalisten sote-palvelujen kehittämisessä on edelleen paljon parantamisen varaa. Sähköisen asiointin, kuten ajanvarauksen tarjonta voisi olla laajempaa. Kuopion pitkät maantieteelliset etäisyydet kysyvät liikkuvia ja sähköisiä terveydenhuoltopalveluja. Sähköisten palveluiden volyymin kehityksellä on merkittävä vaikutus terveydenhuollon tilatarpeisiin ja palveluverkostoon.</p> <p>Tarkastuslautakunta haluaa tietää: Mitä sähköisille asiointipalveluille on tarkoitus tehdä ennen mahdollista hyvinvointialueuudistusta ja miten sähköisen asiointin kehittäminen voisi vaikuttaa palvelupisteverkoston suunnitteluun?</p>	
<p>Hatsalan koulu ja kaupunkisuunnittelun tilannekuva Hatsalan koulu ei voi sijoittua alkuperäisen suunnitelman mukaiseen paikkaan, mikä tuli kiinteistön käyttäjälle hieman yllätyksenä. Lisäksi on ilmennyt haasteita löytää sopivaa korvaavaa rakennuspaikkaa.</p> <p>Hatsalan koulun sijoituksen lisäksi on huomioitava on myös koulun viereen vuonna 2017 valmistunut uusi ruokala, jonka kokonaiskustannukset olivat noin 3,2 milj. euroa. Koulutoiminnan lakkautuessa ruokalan tulevaa käyttötarkoitusta ei tiedetä.</p> <p>Hatsalan tapaus herättää kysymyksiä koko kaupunkisuunnittelun toimivuudesta. Kaupunkisuunnittelua tulee tarkastella monesta näkökulmasta ja vaikutuksia tulee arvioida entistä laajemmin. Asiaan kytkeytyy vahvasti edellisinä vuosina tarkastuslautakunnan esiin nostaman väestökehityksen ennustemallien puutteet ja tilatarveprosessin kehitystarpeet. Poikkiallinen vuoropuhelu, riittävä varautuminen ja ennakointikyky lisäävät kaupunkisuunnittelun joustavuutta äkillisissäkin muutostilanteissa.</p> <p>Tarkastuslautakunta kysyy: Miten kaupunkisuunnittelun prosessia tulisi kehittää, jotta vältetään jatkossa edellä kuvattujen kaltaisilta ongelmilta?</p>	

8. ALLEKIRJOITUKSET

Kuopion kaupungin tarkastuslautakunta 22.4.2021

Hilikka Kontiainen
puheenjohtaja

Taisto Toppinen
varapuheenjohtaja

Kalle Keinänen
jäsen

Jouko Lösönen
jäsen

Ari Paanala
jäsen

Kaija Räsänen
jäsen

Minna Sahlberg
jäsen

Kuvassa vasemmalta: Taisto Toppinen, Kalle Keinänen, Ari Paanala, Kaija Räsänen, Jouko Lösönen, Minna Sahlberg ja Hilikka Kontiainen. Kuva: Vicente Serra

Kuopion kaupunki
Tarkastuslautakunta
Tulliportinkatu 31
PL 228, 70101 Kuopio
www.kuopio.fi

KUOPIO